కృష్ణగారు. విజయము

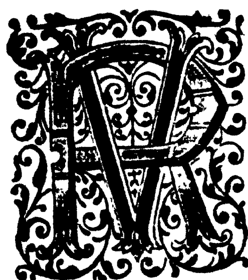
Sl.no 501

శ్రీరస్తు.

కృష్ణరాయవిజయము.

కుమారధూర్జటి ప్రణీతము.

చెన్నపురి:
వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
ప్రకటితము.

ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము.
1914.

విజ్ఞాపనము.

విషయాభిరతిమై లోకవృత్తములం దగిలి కడ లేని ములఁ గాసిలి చిత్తవినోదనార్థ మెన్నఁడే నెదియే నొక కథనముం గొని యందలిరసామృతముం గ్రోల నుంకించు నెట్టినాగరకులకైనను "ఈ లోకారాధనచణుఁ డెవఁడు ? ప్రతిపేశలమైన యీప్రకృతితత్త్వజ్ఞాని . నిబంధమునం గల ంద మేమి ?" అని సృష్టిని ప్రష్టనుంగూర్చి కొంత విచికిత్స డముడు సాజము. కావుననే యవ్వారినిర్వృతికై "ఇటఁ ట్ట తేనె. అటఁ బులిజున్ను. ఇందుఁ జాఱపప్పు. అందు సంకు దము. ఇవి పచ్చిపోఁకలు; అవి పసపుటాకులు—" అనుజాడ నందుఁ గలవిశేషముల సంసముగా నోపినకొలందిఁ జూపి బుచ్చుట కావ్యవనేచరుఁ డగుప్రతిప్రకటనకర్తకును ముఖ్య మగుట నిప్పట్టున మనకును గాలవిలంబము కాకుండఁ చనకై రెండొకమాటలఁ దెల్పించుట పాడియకదా ! అగుఁ క ! ముందు మనము చవిచూడనున్న క్షౌద్రపటలముం గూ న దెవరు ? 'కుమారధూర్జటి' వేంకటరాయామాత్యుఁ డని యాతనిరెండవనామము. ఇతఁడు పాకనాటి యార్వేలనియో ల వంశమువాఁడు. కాళియామాత్యునికొడుకు. ఆంధ్ర ోజునియాస్థాని నలంకరించిన 'ధూర్జటి' కవిరా (ఆంధ్ర ాఙ్మయప్రపంచపాలనలోఁ గృష్ణరాయనికిఁ దోడుసూపినదిగ్గజ లో నొక్కఁ డగుధూర్జటి నెఱుంగనివారుం గలరా?) జీతని

పెదతాతయఁట. వీరిది భరద్వాజగోత్రము. ఆపస్తంబసూత్రము. జ్ఞానప్రసూనాంబికాకరుణాపాత్రము. ఇతఁ డీగ్రంథము నాకు వీటిరా జగుచిన వేంకటాద్రియభ్యర్థనముమై నొనర్చెను. ఇందుఁ గృష్ణరాయభూపతి దిగ్జయము మొదలుగా యావచ్చరిత్రము వర్ణితమై యాతనికీర్తికిఁ బ్రఖ్యాపకమగుటఁ గృష్ణరాయవిజయము నాఁ బరఁగె. ఇక్కవికి ముందటివారును దరువాతివారును బండితకవు లగుటంజేసి యాతనియెడలిధాతువులుసైతము సహజకవితాపవిత్రితము లగుటచే నీతనికవితయం దెచ్చటను గొఱంత దోఁప దని సహృదయులు విశ్వసించుచున్నారు. ఇక్కావ్యము శైలిలో నాతికఠినమై కావలసినయంచు లన్నియుఁ గలిగి సొబగుమీఱుచున్నది. సావిత్రీచరిత్రము, ఇందుమతీపరిణయము మున్నగునవి యాతనియితరకృతులు. కార్యాంతరవ్యగ్రుఁడనైననేను తక్కుంగలచరిత్రాంశములు లోఁతులు పాఁతులుం ద్రవ్వి విమర్శించుభారము చదువరులకే వదలితిని. ఈగ్రంథమునఁ గమ్మవారు కృష్ణరాయసార్వభౌమునిదండయాత్రలలోఁ దోడ్పడినట్లున్నందునఁ జాలకాలముక్రిందటనే మనకమ్మవారు ప్రఖ్యాతబలపౌరుషు లని తేలుచున్నది. ఇందలి

> "మాకరుఁడనుఁ బ్రభుఁ డెవ్వ
> ప్రాకటగతిఁ బద్యకావ్యఫణితిం జెప్పెరా,
> శ్రీకృష్ణరాయచరితము
> నీకవితాప్రౌఢి సుకవినికరము మెచ్చన్."

అనుదానింబట్టి చూడఁగా వశ్యవాక్కులైన మనపండితప్రకాండులకును బ్రౌఢకవులకును నచ్చకపోయినఁబోవుఁగాక! అప్పటికే తెనుఁగునఁ గొంతకొంత గద్యకావ్యరచనానైపుణికూడ వెలసి వెల్లువ అగుచుండె నని గ్రహింపఁబడుచున్నది. ఇంకను

నిట్టివి బెక్కువిశేషములు గలయీయుత్తమగ్రంథమును జక్కని పరిశ్రమచేఁ దగినంతవ్రాఁతప్రతులతోడుపాటున దిద్ది చక్కఁ జేసితిని. ఇందలిప్రమాదపతితముల ననుగ్రహమున్నఁ దెలిపి పై ముద్రణమునఁ దిద్దుకొనఁ జేసి కరుణింతురుగా కని విద్వద్వతంసులకుఁ గేలు మోడ్చి యింత విరమించెదను.

విబుధవిధేయుఁడు,

పంచాగ్నుల. దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

కృష్ణరాయ విజయము.

శా. శ్రీసీతాసతితోడఁ గూడి భువనక్షేమంకరప్రక్రియో
ల్లాసం బొప్పఁగ లోకకంటకుల నెల్లం ద్రుంచి సత్కీర్తులన్
భాసిల్లన్ రఘువీరుఁ డెంతయును సంపత్ప్రౌఢి రక్షించు వి
జ్ఞానద్వైఖరి నారివీటి చినరాజశ్రీమహారాయనిన్. 1

సీ. జగదధిష్ఠానభాస్వజ్జ్యోతి యగువాఁడు
బ్రహ్మాదు లదరుదు రాయివాఁడు
చలిగట్టుపట్టినిఁ దళుకుమేనఁ గలాఁడు
చిఱునవ్వువెన్నెలల్ జిలుకువాఁడు
వాఁడు వీఁ డనక యెవ్వానినైనఁ బ్రోచువాఁ
డఖిలదైవతగురుం డైనవాఁడు
లీలమై శూలంబుఁ గేలఁ బూనినవాఁడు
నలమేనిదొరతూఁపు గలుగువాఁడు

తే. కలితపంపాతటంబున నిలుచువాఁడు
శ్రీవిరూపాక్షశివుఁడు రక్షించు నెపుడు
నఖిలసద్గుణమణిపేటి నారివీటి
చిన్న వేంకటరాయనిఁ జెలువుమీఱ. 2

క. అంబానందనుఁడు మహా
లంబోదరుఁ డఖిలదివిజలక్షితనిజపా
దాంబుజుఁడు విఘ్నహారి ద
యాంబుధి మత్కృతిసహాయుఁడై నను బ్రోచున్. 3

క. వీణాధర బింబోపమ
శోణాధర మధుపనికరసురుచిరవిలస
ద్వేణీభర పద్మోద్భవు
రాణి లసద్వాణి నన్ను రక్షించు దయన్. 4

క. మద్వంశ్యుల కెల్లప్పుడు
సద్విద్యామహిమ యొసఁగి సత్కృపతోడన్
హృద్వనజములం దగుసం
పద్వైభవుఁ గాళహస్తిపతి నుతియింతున్. 5

తే. అమ్మ జ్ఞానమ్మ శ్రీకాళహస్తివిభుని
కొమ్మ వేలుపురారాలకులుకుబొమ్మ
సమ్మదమ్మున నిపుడు నానెమ్మనమున
నెలకొని నితాంతసాహిత్యనియతి నొసఁగు. 6

సీ. ఏస్వామికారుణ్య మెనసినంతనె పటా
పంచలై మాయాప్రపంచ మణఁగు
నేస్వామి యుపదేశమిచ్చినంతనె జీవ
పరమాత్మలకు నైక్యభావ మందు
నేస్వామిశ్రుతివాక్య మెదిరినంతనె భేద
వాదిమతంబులు వట్టివౌను
ఏస్వామిసామ్రాజ్య మిచ్చినంతనె పున
ర్జన్మంబు లేక మోక్షంబు గల్గు

తే. మోదవిస్ఫూర్తి దక్షిణామూర్తి శివుఁడు
తానె యై యవతరించి నన్ ధన్యుఁ జేసె
నట్టి వేదాంతమహితవిద్యాధురంధ
రుండు కాశీపతిస్వామి బ్రోచు నన్ను. 7

తే. మూఁడుమాటలధర్మంబు మొదలఁ దెలిపి
వెలుఁగునవ్వల వెలిఁగెడువెలుఁగుఁ జేర్చి
యమృతానంద మొసరించునట్టిబ్రహ్మ
కాచి మన్నన నను బ్రోచుఁ గరుణతోడ. 8

తే. పుట్టఁ బుట్టినవాఁ డాటఁ బుట్టుతేనె
లుట్టిపడునట్టితీగిమాటల లోఁజఘుమిఱ
రాముచరితంబు వర్ణించి మహిఁ జెలంగు
మొదటికవిరాజు నెంతు సమ్మోదమలర. 9

ఆ. ధరణి వ్యాసుఁ గాళిదాసు మయూరుని
మాఘు బిల్హణుని సముచితగతి
నుతులు సేతు నెపుడు నతులితసంస్కృత
పటుకవిత్వగరిమ పట్టువడఁగ. 10

సీ. వాక్యానసుం డనువాని నిక్కంబుగా
నలబ్రహ్మదేవుఁడే యని నుతింతుఁ
గుండలీంద్రసమాఖ్యఁ గొమరొందుకవిచంద్రు
ననువొంద శేషాహి యని తలంతు
శ్రీనాథవిఖ్యాతిఁ జెన్నొందుబుధవర్యుఁ
బురుషోత్తముఁ డటంచు బుజ్జగింతు
ధూర్జటిప్రౌఢిచే నూర్జితుం డగువాని
సాక్షాచ్ఛివుం డని సంస్మరింతు

తే. నవని మఱియును వెలసినయాంధ్రకవుల
నాధునికకావ్యకవుల యశోధనికుల
సారసాహిత్యసాహిత్యసరణి వెలయ
వర్ణన లొనర్తు రమణీయవాక్యములను. 11

చ. అపరిమితప్రభావుఁ డగునట్టిమహాకవిరాజు నెంచకే
నృపసభ యన్సరోవనము నెంచి యొకానొకనో నసింప్రు చుం
గృపణతతో బకాధముఁ డొగిఁ ద్విజరాజు హసించుకీతి నే
రపువగఁ బల్కుదుష్కవులఁ బ్రస్తుతి జేతురె సత్కవీశ్వరుల్.

క. అని గురుదేవస్తోత్రం
బును కవినుతి కుకవినిందఁ బొలు పమరంగా
నొనరిచి ప్రబంధ మొక్కటి
యనువందఁగ రచనఁ జేతు నని తలఁచునెడన్. 13

సీ. నీలంపుసికరంపునెఱినింపు గలవాఁడు
డం బైనమణికిరీటంబువాఁడు
తోర మౌకస్తూరితిలకనామమువాఁడు
మకరకుండలకాంతి మలయువాఁడు
కఱిమబ్బుజిగి నొప్పు మెఱుఁగుమేన్జిగివాఁడు
మొలకనవ్వులఁ గుల్కుమోమువాఁడు
జంటైదుతలలరాకాసునిఁ గూల్చినవాఁడు
వానితమ్మునిఁ బ్రోచువలనువాఁడు

తే. తళుకుబంగారుసరిగంచువలువవాఁడు
తరళపంకేజరుచిరనేత్రములవాఁడు
రామచంద్రుండు కారుణ్యరసము వెలయ
నపుడు నాకలలోనఁ బ్రత్యక్ష మగుచు. 14

క. వత్సా నిను రక్షింపఁగ
వాత్సల్యం బొదవె నా భవన్మధురిమరం
గత్సారవచనకృతినం
దత్సరణిఁ మాకు సంకీతము సేయఁ దగుఁ. 15

తే. నేను శ్రీరామచంద్రుండ నిఖిలలోక
కర్త నగువాఁడ నీదుభాగ్యంబుకతన
నిప్పుడు ప్రత్యక్ష మైతి సందియమువలదు
వేగఁ గృతిసేయు మొకకథ వింత దనర. 16

తే. అనుచు నంతర్హితుం డయ్యె నమ్మహాత్ముఁ
డప్పుడు నే మేలుకొని మది హర్ష మలర
నెంత ధన్యుండ నని యెంచి యెద్దియేని
తగుప్రబంధము సేయంగఁ దలఁచి యుంటి. 17

తే. అంత నొకనాఁడు పొడఁగంటి నలరువిలుతు
వంటిచక్కఁదనంబున వలను మీఱి
సకలకవిరాజరక్షణో త్సుకత వెలయు
నట్టిరాయార్యటిచిన వేంకటావనీంద్రు. 18

తే. అమ్మహారాజుదర్శనం బైనయంత
భోజునముఖంబు గలిగిన తేజ మలర
మఱియు మఱియును నుప్పొంగుమధురరచన
బొడమి సంస్తుతిఁ జేసితి భూరిమహిమ. 19

వ. వెండియు నఖండ ఖండపరశు కుండలిపరిబృఢాఖండల మహోద్దండ వేదండ డిండీర పుండరీక పటీర హీర హారతార తారకాచల నారదాపార పారద శారదా శారదశరదశర రాజహంస విరాజమానకీర్తిచంద్రికా ధవళిత బ్రహ్మాండభాం

డుండును, భాండాగార భరిత నిబిడ ద్రవిణ మణిగణ గణ
నీయ వైభవాధరీకృత వైశ్రవణుండును, శ్రవణభూషాయ
మాణ సుధా ముధాకరణ నిపుణ నిఖిల పురాణేతిహాస
కథాప్రసంగుండును, సంగరాంగణ జయరమాంగనాసమాలిం
గిత నిజభుజాగ్ర జాగ్రత్ఖడ్గధారా విఖండిత విమతమండలీ
గళగళద్రక్తధారాప్రవాహాభినవ శోణభద్రాప్రహర్షిత
రత్నాకరుండును, కరారవింద బంధురాంబురుహరేఖా
ద్యనేకశుభలక్షణ భ్రాజమానుండును, మానవతీమనోహ
రాకార రేఖావధీరితనవనలకూబర జయంత వసంత యామినీ
కాంతుండును, కాంతస్వకీయ గాఢప్రతాప ప్రభా విఫా
లిత రసాలసాల కిసలయ కింశుక ప్రసవ కాంచన కల్హార కురు
వింద కందళ దళత్కనక కేతకీప్రసూనుండును, సూనృత
వచోవినిర్జితహరిశ్చంద్రుండును, చంద్రనగధీరుండును, ధీరజన
హృదయరంజక విహారుండును, హార కేయూర మకుట హస్త
కటక ప్రముఖ నిఖిల భూషణాలంకారుండును, కారుణ్య
రస పూరితాంతరంగుండును, తరంగవత్యభీకగంభీరుండును
భీరుజన సంరక్షణాంచత్కటాక్ష వీక్షణుండును, క్షణాక్షణ
విచక్షణ క్షణతాభిరక్షితక్షితిసుర వారాశీర్వాద వర్ధిత
సప్తార్ణవమధ్య సామ్రాజ్యసంపన్నుండును, పన్నగాధీశ మే
ధాధురంధరుండును, ధరాధినాథ సభాంతర నిరంతర స్తవనీ
య సరస సంగీత సాహిత్యభోజుండును, భోజోద్భవారమణ
సన్నిభ ధరాపాలన ప్రవీణుండును, వీణాధరాహ్వా మాధుర్య
ధుర్యవాగ్ధోరణీ సమన్విత కవితాలతా పునస్సముత్పాదనా
మోదవన్మహాకవీంద్రజాలాలవాలసంపూరితకనకవర్షుండును,

వర్షాశనప్రభృతి వివిధజీవనోపాయ ప్రదాన సమాహూయ మాన శ్రీరంగ కాంచికా శేషాచలాది పుణ్యస్థలస్థితాశేషవిప్ర జనకృతస్తోత్రుండును, సదాత్రేయగోత్ర పవిత్రుండును, విచిత్ర శుభచరిత్రుండును, విరోధివరూధినీ హృదయపుటభేదనకర పరమశివకరసరసిరుహ ముహుర్ముహుస్తాడిత డమరుఢమఢ మారవ చమత్కారధిక్కారి భేరీవిరావ నిర్దళిత దశదిశాంతరుండును, శాంతరంజిత గుణగణోత్తరుండును, కర్ణాట కాశ్మీర కాంభోజ గాంధార సింధు సౌవీర మగధ ద్రవిడ కేరల కళింగ వంగాంగ బంగాళ పాంచాలాది దేశాధినాథ దత్త బహువిధోపదాసమారబ్ధగంధసింధురసైంధవబంధురతదీయసౌవర్ణమణిమయకోటీరకోటీరమానాతత్యసమలంకృత నిజ గృహాంగణాభిరాముండును, సోమార్కవిశ చీంద్రబలిదధీచిమురు సైన్య చికీర్షనోచన కుమార మందార తిరస్కరణ నిపుణ వితరణ గుణాభరణుండును, షడ్రసోపేతనిరతాన్నదాన ధురీణుండును, వివిధకళారసాభిజ్ఞుండును, మూరురాయర గండప్రచండబిరుదాంకుండును, ధరణీ వరాహాంకుండును, చాళుక్యనారాయణుండును, ఖడ్గనారాయణుండును, లోభి వేశ్యాభుజంగుండును, చంద్రవంశ పయఃపారావార సంపూర్తి చంద్రుండును, రామపృథ్వీరమణ సాధ్వీమణి నాంచారమాంబా గర్భ శుక్తిముక్తాఫలంబును, నగుచిన్న వేంకటరాయ రాజదేవేంద్రుండు నిండువేడుకలు మెండుకొనఁ బండువెన్నెలల వన్నెల చిన్నెలఁ జెన్నలరుక్రొన్నెలరాలతిన్నెల నిగనిగల వగలు మీఱు మగరాలగోడలనీడలం దురంగలించుక్రీడాపులినంపుఁగోణంగెలఁ జెలంగురంగుల మెలంగు వెలుంగులు గలదట్టంపుచుట్టుబవంతి

వింతజిగిదంతపు రేకుసంతనలచే నలరు నంతుమీఱు గుజరాతి కెంపుసొంపు రాణించు బారిదూలంపుకంబంపుగుంపుల నింపల రుతళుకుటద్దంపు నిద్దంపు చెక్కడపు మిక్కుటపుదారుబందపు చందపు. కుందనపుతలుపుమెలపులం బొలుపు లగువాకిళులం గట్టిన కట్టాణిమెట్టికలతొట్టికట్టుల ముంగిళ్ళ నెసంగుమెచ్చు గలబంగాళి నిచ్చలపుహెచ్చువిలువ పచ్చలపనడాలుసొగసుల నెసంగు కప్పురంపుటనంటికంబముల డంబముల వెలయుతోరణంబుల నలరుఘుమఘుమలం జెందు చందురకావిజలుంగు చందువాలపొందు వాటిల్లుసాంబ్రాణిధూపవాసనలు గుబులుకొను చిత్రరుచ్యాహార్య పదాజ్యాన్న జాళువామిన్నల నన్నుకొను నును కప్పురాలయొప్పున నొప్పుగొప్పరాలం గప్పు గొప్పయుప్పరిగ లోన నిందిరారమణచరణారవింద ధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠ శుభచర్యా ధుర్యు లగునాచార్యవర్యులును, నవావ్యక్ధైర్యవాదానుమోద కర్కశ తర్కవ్యాకరణవేదాంతాది శాస్త్రార్థపరిజ్ఞానఘను లగు విద్వజ్జనులును, కావ్యనాటకాలంకార సారజ్ఞ రచనాగరిష్ఠు లగు పక్కవిశ్రేష్ఠులును, సరసమృదులసంగీత విశారదపరాజిత నారదమునినాయకు లగుగాయకులును, సర్వసర్వంసహాధీశ్వర ప్రధానవర్గభృత్యప్రముఖులును, సుముఖు లై పరమానందకందళిత హృదయారవిందు లై కొలువం జెలువలరుచలువపై తాణిపావడలు పడంక నొకపడంతుక వింజామర వీవ, వేఱొక్కబోంటి కాళాంజికా ఘనసారవీటికా కరండ ముకురాది రాజభ్రాజలాంఛనంబులు కరంబుల వహింప, మఱొక్కకలకంఠిరత్నంబు రత్నకంకణ ఝణఝణత్కారంబు తోరంబుగాం గపురంపుబాగా

లాసంగ, శృంగారవైభవంబు లెసంగ బంగారుహారంగు
సింగంపురతనంపుగద్దియపైఁ బేరోలగంబుండి యొక్కనాఁడు.

తే. వితతకవితాప్రసంగసంగతుల నతుల
మతులఁ గృతు లయి కృతులు సంస్కృతపదాను
బంధబంధురరుచిరాంధ్రపదము లెసఁగ
రచనఘటియించుసత్కవుల్ ప్రణుతిసేయ. 21

క. కరుణాకటాక్షవీక్షణ
తరుణాంబుజముఖవిలాసదరహాసరుచుల్
మెఱయం గురువిద్వజ్జన
సరసానుమతి న్నితాంతచతురత వెలయఁగ. 22

సీ. నను భరద్వాజగోత్రుని సదాపస్తంబ
సూత్రుని బాంధవస్తోత్రపాత్రు
పాకినాటార్వేలవంశప్రసిద్ధుని
ధూర్జటిపౌత్రు బంధురచరిత్రుఁ
సద్గురుకారుణ్యసంప్రాప్తవిద్యావి
హారుని శ్రీకాళహస్తినిలయ
చిత్ప్రసూనాంబికా శ్రీకరానుగ్రహ
సాధితకవితారసజ్ఞహృదయు

తే. సారరచనాధురీణుఁ గుమారధూర్జ
టిప్రధానాగ్రగణ్యుఁ బటీరహీర
మహితసత్కీర్తి కాళియామాత్యపుత్త్రి
వేంకటార్యునిఁ బిలిపించి వేడ్క ననియె. 23

క. బాలుఁడ వయ్యును విద్యా
శీలుఁడవు గభీరమధురశృంగారకళా

లాలితచాతుర్యకవి
త్వాలోచననిపుణ వేంకటామాత్యమణీ. 24

ఉ. చిత్రము గాఁగఁ జిన్నపుడె చేసితి వారసముల్ చెలంగ సా
విత్రిచరిత్రముం మిగుల వేడుక నిందుమతీవివాహముం
స్తోత్ర మొనర్ప నష్టమగుసూక్తిగతిం రచియించి తోఁగదా
ధాత్రిఁ బ్రసిద్ధిఁ గాంచితివి ధన్యుఁడ వౌర కుమారధూర్జటీ.

పంచచామరము.

కుమారుఁ గన్నతండ్రిభక్తి కూర్మిఁ గన్నఁ గీర్తి నీవహో
కుమారమన్మథేశ శంఖఘుంఘుమారవస్వన
త్కుమారితుల్యచిత్కళాభిగుంభసూక్తి వింతయే
కుమారధూర్జటీ రసార్ద్రగూఢహృద్యవాగ్జటీ. 26

చ. తెలుఁగునఁ జెప్పె నేర్పితి సుకీర్తను లెల్ల ప్రభాసు ధూర్జటీ
భళియనఁ దిక్కు గుల్కఁగఁ బాటలు తేటతెనుంగుమాటలన్
మొలకనగాంచు బెళ్కు జగిమించఁ బ్రబంధములన్ ఘనంబుగాఁ
బలుకులముద్దరాలికిఁ బంగరుటందెరవల్ చెలంగఁగన్. 27

ఉ. ఒక్కొకవింతహాసవిజయుక్తుల సూరిజనుల్ నుతించఁగాఁ
జక్కనిమాట లెంతయు రసస్థితి ముంచఁగ బాలుఁడీఁటగాఁ
జక్కెరలొల్కఁ దేనియలుసారెకుఁ జల్కఁగ భవ్యకావ్యముల్
గ్రక్కునఁ జెప్ప నేర్తువనఁగా వినఁగాఁ గడు వేడుకయ్యెడిన్.

చ. స్తుతమతి మైనయాంధ్రకవిధూర్జటిపల్కుల కేట్లు గల్గెనో
యతులితమాధురీమహిమ నా మును మీ పెదతాత చాల స
న్మతిఁ గనెఁ గృష్ణరాయలుమనోజ్ఞసభన్ విను మీవునట్లు మ
త్కృతబహుమానసైఖరులఁ గీర్తివహింపుము ధాత్రిలోపలన్.

క. మాకరుణకుఁ బాత్రుండవు
ప్రాకటగతిఁ బద్యకావ్యఫణితిం జెప్పుమా
శ్రీకృష్ణరాయచరిత్రము
నీకవితాప్రౌఢి సుకవినికరము మెచ్చన్. 30

తే. అనుచు బంగారుకడియముల్ హారములును
తాళి చౌకట్లు జాళువాతగటిపాగ
రంగలరుపట్టుపచ్చడా లుంగరములు
తళుకుజిగిమేల్మిసరిపెణుల్ దయ నొసంగి. 31

క. ఉరుధాటీఘనఘోటీ
వరశాటీస్వగ్రహారవాటీచిత్ర
స్ఫురితమణిపేటు లాదిగ
స్మరకోటిసమానుఁ డతఁడు సమకొల్పి కృపన్. 32

తే. నారఖర్జూర కదళికా నారికేళ
ఫలసముత్కర చందనకలిత కుంకు
మములు గస్తూరియును సంకుమదము మొదలు
గాఁగఁ గప్పురవీటికఁ గరుణ నొసఁగె. 33

ఉ. అందుల కెంతయుం బ్రమదమందుచు రాయలవార లార నా
డెందమునందుఁ గల్గినటు నీవి నొసంగ ధరిత్రలోన నీ, యం
దమునఁ రసజ్ఞు లయినట్టి దొరల్ గలరే యటంచు నేఁ, బొం
దుగఁ గృష్ణరాయకథఁ బొల్పగు కావ్యముఁ జేయఁ బూనుచున్.

తే. అమ్మహారాజుతోడ నిట్లంటి మఱియు
జనవరేణ్య భవద్వాక్యసరణి నిపుడె
కృతి యొనర్చెద నిదియు నంకితము జేయు
టెవ్వరి కటన్న నవ్విభుఁ డిట్టు లనియె. 35

క. శ్రీరాముని కంకితముగ
గారవమునఁ జేయు మనఘ కడు శీఘ్రముగా
శ్రీ రంజిలు నీ కనవుడు
నారమహీశ భాగ్య మబ్బె నని కడు వేడ్కన్. 36

—⟡ షష్ఠ్యంతములు. ⟡—

క. శ్రీజనకనందనా స్తన
రాజత్కుంకుమకళాభిరాజితవక్షో
భాజితభూషణఘృణికి మ
హాజినటద్రితిజసామజావళిసృణికిన్. 37

క. చండతరదివ్యనిశిత
కాండునకు నజాండభాండఘటనాఘటనో
ద్దండునకు నండజాధిప
కాండునకున్ సుగుణరత్నఘనకాండునకున్. 38

క. శారదనీరదనారద
పారదహిమతారహారబంధురకీర్తి
శ్రీరమ్యునకున్ సద్వ్య
ద్వారహితజనాళిమానసాగమ్యునకున్. 39

క. రామునకు సర్వజగదభి
రామునకున్ విజితపరశురామునకు ముని
స్తోమస్తుతబహువైభవ
ధామునకు సురారివరసుధాధామునకున్. 40

క. ఆర్వీటివంశచినరా
జోర్వీరమణాభరతుణో త్సుకునకు గం

ధర్మాదిదివిజనుతునకు
సర్వజ్ఞునకుఁ సమస్తజగదీశునకుఁ. 41

వ. నా విన్నవింపం బూనినకృష్ణరాయవిజయం బనుమహాప్రబంధంబునకుం గథాప్రారంభం బెట్టి దనిన. 42

కథాప్రారంభము.

సీ. శ్రీరమారమణవిహారహారిగృహంబు
బహుశోభనాన్వితప్రత్యహంబు
సతతపౌరజనాచరితవిస్తృతమహంబు
దుర్వారచతురంగధూర్వహంబు
శ్రమహరత్సుమగంధసహితగంధవహంబు
దీపితారాతిగర్వాపహంబు
నాయికానాయకోన్నతరహఃకలహంబు
సర్వవస్తువ్రాతసంగ్రహంబు
తే. మహిని రహి మీఱు నౌర పంపానదీత
రంగసంఘుఘుమంఘుమారవవిధూత
జాహ్నవీనిమ్నగానుధాసాగరంబు
విజయనగరంబు సుజనసంవిత్కరంబు. 43

ఉ. శ్రీ దళుకొత్తఁ దత్పురినిఁ జెన్నగుమేడ లనంతరత్నసం
ఛాదనలీలఁ జెంది వఱునఁ బహురాజమరాళసంతతా
హ్లాద మొనర్చుచుఁ ఘనసుధాంశుపరిస్ఫురణావృతిస్థితిఁ
మేదినిఁ జూడఁ జూడ నెలమి న్శరదంబుదరేఖలో యనఁ.

మ. తనసాలస్థితిఁ జూచువారికి యథార్థం బై తగం గోట యొ
ప్పు నవీనద్యుతిఁ గొమ్మ లంబరమునఁ బొల్పార సంబద్ధర

త్ననికాయంబులు కాయలున్ ఫలములా దారిం బ్రకాశింపఁగా
ఘనతన్ జాలకజాలముల్ దళములుం గన్పింప నాఁ బ్రోలునన్.

సీ. పార్శ్వస్థగిరిదరీపద్మరాగప్రభల్
పొలుపైన కుంకుమపూఁత లనఁగఁ
దుంగభద్రానదీతోయబిందువ్రాత
ములు సువాణిమెఱుంగుముగ్గు లనఁగ
నికటాద్రిజపటీరనికషణజ్వలనఘూ
మములు సాంబ్రాణిధూమము లనఁగ
మందానిలోద్ధూతమాకందఫలపరం
పరలు నైవేద్యసంపద లనంగ
తే. నార యక్కృతప్రియతోపచారగరిమ
లమరె నని దివ్యమును లెల్ల నభినుతింప
సకలనిత్యోత్సవంబున సంతతమును
హరిహరగృహంబు లలరుఁ దత్పురమునందు. 46

సీ. తతరజోగుణవృద్ధిఁ దాల్చుచు సతతంబు
రాజహంసాఘనకరణి మెసఁగె
దానభోగాసక్తిఁ దప్పక నిరతంబు
సురవాసహితయుక్తిఁ జూడ నేర్చె
భూకాంతహితసూక్తిఁ బొరయని యొకపద్య
షణితని దుర్దైత్యగణము నెంచెఁ
దనశక్తిఁ దలఁచి యుండక యెమ్ముఁ బోరి వి
శ్వామిత్రు మంచివాఁ డనుచుఁ బల్కె

తే. నరయఁ జదు వెంత యాచారపరత యెంత
కవి యనుట యెంత సామర్థ్యగరిమ యెంత
యనుచు నవ్వుదు రచటిధరామరోత్త
ములు విధి గురు భృగుజ వసిష్ఠుల సయారె. 47

సీ. గురుకర్తృహారిణమున్మూరమహాధర్ముఁ డై
మును పేడి యనిపించుకొనక యున్న
నొకశిఖండికి చాల నొద్దిక యై బ్రహ్మ
చర్యవ్రతునిఁ జంపఁ జనక యున్న
నాయుష్కంబులు మాని ప్రాయోపవిష్టుఁ డౌ
ఘృణ్యాత్మ్యకిర మేయఁ బూన కున్న
దురములో నొకగొల్లవాని సహాయుఁడు గాక
కలకాలము స్వశక్తి గలిగి యున్న

తే. మెచ్చునచ్చును విప్పచ్చు హెచ్చు గాఁగ
నను మ బ్రహసింతు రధికబలైకరణాః
తాఁకివీరులు ససహాయశూరు లైన
రాట్కుమారులు తత్పురీరత్నమునను. 48

ఉ. ఎప్పుడుఁ గోటికిం బడగ లెత్తినవారు మనీష శేషునిం
దప్పులువట్టువారు వరదానవిభూతినిఁ గర్ణముఖ్యులం
దెప్పుడివారు ధర్మములు దిక్కటులన్ వెలయించువారు నై
యప్పురిలోని వైశ్యులు సుఖాన్వితులై నసియింతు రెంతయున్.

ఉ. హృద్రమణీయవారిజదరీభర్మిమరిభవధీశు లప్పురీ
శూద్రులు విప్రభక్తిజ యశోభలభద్రులు జన్యరంగసౌ
భద్రులు ధైర్యనిర్జితసుపర్వమహాద్రులు దాత్రుతానిలిం
పద్రులు సర్వసస్యబలభద్రులు బొల్తురు సద్గుణోన్నతిన్. 50

చ. రతిపతిమోహనాస్త్రములు రత్నశలాకలు కాంచనోజ్జ్వల
ప్రతిమలు మల్లికాలతలు పద్మజునంచలు నాట్యశాస్త్రదే
వతలు సుధాంశురేఖలు ప్రవాళపుబొమ్మలు ముద్దుగుమ్మల
ద్భుతనవయౌవనాకృతులఁ బోల్చిన నొప్పురివారకామినుల్.

మ. వరుసన్ బృంహితహేషగర్జలెసఁగన్ వర్షాంబుధారాగతిన్
వరగండద్వితయీగళత్ప్రఘుర్ఘరీవారంబు లుప్పొంగ స
స్ఫారమందున్ గజబృందముల్ దనరునంభోధిస్థలోత్క్రాంతిసం
చరదద్రీంద్రములో యనంగ నవరాజన్నీలమేఘోన్నతిన్.

సీ. ఒక్కనిబ్బరముగా వాలుగుమత్తపరువెత్తు
సల్పించుకిత్తముల్ ఘల్లనంగ
మల్పించుచీకైనములఁ జినవలయాద్రి
దాఁటి క్రమ్మఱ వచ్చుదాఁటు నెలయ
గడువడిఁ జేసన్న కంతె మాస్ఫాలింప
చౌకముల్ రవ లెప్ప సంచరించు
చండవేగంబు లై రెంపువీథుల జుట్టు
వేడెముల్ వచ్చు ప్రవీణగతుల

తే. నారసాదుల నెమ్మేను లలయ సీక
వన్నియక డాని రెండంకె వన్నె లలరఁ
దత్పురీరత్నమూత్న గాంధారసింధు
బాహ్లికారట్టకాంభోజపటుహయములు. 53

సీ. మధురసాధికసుధామధురసారోల్లస
న్మధురసావల్లరీమహిమతోడ
సురసాలతుల్యభాసురసాలవనమధ్య
సురసాలజంబీరతరులతోడఁ

బున్నాగహితసూనపున్నాగసంచర
త్పున్నాగకైతకస్ఫురణతోడ
బాలికారమణీయ పాళికాసవమధు
పాళికాసారసంపదలతోడ
తే. మల్లికావల్లికాగిరిమల్లికామ
తల్లికలతోడఁ దాళహింతాళకదళి
కావకుళసంఘములతోడ ఘనత మీఱు
నార విద్యానగరమహోద్యానతతులు. 54
సీ. చిగురాకుఁ గెంపుసొగసయ్యె బింబోష్ఠ
యది ప్రవాళప్రౌఢి నలరుఁ గాదె
అలులు నీముంగురుల కలరునే చపలాక్షి
పైఁడి నగ్గినవాసిపస య దెంత
గోరంటవిరిగుత్తిసా రంటునె లతాంగి
చెల్లఁబో నీ కేల గెల్ల నగునె
ఆననపరిమళం బమరునే చంద్రాస్య
వలచువారికి లేనె వలపువిరు ల
తే. టంచు భావార్థగూఢవాక్యములు మెఱయ
సరససాంబ్రాణిపూపవాసనలవిరులు
విటుల కందిత్తు రప్పురీకాఁఖులందుఁ
బూలసరు లమ్ముప్రాయంపుఁబూవుబోండ్లు. 55
వ. మఱియు నప్పురివరంబు కరంబు తిరం బైన శృంగారంబు
నం దనరుచుఁ దనరుచులం బ్రచురంబు లై యంబరమణి
వితానంబుల నవలఁ ద్రోయం గలమెఱుంగుల రంగలరు బం
గరుహొంరంగుల నెనంగి చెంగలువరాకాలడాలు గీలుకొను

ప్రహరులహారువులమువుల మురువు మీఱి ధరాపురంధ్రీ చరణనూపురంబనం దగి ధర్మపుంగవమహోన్నతం బగు మూఁపురంబనం గల పురద్వార పృథుగోపురంబు సవిధ వివిధహేమకూటమతంగప్రముఖనిఖిలధరాధరంబుల మించి గోపురోపరిలోకంబులఁ గ్రమక్రమంబుల నధిగమించిన యౌన్నత్యంబున సత్యలోకపర్యంతంబు సాంతత్యంబు గనుటఁ దదీయనైచిత్ర్యంబుఁ గనుంగొని తనకిన్న మిన్న యగు సృష్టిచాతుర్యంబు గన్నపురుషవర్యుం డెవఁ డిది నిర్మించెనో యని యద్భుతంబున దద్వైదగ్ధ్యసాకల్యసమ్యగ్వీక్షామతిం జనుదెంచి యంతరిక్షంబున నిల్చినవిరించి వెంట నంటివచ్చిన నిలింపశంపాలతాంగు లని యప్రతిమానఖచిత ప్రతిమానికరంబుల సంతతపుష్పసౌధవీథికాజాలమార్గంబుల నిరీక్షించుఁ జంచలాక్షులనిద్దంపు ముద్దుమోముల దద్దయుం బొద్దుసుద్దిద్దపుపచ్చరాగచ్చుమేల్మెచ్చుల నిచ్చలవు సోరణగండ్లదారిం గనుంగొను పురాంగనల ముచ్చట లెచ్చు జిలిబిలిపలుకులకులుకులకు మొలఁకువ లెసంగ నసంగసంగరసమయగళరవంబులం దలంపించు కలరవంబుల కలరవంబు విని ముఖారవిందంబుల నెలనవ్వు లొలయ సాలయునిజాననంబులం దప్పక చూచు ప్రియునిచెయువులకుఁ గలకల నగుచు సరసంబులు మెఱయ వినయంబులు నెఱయు వారలతోడ మందిరాళిందబహిర్ద్వారవజ్రనిర్మిత వితర్దికలం గూర్చుండి చతురలై చతురంగద్యూతలీలాలాలసలగువార బాలామణుల కటాక్షవీక్షణంబులను క్రొవ్వాడితూఁపులు గాడిన డెంది వలరేనివేఁడిమిం బొంది పోఁడిమి దక్కి చిక్కఁ

బడి యొక్కొక్కనెపమ్మున నవలఁ జనువిటులచటులవాక్ప
టిమలం బిలుచుపడుచువగపూవిలువచెలువలచెలువలరు
పలుకుఁజలువల కలకల సలరులు గొనం దొరసి బోటులయల
మట లాకర్ణింప నింపొనరుసొంపుపెంపులం జాణతనంబున
నుత్తరంబు లొసంగుచమత్కారంబులు వినుపరాకున బేరం
బు లాడం దడఁబడు వైశ్యకుమారుల యంగళ్ళచెంగటి ముం
గిళ్ళ నిండియుండు కుంకుమసంకుమదకర్పూరచందనాగరు క
స్తూరికాది పరిమళవిచిత్రవర్తికావివిధపట్టాంబరంబుల నలం
కృతంబు లగువిపణికలాపంబు లగుపచ్చతోరణంబుల తో
రణంబు లొనర్చుప్రతిభవనాంగణప్రవర్ధితంబు లగుపాళికా
నారికేళ పాకికలకీడల జాడల నాడాడం జూడ జూడ వేడుక
నాడుచుండు బాలురయాటపాటలకు మోదంబు గదుర గ్ర
హింన నక్కునం జేర్చుకొనుతల్లు లగు వనితామతల్లులత
నూనపల్లుల పల్లవితంబు లగుభూషణద్యుతుల హల్లీసకంబు
లగుసువర్ణాంశుకంబులం గదలించుకమ్రదమ్మెరలచలాచలం
బు లగు గగనభాగధగద్ధగాయమాన సౌధయూథనవీనకేత
నప్రభావిభాసితంబు లగురాజమార్గంబులం గట్టిననవరత్ననూ
తనకిరణంబులు ధరారమణీఘనాభరణంబుల రత్నంబులనం
గనుపట్ట ననురానతిరీతి సుధర్మాభిరామవిబుధనికరరంభాచి
త్రిరేఖావిచిత్రం బై హస్తిపురంబుభాతి శాంతనవరాజరాజ
గురుకృపాలంకృతం బై యింద్రప్రస్థంబుచందంబున యుధిష్ఠిర
భీమార్జునకీర్తిధుర్యం బై ద్వారకానగరప్రకారంబున నచ్యుత
ప్రద్యుమ్న బలభద్రభాసితం బై భోగవతియందంబున న
నంతకుండలీంద్ర ప్రముఖపున్నాగవిరాజితం బై సరోవరంబు

విధంబునం గువలయద్విజాశ్రయంబునుం గమలాభిరామంబు నగుచు నాలస్యంబు నితంబినీగమనంబులయంద, చాంచల్యంబు చంద్రాననాలోచనంబులయంద, వక్రత్వంబు చక్రస్తనీనీలాలకంబులయంద, కాఠిన్యంబు బాలామణీకుచద్వయంబులయంద, చోరత్వంబు మానినీమానధనంబులయందునుం గాని మఱెందును లేక సర్వశుభలక్షణంబులం జెన్నొందు నప్పురంబున కధీశ్వరుండు. 56

ఉ. శ్రీరమణీమనోరమణసేవనతత్పరుఁ డబ్జసంభవ
శ్రీరమణీయకీర్తినిధి చిత్తజసన్నిభమూర్తి విద్విష
ద్వీరభయంకరప్రకటవిక్రమశౌర్యధురంధరుండు నా
వీరనృసింహరాయపృథివీపతి బొల్చు నఖండసంపదన్. 57

సీ. తనకీర్తిచంద్రికల్ దశదిశాభామినీ
కమనీయకౌశేయకములు గాఁగఁ
దనప్రతాపద్యుతుల్ ఘనవైరిరాడ్గర్వ
తిమిరౌఘబాలాతపములు గాఁగఁ
దనసద్గుణావళుల్ వలధివేష్టితధరా
వితతార్థికల్పకలతలు గాఁగఁ
దనవచోనిచయముల్ వినుతవిద్వత్కవీం
ద్రమణికర్ణావతంసములు గాఁగఁ

తే. ధరణిఁ జెలువొందు నిజఖడ్గదళితవిమత
మండలోద్దండవేదండముండలుండు
మండలీకృతచండకోదండగళిత
కాండదుస్సహుఁ డాధరాఖండలుండు. 58

ఉ. అంచితకీర్తి యన్నరవరాగ్రణి ప్రొద్దున నొక్కనాఁడు మే
ల్కాంచి ధరామరద్వయినిఁ గన్గొని శ్రీహరినామకీర్తనల్
మంచిపురాణముల్ బుధసమాజము దెల్పఁగ నాలకించి మో
దించి ప్రభాతకృత్యములు దీఱిచి సత్కృతిఁ బంచి వారలన్.

తే. కళుకుబంగరువన్నె బంగరుమెఱుంగు
రహిఁ జెలంగుజగాహజారంబులోని
చికిలితుమ్మెదవగ లానుచిత్రమణుల
డంబు మీఱినసింహాసనంబుమీఁద. 60

సీ. మొగి సలాము లొనర్చి ముదయుతో దవ్వుగ
భయముతోడ వజీర్లు బాఱు దీఱ
సాష్టాంగముగ మ్రొక్కి సామంతనృపకోటి
కోటీరమణిఘృణిఁ గ్రుమ్మరింప
మన్నీలు బాంధవుల్ మన్నన ల్గలవార
లొకదండ సంతోషయుక్తి నుండఁ
గానుక ల్గొని వచ్చి గౌరవం బలరంగ
బాళెంపుదొరగుంపు ప్రస్తుతింప

తే. దండిభవభూతినిభులైన దండికవులు
సరసవిద్వత్కవుల్ దన సరస వెలయ
వనిత లిరుగడఁ బైఁడిపావడలు వీవఁ
బ్రమద మలరంగఁ బేరోలగమున నుండె. 61

వ. తదనంతరకథావృత్తాంతం బెట్టి దనిన. 62

చ. అనుపమితప్రభావయుతహారిచరిత్రధరానుతామనో
వనరుహమిత్ర మిత్రకులవారధినాథనిశాకరశత్ర న

జ్జనవనచైత్ర వైద్యుతనిజద్యుతిమఘ్ననేత్ర లోకపా
వననిజనామకీర్తననివారితభక్తవరాఘ రాఘవా. 63

క. శరదిందువదనకుంద
స్ఫురదంచితరదనదివిజమునిహృత్సదనా
యరవిందదృశాళిమనో
హరనిజఖేలనజితాఖిలాసురకదనా. 64

మాలిని. హారిదృగ్బంధురా హారియుక్కంధరా
నీరజాతేక్షణా నిత్యసత్యేక్షణా
ధీరసన్నాథితా దివ్యరాడ్వందితా
భూరివిద్యానిధీ భూమిజానేకధీ. 65

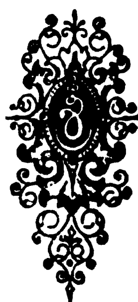
గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతిసద్గురురాజయోగీంద్ర
చరణారవింద మనోవిహార నిరంతరానందకర రాజయోగ
సామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధర స్వస్వరూపానుభవసంపన్నజ్ఞానప్ర
సూనాంబికా కాళహస్తీశ్వరకరుణాకటాక్షవీక్షణాప్రసాదిత
కవితాచమత్కార కాళయామాత్య లక్ష్మాంబికాదత్త
పోలమంత్రిగురువమాంబికాకుమార ధూర్జటిప్రణీతం
బైన శ్రీకృష్ణరాయవిజయం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

కృ ష్ణ రా య వి జ య ము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

విలసదారువీటికు
లావిర్భావచిన వేంకటాధిపరతూ
ప్రావీణ్యా భక్తగణ్యా ద
యావృత కోదండరామ యతులితధామా. 1

సీ. అందంబుగ నలికమం దొప్పుతిరుమణి
తిరుచూర్ణములు వింతమెఱుఁగు లీన
నిద్దంపుఁజెక్కుల ముద్దుగుల్కుకడాని
కుండలంబులకాంతి మెండుకొనఁగ
శంఖచక్రాకీర్ణ సౌవర్ణ మకుటముల్
ధళధళద్ద్యుతులు దిక్తటుల నించఁ
బటియాఱుమూరడంబపుటంచుకమ్మిడాల్
కంచిదోవతిచెల్వు మించు లెసఁగ
తే. కంఠవలమాననవమాలికల్ రహింపఁ
గేలఁ బద్మాక్షమాలికల్ గీలుకొల్పి
వియ్య మందంగ ధారాళశయ్య సత్ప్రి
బంధరావంబు నెఱయంగఁ బ్రౌఢి వెలయ. 2

క. కడు వేడుక నడుగడుగునఁ
బుడమిని సాష్టాంగముగను భుజముద్రలతో
నడుగులకు మ్రొక్కి జనముల
నడియందాసోహమనెడియార్పటు లెసఁగన్. 3

సీ. ఆచార్యకరుణ చక్రాంకనమ్ములు మీకు
నింతవఱకును లే దేమి రోరి
మీతండ్రి తాత మాచేత శిక్షితు లైరి
మీ రెఱుంగరె చిన్నవారు గాన
తిరుమాళిగెకును రా దీఅదో యిన్నాళ్ళ
వలెఁ గాదు మించె నైశ్వర్య మార
మంచిది యైన నే మాయెలే దయ చేసి
నారము లేదు లే నేర మిదిగో

తే. దీర్థమును బ్రసాదము మీకుఁ దెచ్చినార
మనుచుఁ గొంద ఱొసంగుచు నద్భుతముగ
వెంట నిజశిష్యగణములు వేలు గొలువ
వైష్ణవులు వచ్చి రపుడు భూవరునిసభకు. 4

ఉ. పొంకపుపట్టెనామములు పొల్పగు మే ల్తిరుచూర్ణరేఖలున్
జంకల తాళికాదళవిసారితపేటికలున్ భుజంబులన్
సంకును చక్రము ల్గలుగుసా త్తనివా రిరుదెంచి రప్పు డా
పంకజనాభపాదయుగభ క్తులవెంబడి నందడించుచున్. 5

సీ. చిత్రవస్త్రములతో సిగలపైఁ గట్టిన
శివలింగము ల్బాలఁ జిందులాడ
కర్ణాంతవిశ్రాంతఘనఫాలభసితత్రి
పుండ్రగంధాక్షతస్ఫూర్తు లమర

స్ఫటికప్రవాళవిస్ఫుటభుజాంతరినట
ద్భద్రరుద్రాక్షనైపథ్య మలర
గటినిఁ గట్టిననీరుకావిదోవతిచాయ
లెల్లగన్నేరుపూల సీపడింప
తే. హర మహాదేవ పార్వతీశ్వర యటంచు
వెంట శైవద్విజుల్ గొంద అంటి రాగ
నధ్యయనధుర్యులైనయారాధ్యవరులు
సరగ నరుదెంచిరి నృపాలుసముఖమునకు. 6

ఉ. వచ్చినయమ్మహాత్ములకు వందనము ల్ఘటియించుచు న్విభుం
డచ్చెరు వొప్పఁగా మణిమయాంచితకాంచనపీఠసీమలం
దచ్చినభక్తి నుంచి వినయంబు జనింప శుభోక్తి మించ వా
రిచ్చుప్రసాదతీర్థముల నెంతయుఁ గైకొని వేడ్క నిట్లనెన్.

శా. శ్రీరంగస్థలశేషశైలముఖ లక్ష్మీనాథదివ్యస్థలిన్
శ్రీ రంజిల్లఁగ వైభవోన్నతులచే జెన్నొప్పనే నావు డా
ధీరశ్రేష్ఠులు తానకాంచితయశస్తేజోవిరాజన్మహా
జ్ఞారూఢి న్సకలోత్సవంబులును బొల్పొ నన్న హృష్టాత్ముఁడై.
తే. పాంచభౌతికలింగప్రభావలీల
నలరు నేకామ్రజంబు కేశులకు ధారు
ణీశ్వరునకును గాళహస్తీశ్వరునకు
నలచిదంబరునకు వేడ్క లలరు ననుచు. 9

శా. గారా మొప్ప గభీరసూక్తి తమయోగక్షేమముల్ ప్రౌఢులా
నారాధ్యు ల్దెలుప న్నృపాలు యనుచు నత్యంతప్రమోదాప్తి నెం
దే రాజన్మణిభూషణాంబరతతుల్ తేజిల్లుగ్రామాళి వే
ర్వేఱన్ వారికినిచ్చిపంపె హృదయావిర్భూతకారుణ్యుఁడై.

శా. అక్షోణీరమణాగ్రగణ్యుఁడు విరూపాక్షేశ్వరస్వామికిన్
రక్షాశిక్షకుఁ డైనవిట్ఠలునకున్ రంజిల్లునిత్యోత్సవం
బక్షయ్యంబుగ మించు నంచు నిజభృత్యశ్రేణి దెల్ప న్నితాం
తక్షేమంకరుఁ డై పురీజనులు నానందంబునం జెందఁగన్.

పంచచామరము.

దళాయలున్ దలారులున్ ముదంబునం గ్రమంబుగా
క్షణక్షణంబునం బరాకు సారెసారె దెల్పఁగా
రణాంగణావకీర్ణితారిరాజరాజ మై శుభే
క్షణక్షణాభివీక్ష్యరక్ష్యసత్కవీంద్రపాళి యై. 12

వ. తత్సభాసమలం గనుంగొని. 13

క. వెలయఁగ విద్యారణ్యులు
చెలువల*రం గని పురంబు సేయక మును పే
ర్కొలఁది దనరారు నీస్థల
మిలలో నిచ్చటిమహత్త్వ మెందును గలదే. 14

శా. విద్యారణ్యు లసంగ నెవ్వరితఁ డేవిద్యం బ్రకాశించె నీ
హృద్యాం బైనపురం బొసఁగ్పువిధవం బేలాగునం గాంచెనో
చోద్యం బయ్యెడి మీఁగువిన్నకథ యిచ్చో తెన్నగాఁ దెల్పుఁడీ
యాద్యంతంబు నటన్నఁ దత్సభికు లహ్లాదంబుతో నుండఁగన్.

మ. రమణీయాభ్రతరంగిణీఘుమఘుమారావార్థగంభీరవా
క్క్రమజంఝానిలధూతదుష్కవిమహాగర్వాభ్రసంఘుండు
డి, గ్రమణీమౌక్తికహారబంధురయశో రాజద్గుణాఢ్యుండు డిం
డిమఘుంభావసరస్వతీంద్రుఁ డనిమోన్ గీవిం బ్రకాశించుచున్.

---

* రఁగనీపు.

క. స్వామీ విద్యారణ్య
స్వాములచరితంబుఁ దెలుపవలె నంటిరిగా
యీమానవులకు నమ్ముని
సామర్థ్యం బెఱుఁగ వశమె జగతీరమణా. 17

మ. నరు లజ్ఞానవిమోహితాత్ము లగుటన్ రక్షించఁగా నెంచి శం
కరుఁడే శంకరుఁడై విభేదమతముల్ ఖండించి వేదాంతశా
స్త్రరహస్యస్థితిఁ దెల్పఁగా నతఁడె విద్యారణ్యమూర్తిన్ జగ
ద్గురుఁడై తోఁచెఁ దదీయవైభవము లెందున్మెచ్చఁగాశక్యమే.

తే. సకలవిద్యాప్రవీణుఁడై జనవరేణ్య
యమ్మహాత్మాని శ్రీలక్ష్మ ననుసరించ
మహితచింతామణీమంత్రమర్మ మెఱిఁగి
సాత్త్వికోన్నతిఁ బెక్కేండ్లు జపముఁ జేసె. 19

వ. అమ్మునీంద్రచంద్రుండు వెండియు నఖండవిద్యాసుధాసాగ
రంబునఁ బొడమిన రత్నంబుకై వడిం దనరు తనకు నమ్మహా
దేవి తోడు గావలయు నని తదీయసాక్షాత్కారం బపేక్షిం
చు తీవ్రతపం బరుణించి యొక్కనాఁడు. 20

సీ. కలువలు వెదజల్లుకలికిచూపులతోడ
ముద్దుగుల్కు మెఱుంగు మోముతోడఁ
గుండంబు నణఁగించుమందహాసముతోడ
విలసిల్లువాలారు వేణితోడ
మించుల నలరించు మేల్మిసొమ్ములతోడఁ
దమ్మిపూ లమరుహస్తములతోడ
శ్రీహరికోనగోటిచెక్కునొక్కులతోడ
దళుకుమించుకడానివలువతోడఁ

తే. గాము౽ గన్న మ్మ నలమేనిసామిశొమ్మ
కమ్మపూరెమ్మ యపరంజికళుకుబొమ్మ
కలిమిముద్దులగుమ్మ సత్కరుణ గ్రమ్మ
నమ్మునీంద్రునిమ్రోల౽ బ్రత్యక్ష మగుచు. 21

తే. వరమునీశ్వర వేఁడుము వర మటన్న
కరము మ్రొక్కుచు సంతోషకరము గాఁగ
బరమసద్భక్తి వెలయ౽ దత్పరమతీవ్ర
భాసమానస్థితుల్ మించ౽ బ్రస్తుతించి. 22

తే. అమ్మహాదేవితోడ నిట్లనియె నతఁడు
వేడ్క మీఱంగ నాపేర వెలయునట్టి
పురము గావింపవలయు౽ దత్పురమునందు౽
జెలఁగి సంతతమును నీవు నిలువఁదగును. 23

చ. అన విని యిందిరారమణియమ్మునిచంద్రునితోడఁ బల్కెనో
వినుతగుణాఢ్య నీదువెనువెంటనెవచ్చెదఁబొమ్ము ముంగలన్
ఘనతరలీలలం బురముగట్టుటకుం దగుచోటుగాక నన్
గనుఁగొనఁబోకు మియ్యెడనె క్రమ్మతి సమ్మునిరాజశేఖరా.

వ. అనిన నమ్మహానుభావుం డట్లనె తనయున్న చక్రటికిం
జక్కనిదక్షిణంబుగాఁ గతిపయప్రయాణంబులు చనిచని
ముందట. 25

శా. రంగత్తుంగతరంగఘుంఘుమరవద్రాఘిష్ఠశైలాంతరా
భంగగ్రావపరస్పరోత్కషణబిభ్యద్గ్రాహపాఠీనసా
రంగానీకకుళీరహంసబకచక్రక్రౌంచవనోద్గతమా
తంగధ్వస్యధరీకృతాఖిలసముద్రం దుంగభద్రానదిన్. 26

క. కనుఁగొని యమ్మునిచంద్రుం
డనుమోదంబుఁ గృతావగాహుఁ డై తత్తటినీ
ఘనతరతటస్థితుం డై
తనరువిరూపాక్షశివుని దర్శించె వెసన్. 27

వ. తదీయస్థలప్రభావంబుఁ దెలియం గోరినం బురాణజ్ఞు లగు
వారు లిట్లనిరి. 28

తే. మునుపు సుగ్రీవుఁడును వాలియును గడంగి
భండనముఁ జేసి రిచ్చట ప్రబలుఁ డైన
వాలి కలికి మతంగపర్వతము నెక్కె
నల్లరవిసూనుఁ డట వాలి కరుగ రామి. 29

తే. అమ్మతంగమునీంద్రునియాజ్ఞవలన
శాపయుక్తుండు గాన నాశైలమునకు
జనఁగ భయ మంది సుగ్రీవుజాడఁ బోక
క్రమ్మఱును వాలి యిది పూర్వకథ మహాత్మ. 30

సీ. ఇది నిజోన్నతశృంగహేవాకజితమేరు
ధరధర మై తగుహేమకూటశైల
మది పతంగతురంగహారితప్రభాసంగి
మరకతశిఖర మామాల్యవంత
మిది వశ్యమునిదృశ్యహింతలతాంచితమహా
భూమిజాయుతఋశ్యమూకశిఖరి
యది మతంగజబృంహితాతారవప్రతిరవ
ప్రదకంధరమతంగపర్వతంబు

తే. మునిజనోత్తమకిష్కింధ యనఁగఁ దనరు
నిమ్మహాపుణ్యభూమి నీ విందు నిల్వ

నన్హా మనుటయు విని యమ్మహానుభావుఁ
డాత్మ నద్భుత మొంద నయ్యవసరమున. 31

తే. తత్ప్రదేశంబునందు నెంతయును వింత
మీఱఁగా నొకకుందేలు సారమేయ
మును మహోద్ధతిఁ దఱుముచు నబ్బురముఁ జూచి
యూర యిది యద్భుతం బని యాత్మ నెఱిఁగి. 32

క. వీరక్షేత్రం బగు నిది
గారవమున నగర మిచటఁ గావింప శుభ
శ్రీ రంజిల్లు నటంచున్
సారమతి స్సన్మహార్త్తచతురత వెలయన్. 33

సీ. కోట లాతెఱఁగంటిపాటలాధర లెల్ల
నాటలాడఁ దలంచ హాసు మించ
మేడ లామిన్నంటిజాడ లానినయంచ
జోడు లాడటఁ గాంచుసాబ గెనంగ
శాల లానవరత్నజాలలాలితకాంతి
లీల రాగిసవింత మేలు జూప
బాల లామరునిబాబాలలాగునఁ బల్కు
హేల లోఁ గోసఁ జాలునితవు మీఱ

తే. నవ్వుర నిర్మించెఁ దనపేర నఖిలలోక
పాలకపురాధికప్రభాబంధురముగ
గరిమ దనరంగ విద్యానగర మనంగ
మెఱయుపురరత్న మాధరామరనరుండు. 34

క. అది మొద లిన్వడిపట్టము
లిడివఱకు నృపాలతిలక యిది మీఁదట న

ర్వదియేండ్లు వెలయునట్లుగ
మొదలఁ గిన్నాయ మొసఁగె మునివరుఁ డెలమిన్. 35

మ. అని యాడిండిమసార్వభౌమకవి ప్రఖ్యాతంబుగాఁ దత్పురా
ఘనవృత్తాంతము నెల్లఁ దెల్పినచమత్కారంబువీక్షించి యా
జననాథాగ్రణియున్ సభాసదులు నుత్సాహంబునన్మెచ్చి కాం
చనభూషాదులొసంగి రెంతయు దయాసంరంభధౌరేయులై.

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వసుంధరారమణచంద్రుండు మహేంద్ర
వైభవంబునం బ్రత్యహంబునుం బూర్వసర్వసర్వంసహాధీశ్వర
పుణ్యకథాసుధాస్వాదనంబునం దృప్తి నందుచు సామ్రా
జ్యసంపన్నుండై యుండి యొక్కనాఁడు. 37

తే. తమరు పెద్దలకైతి కీర్తిజనిఁ గృష్ణ
రాయ లను పేరిమత్పౌత్రిరత్నమునకుఁ
దనరఁ బట్టంబు గట్టెద ఘనత మీఱ
ననుచు సద్భాంధవోన మంతనముఁ జేసి. 38

మ. సరసీజాక్షునిసత్కృపాగరిమచే సత్కీర్తి రాణించఁగా
ధరణీరక్షణదక్షతన్ వెలయు పుత్త్రా రమ్ము రమ్మంచు బం
గరుజాల్వద్ది మెఱుంగుటుంగరము వేడ్కన్ గృష్ణరాయక్షితీ
శ్వరుహస్తంబున నుంచె భూవరుఁడు రాజద్రాజధర్మస్థితిన్.

క. సత్పౌత్రజిద్ధరణీపతి
మిత్రుఁడు రత్నం బొసంగ మెఱసినరీతిన్
చిత్రముగఁ గృష్ణరాయధ
రిత్రీపతియుం గరంబు శ్రీ నొప్పారెన్. 40

సీ. ప్రణుతింప నతఁడు తోరణగట్టు పరసీమ
లనురీతి నూత్నతోరణము లెసఁగ

రిపుల ఖండించి సత్కృపఁ దత్సుతుల నిల్పి
నట్టి ద్వారములందు ననఁటు లమర
విలిఖించు నతఁడు దిక్కుల జయస్తంభాలి
ననుమాడ్కిఁ జిత్రరుచ్యాహ్వ లలర
వెలయు ని ట్లితనికీర్తులు దిక్తటుల నన్న
సరణి ముత్తెపుమ్రుగ్గులు జగ్గి లమర.
తే. నభినవాలంకృతిస్ఫూర్తి నతిశయించె
నప్పురీరత్న మప్పుడు మహాద్భుతముగఁ
బ్రకటమహిమల శ్రీకృష్ణరాయనృపతి
శ్రీకరం బైనపట్టాభిషేకవేళ. 41
మ. సరగిం దెచ్చిరి భూసురోత్తములు కృష్ణాగౌతమీజాహ్నవీ
వరణాసూర్యసుతాకవేరతనయావారాశిముఖ్యాంబువుల్
గరిమం గాంచనరత్నకుంభతతులం గారుణ్యవిశ్వాసత
త్పరులై యెంతయుఁ గృష్ణరాయవిలసద్రాజ్యాభిషేకార్థమై.
తే. శంఖకాహళభేరీప్రచండవాద్య
తతరవంబులు భూనభోంతరము నిండ
బ్రాహ్మణుల్ కృష్ణరాయధరావరునకుఁ
జెలఁగి పట్టాభిషేకంబు జేసి రెలమి. 43
సీ. చక్కెరవిలుకానిచక్కందనము గల్గి
చొక్కమౌనార్వటిబుక్కరాజు
సాకల్యముగఁ గీర్తి సర్వదిక్తటులందుఁ
బ్రాకటస్థితి నిల్పునాకువారు
కంటకరాజన్యగర్వంబు లణఁగించి
లీలచే మించునందేలవారు

ధాటీనిరాఘాటఘోటీహతవిరోధి
కోటు లై వెల్గువెల్గోటివారు
తే. చండతరశౌర్యు లగుకురాసానివారు
బూదహాలివారు మొద లైనభూమిపతులు
కొలువఁ బట్టాభిషిక్తుఁ డై చెలువుమీఱె
రమ్యగుణపాళి శ్రీకృష్ణరాయమౌళి. 44
సీ. అన్నన్న యతఁడు సింహాసనం బెక్కిన
నిభరాజు తా కొండ లెక్కఁ దొడఁగె
నయ్యారె యతఁడు పట్టాభిషిక్తుం డైన
సింధురాణ్ణేత్రముల్ చెమ్మగిల్లె
హైసరే యతనిపే రనినమాత్రముననే
కురుదేశ మేలురాజుగుండె లదరె
నోహో యతఁడు ఖడ్గ మొక్కింత ముట్టిన
సకలారిసంఘము ల్సంచలించె
తే. మాయురే నరసింహకుమారరామ
చంద్రశౌర్యనితాంతరాజన్యమాఖ్య
కృష్ణరాయాభిధానవర్ధిష్ణుఁ డేలు
ధర్మముల్ ధాత్రిలో యథార్థంబు గాఁగ. 45
శా. ఈరీతిం జతురబ్ధివేష్టితధరిత్రీశు ల్భజింపన్ మహా
ధీరుం డానరనాథచంద్రుఁడు యశస్తేజోవిలాసంబు లెం
తే రాణించ యుధిష్ఠిరుండు దగురీతిన్ ధన్యుఁ డై యొక్కనాఁ
డారూఢి న్సభవార లెల్ల వినఁగా నప్పాజితో నిట్లనెన్. 46
తే. అప్ప యీవఱదనుక సింహాసనంబు
భారము నృసింహరాయలవారు బూన

నిర్భరత మంటి నాయందు నిల్పెఁ గాన
నఖిలకార్యస్థితుల్ దెల్పవమయ్య యిప్పుడు. 47

సీ. సింహాసనప్రభుశీల మేక్రియ నుండు
పాలించు టేరీతి ప్రజల నెల్ల
బాంధవపరిజనప్రతతిఁ బ్రోచుట యెట్లు
ధనము లార్జించుసాధనము లేవి
యెటువలె వ్యయ మొనర్చుటకును మర్యాద
యేదారి శత్రుల నేపణంప
నాత్మరక్షణ కన్న లగుదు రెవ్వార లా
ప్తుల ననాప్తుల లెస్సఁ దెలియు టెటుల

తే. రాజలక్షణ మెయ్యది రాజ్యలక్ష్మి
శాశ్వతంబుగ నుండు కేసరణి రాజ
నీతు లెన్నివిధంబులు నిఖిల మెలమిఁ
దెలుపు మంతయు నామది తేటపడఁగ. 48

మ. అనుఁడా మంత్రివరేణ్యుఁ డిట్లనియెనర్యా వింతగా మీ రెఱుం
గనినీతిస్థితిధర్మరీతి గలదే కానిమ్ము నే విన్నయం
త నృపాలోత్తమ విన్నవింతు వినుమా దత్తావధానుండ వై
ఘనసామ్రాజ్యసమాగమప్రకటసౌకర్యస్థితుల్ మించఁగన్.

తే. ప్రభుసమర్థత సకలకార్యముల కెపుడు
బలిమి నది వృద్ధిఁ బొందు నాప్తజనమంత్రి
వర్గబాంధవనిఖిలవిద్వత్కవీంద్ర
కృతసదాలోచనంబునఁ గృష్ణరాయ. 50

తే. స్వామ్యమాత్యసుహృత్కోశసకలరాష్ట్ర
దుర్గబలము లసంగ నెందును నృపాలు

నకును సప్తాంగబలములు నరవరేణ్య
వీనిఁ దెలియంగవలయును వేఱువేఱ. 51

తే. అధిప విను మయ్య మఱియు సప్తాంగము లగు
రాజ్యవాహనవస్త్రాభరణములు ఘన
సారతాంబూలములు మొదల్ జనపతులకుఁ
దెలియవలె ననియును మదిఁ దేటపడఁగ. 52

ఆ. ధరణిసామభేదదానదండంబులు
మాయయును నుపేక్ష మఱి మహేంద్ర
జాలమును ననంగ సప్తమహోపాయ
ములను దెలియఁ దగును మును మెలర్ప. 53

తే. బోఁటి జూదంబు పానంబు వేఁట జనుట
తిట్టుటయు హేతువుగను దండించఁ దలఁచు
టౌచితి వోఱంగి యనుచితంబైనవ్యయము
సేయుటయు నివి వ్యసనముల్ బాయవలయు. 54

ఆ. ధనముఁ బాఁతిపెట్టి దైవాలయము గట్టి
వనము వేసి పెండ్లి వడుగుఁ జేసి
ధరఁ దటాకతతులు త్రవ్వించి పుత్త్రులఁ
గాంచవలయు ధరణికాంతుఁ డధిప. 55

క. సకలకవిరాజవిద్వ
త్ప్రకరము నితిహాసపరులు పౌరాణికులుం
బ్రకటపరిహాసకావళి
సుకరస్థితిఁ గొల్చి నృపతి సొం పొందవలెన్. 56

తే. సప్తసాగరపరివృతసకలధరణి
విలసితాష్టాదశద్వీపములను తనదు

ఘనతరయశంబును బ్రతాపగరిమ మెఱయ
నృపతి చెలువొందవలయు మనీషివినుత. 57

తే. సప్తకులపర్వతంబుల సప్తఋషుల
మహిమ లన్నియు వినుచు సంపదలు మీఱఁ
జక్రవర్తులచరితంబు సకలరాజ
పుణ్యకథలను వినఁదగు భూవిభుండు. 58

వ. మఱియు నాస్తిక్యంబు నప్రసాదంబు నాలస్యంబు మొదలయినగుణంబుల నుపేక్షించుచు మంత్రంబుల రక్షించుచు శుభకార్యంబు లొనరించుచు దుష్టనిగ్రహశిష్టపరిపాలనంబుఁ జేయుచు సత్యంబు దప్పక యున్నమహీవరులకు రాజ్యంబు సమృద్ధం బగు సమయోచితవర్షంబులు గురియు సర్వసస్యంబులు మెఱయు భాండాగారంబులధనంబు నిరయుఁ గావున నీవు ధర్మస్థితిం బ్రజాపాలనంబు సేయు మనిన విని యమ్మహీరమణుం డమ్మంత్రిపుంగవున కి ట్లనియె. 59

క. గురుఁ డింద్రునకుం దెచ్చిన
సరణిఁ బహునీతి ధర్మశాస్త్రస్ఫురణం
బెఱిఁగించితి వెంతయు సు
స్థిరమతి నింతయు గ్రహించితిఁ మంత్రిమణీ. 60

తే. వీరనరసింహరాయలవారు మున్ను
పాలన మొనర్చు దేశముల్ ప్రబలదుర్గ
ములును సత్పుణ్యజనపదంబులును మేము
చూడవలయును మిక్కిలి వేడు కలర. 61

మ. అనుఁడమ్మంత్రివరేణ్యుఁడిట్టులనెనయ్యామంచికార్యంబె యే
లినవా రియ్యెడ నానతిచ్చినది మేలే మున్ను మీపెద్ద లే

లినరాజ్యావని వింత లెల్లఁ గనుట లేన్ విన్నవించం దలం
చినకార్యంబు తనంతనే పొడమె మీచిత్తంబున న్భూవరా.

ఉ. నావుడుఁ గృష్ణరాయలు మనంబు ఘనంబగు వేడ్కఁ జెంద నా
నావిధకార్యనిర్వహణనైపుణి గల్గినధీరులం బుర
శ్రీ వెలయంగ దిట్ట మొనరించి రయం బెసఁగన్ దిగంతర
క్ష్మావరవర్తనం బెఱుఁగఁ జారులఁ బంచె సమంచితోన్నతిన్.

ఉ. ధీరత నర్ధరాత్రమునఁ ద్రిమ్మరు నప్పురవీథులందు నె
వ్వారలు వింతరీతి గలవాక్కులు బల్కుదురో యటంచు వి
స్తారతమోదళద్రుచిసుజాగ్రదుదగ్రభుజాగ్రఖడ్గుఁడై
తోరపువేడ్కతో నతనితో సరి రాఁ గలరే ధరాధిపుల్.

వ. ఎండియు నమ్మహీరమణవర్యుం డొక్కనాఁడు. 65

క. కొలిచినవారలకుం గల
కొలఁదికి నెక్కువగ బలము గూర్చిన సేనా
బల మధికం బగు ననుచుం
గొలువునకు న్వచ్చి మిగులఁ గుతుకం బలరన్. 66

తే. సంప్రతులఁ బిల్చి యెన్నిలక్షలకుఁ గలదు
రాజ్య మెన్నెన్ని గలవు దుర్గస్థలములు
బొక్కసంబునఁ గలధనభూషణాది
వస్తువులు నశ్వవేదండవర్గ మెంత. 67

క. నవముగ లెక్కలు దెం డని
వివిధగతుల నొరసి యొరసి విద్యారణ్యా
దివిభుత్వార్జితరీతులు
వివరంబుగ వేఱువేఱ వివరింపుఁ డనన్. 68

తే. పురము గావించు నెప్పు డమ్మునివరుండు
గూఱిచినరూక తొంబదియాఱుకోట్లు
గురుమణీవిభూష లోకనాల్గుకోట్లు గలవు
రాజదేవేంద్ర శ్రీకృష్ణరాయచంద్ర. 69

క. వినుఁ డీవఱకుఁ సింహా
సన మేలినన్నృపులు బొక్కసము గూర్చినసొ
మ్మెనయఁగ దొమ్మిదికోట్లకు
నను నై యున్నది ధరాతలాధిపతిలకా. 70

చ. ఎనుబదినాల్గులక్షలకు నెన్నఁగఁ గన్నడరాజ్య మందులో
ననువుగ దేవదాయవసుధామర దాయము లెన్న నేల ని
ల్చినవరహాలకుం గణనఁ జెప్పఁగ నెయ్యుఁ రాగురాల కుం
పొసఁగఁగ లక్షవంతున మహోన్నతి నిర్వదినాల్గువేలకుఁ.

క. ఇరువదినాలుగులక్షలు
కరికి న్వెయ్యంటిలెక్క గలవాఱుఘటల్
మెఱయఁగ ద్వాదశలక్షలు
వరహాల్ నిక్కయముసుమ్ము వసుధాధీశా. 72

తే. భటులు వెయ్యంటి కెన్న నిర్వదియు నాల్గు
వేలుగా లక్షయర్వది వేలప్రజకుఁ
జెల్లు నల్బదిలక్షలు జీతమనఘ
యమర నేలేడిదొరల క్రమము సుమ్మి. 73

వ. ఇవ్విధంబునకుం దగినచందంబున భవదీయభుజాపరిపాలితం బైనకృష్ణాకావేరీమధ్యస్థిత దేశంబునం గల నిఖలశైలస్థలదుర్గంబుల కధిపతు లై తత్తద్దేశంబు లనుభవించుచుం

గొండ ఆంగ్లపాలవరులు సింహాసనంబునం గొలిచియున్నవా
రని సంప్రతిజనంబులు విన్నవించి మఱియు నిట్లనిరి. 74

క. ఈలేఖప్రకారమునకుఁ
జాలఁగఁ జతురంగబలము సరిచూడఁ దగుఁ
వాలాయము కొలిచినభూ
పాలురమర్గములఁ గాంచి పాలింపఁ దగుఁ. 75

తే. అనుచుఁ బలుకంగ విని తనయాత్మలోన
నగరికై జీతముగను లేఖ గణుతింప
నేమియును దెల్పఁగా లే దిదేమి యనుచు
నప్పు డప్పాజతోడ నిట్లనుచుఁ బలికె. 76

తే. అరయ నిటమీఁదఁ దగినకార్యముల కెల్ల
నడవవలసినయాలోచనక్రమంబుఁ
జేయు మిట్లన్న నతఁడు మీచిత్తమునకు
వచ్చినట్లనె నడచు సర్వంబు ననియె. 77

మ. అను డాకన్నడరాయశేఖరుఁడు రాయల్ నన్ను సింహాసనం
బునకుం గర్తను జేసెఁ గాపరిజనంబుల్ చాల స్వాతంత్ర్యవృ
త్తిని బ్రాబల్యముగాఁ జెలంగఁ గలరింతే యిప్పుడే నేమనం
గొనసాగింగల దేయటంచుమదిలో గూఢాశయంబొప్పఁగన్.

వ. అన్నగరశోభనార్థంబుగాఁ జనిన ట్లంతఃపురంబు వెడలి త
త్పురంబున కనతిదూరంబున నొక్క దేవస్థలంబుఁ గని యం
దొక్కరుండునుం బ్రవేశించి స్థానికు లొసంగు పరిమళజలం
బుల నాని తీర్థం బొసరించి తద్దేవతార్థంబు లగుప్రసాదం
బు లుపయోగించి కృతాచమనుం డై పట్టణంబు చాయం
గనుంగొనుచు సుఖాసీనుం డై యుండు నంత. 79

మ. దొరయెచ్చోవసియించినాఁడొ యని యెంతో వేగనల్దిక్కులం
దరయ న్వేగులవారిఁ బంపుచు రహస్యప్రౌఢి నొక్కంచు ద
త్సరణిం దెల్ప నెఱింగి వచ్చునతనిం దా దవ్వులం గాంచి య
ద్ధరణీనాయకుఁ డల్కఁ జెన్నొలయ నిద్రారీతితో నుండఁగన్.

ఆ. సన్నిధానమునకుఁ జని కృతాంజలి యైన
మంత్రివరునిఁ జూచి మనుజనాథుఁ
డిటకు మీర లిప్పు డేమి వచ్చితి రన
భయము వినయ మొనయఁ బల్కె నతఁడు. 81

శా. స్వామీ వీరనృసింహభూవరసుధావారాశిచంద్రోదయా
శ్రీమత్కీర్తివిశుద్ధకాంతిజయసాంద్రీభూతచంద్రోదయా
భామామన్మథమన్మథారినిభసంపచ్ఛౌర్యభాస్వద్దయా
ప్రేమల్ మీఱఁగ నన్నుఁ గన్గొనుము పేర్మిం గృష్ణరాయాధిపా.

క. మీ రిట వచ్చుటెఱుంగక
నారయుచు న్నగరిలో రహస్యం బెసఁగం
జారుఁ డొకఁడు మీ వచ్చిన
దారిం దెలుపంగ విని ముదం బలరారన్. 83

తే. పౌరు లగుజను లెవ్వరి వార్త వినక
యుండునట్లుగ మృగయార్థ ముర్వీరమణుఁ
డరుగుచున్నాఁడు మీర లరుగుదెం డ
టంచు దొరలకుఁ బత్త్రిక లంపి యిటకు. 84

క. వచ్చితి మీచిత్తమునకు
వచ్చినగతి నడచు సకలవైభవములచే
హెచ్చుగఁ బురిలోనుం డిట
విచ్చలవిడి వత్తురే వివేకనిధానా. 85

తే. అధిప యివ్వార్త పరు లెవ్వరైన వినిన
వైపరీత్యంబు గాదె సర్వంబు నెఱుఁగు
నట్టిధన్యులు మీర లిట్లన్యజనుల
సరణి రాఁ జెల్లునే సాధుజనశరణ్య. 86

వ. అనిన నమ్మహీశ్వరుం డతనిం గనుంగొని. 87

క. క్షితినఘటనఘటనసమ
ర్థత గలమీవంటిసత్ప్రధానులు గలుగన్
మతి మా కేమి విచారము
సతత మొనర్తుము యథేష్టసంచారంబున్. 88

తే. తృణము మేరు వొనర్తుర క్షణములోన
మేరు వైనను దృణ మాను మీర గాద
టన్న సామాజికులకు సామర్థ్య మధిక
మగుట వసుధాప్రభువులభాగ్యంబుసుమ్ము. 89

మ. అను డారాయలవారితోఁ బలికెనయ్యప్పాజి యోస్వామి మే
మనఁగా నెంతటివారమయ్య భవదీయాజ్ఞావిలాసంబులో
ననువొంద న్భయభక్తుల న్మెలఁగినన్లైనం గృపం జూడు కొ
ల్చినవా రెచ్చటనైన భూపతులకు న్విఖ్యాతు లెంచగ ధరన్.

తే. లలిఁ దృణగ్రాహి యైననీలమున కరయ
విలువ యధికంబు తృణ మని విడిచినంత
జాతినీలంబు గా దన్నసరణి ధరణి
ప్రభువులు పరిగ్రహించినప్రజలు ఘనులు. 91

ఉ. కావున మీప్రతాపమునఁ గాక సమర్థత వేఱె కల్గువా
దేవర వార లిట్లనినఁ దెల్పుకొనంగ సమర్థు లెవ్వరో

భూవర మీర లేక్రియను బుద్ధిగఁ జెప్పిన నాక్రమంబునన్
దేవ సమస్తకార్యములు దీర్చెద రమ్మొ పురమ్మొ జేరఁగన్.

క. అని భయము నయము వినయం
బెనయం దెల్పుకొనునతనిహితవాక్యంబుల్
విని కృష్ణరాయఁ డిట్లనె
ఘనతరకారుణ్యగరిమ కడలుకొనంగన్. 93

ఆ. దుష్టనిగ్రహంబు శిష్టపాలనమును
జేయు మనుచు మీరు జెప్పినట్టి
నీతిరీతి నడుచు నియతికిఁ దగినమా
ర్గంబు గన్న వత్తు ఘనత నిపుడు.. 94

చ. అన విని సాళ్వతిమ్మసచివాగ్రణి రాయలవారితోడ ని
ట్లనియెఁ బరాకు మీర లిపు డానతియిచ్చిన దెంతయు న్నిజం
బెనయఁగఁ గార్యరీతి యిదమిద్ధ మటన్న ఘటించెద న్భవ
ద్ఘనతరదృష్టికి న్నిలుచుకార్యము లెయ్యవి రాజశేఖరా.

తే. అనిన రాయలు బల్కె నయ్యనఘుతోడ
గట్టికై జేత మిప్పుడు గట్టి చుట్టు
ముట్టి బెట్టుగఁ దురకలపట్టణములు
గొట్టి సాధించవలయు నగ్గలుపడఁగ. 96

క. ధీమంతు లయినప్రభువులు
సామంతులబలముకన్న స్వాంతము బలముల్
తా మొంతయుఁ గూర్చినచో
శ్రీమంతు లటన్ననీతిఁ జెప్పఁగ వినవే. 97

క. నా విని యామంత్రీశ్వరుఁ
డీవింత యి దెంత కార్య మిందుకుఁగా మీ

ఏవిధమున రావలెనా
కావించెద మీరు దలఁచు కార్యము లెల్లన్. 98

వ. అని యాతఁ డనంబ యాక్షితినాథుండు వీక్షించుచు నుండ నయ్యుద్దండదండనాథుండు నిండుచాతుర్యంబు మెఱయ సుధీచమత్కారంబు నెరయ సకలజనంబులకు భయంబు నెఱయ రయంబున నయం బెనయుచందంబున ధర్మంబు దనరునందంబున డెందంబున నమందానందంబు క్రందుకొన నెందెందుఁ గలధరాపురందరులం బిలువం బంపి చతురంగబలంబుల నెన్నిక జూపించి లెక్కకున్ మిక్కిలి యెక్కువ యగునక్కలందికిం దగినరొక్కంబులు గ్రక్కునం గొని బొక్కసంబులం గ్రిక్కిఱియ నుంచి మించి బహుదినములనుంచి యనుభవించిన దేశంబు లెంచి మంచి దొరల మంచిదొరలు పెక్కుచారంబుగ సారంబు గలనేరంబు పరిహరించిన ధనంబులు తిరుగఁ దెమ్మనిన నమ్మనుజపతులు పొమ్మను రిమ్మగా ఘనమ్ముగ గంధసింధురసైంధవ సముద్భట భటవ్రాతంబున ముకట్టునం గట్టికొను దట్టంబులయిన వేదండంబు లేనూఱును, పదరెండువేలు కాండప్రకాండంబులు, ప్రచండశౌర్య దోర్దండు లగునఱువదివేల భటుల, చటులగతి నేలుమేలుగలన్నృపాలుర నగరివశంబు జేసినం జూచి మెచ్చు విచ్చలవిడి బహుమానంబుగ మెచ్చుగలపచ్చరా మెచ్చు రాణించు హెచ్చువిలువకడెంబులు కపురంపు విడెంబులు జాంబూనదాంబరంబు లొసంగి చతురంగబలంబులు గొలువ నైరావణోపమానం బయిన దంతావళంబు సమారోహణంబు గావించి యమ్మంత్రిమా

నైక్యంబుతోడం గూడి నిజరాజధానిం బ్రవేశించి యందఱ నిజనివాసంబులకుం బంచి యప్పంచశరరూపరేఖావిరాజమానుం డగు వీరనృసింహరాయకుమార కుమారవిక్రమాభిరామ కృష్ణరాయమహీమహేంద్రుండు కొలువుండి వెండియు నొక్కనాఁడు. 99

తే. తలఁచినట్లనె చతురంగబలముఁ గూర్చి
ధరణి నఘటనఘటనచాతురి చెలంగె
సాళ్వతిమ్మరుసయ్యకు సాటి యైన
మంత్రివర్యుండు గలఁడె యిమ్మహిని రహిని. 100

క. ఘనుఁ డీయన సవరణచే
సినగజహయములక్రయంబు చింతింపంగా
వినుఁడీ నలుబదిలక్షల
ధన మారా యింతమహిమ ధరణిం గలదే. 101

క. అమరేంద్రునకు బృహస్పతి
యమరిచినటులం బ్రభుత్వ మమరెఁగదా నేఁ
డమరపుప్రభువులు గొలువఁగ
నమరుదరికృపానిరూఢి నలరఁగఁ గలిగెన్. 102

మ. అన నప్పల్కులకు న్సభాసదులు మేలాహా సెబా సయ్య భూజనరక్షాపరుఁ డౌనరేంద్రునకు రాజత్ప్రౌఢిమన్ మీరు మంత్రనిగూఢాశయమంత్రిరత్నము కరస్థం బై సవక్రార్థతారినృపాలాహిభయం బొనర్చు టరుదే శ్రీకృష్ణ రాయాధిపా.

చ. కరచరణాదు లందఱికిఁ గల్గినయంతటనే సమర్థతన్
మెఱవడిఁ గాంచ నేర్తురె మనీషివరుల్ ధరలోన నెవ్వ రి

క్కరణి ఘటించుచుం గృతయుగంబునఁ ద్రేతను ద్వాపరంబు
నం దరయంగ సాళ్వతిమ్మసచివాగ్రణికి న్సమమంత్రి కల్గునే.

క. ధరలోన మంత్రిరత్నము
నరనాథుఁడు సంతరించినన్ మహితురగ
ద్విరదవధూజనముల వి
స్ఫురితగతిన్ గలుగఁ జేయు బుద్ధిప్రౌఢిన్. 105

క. విను పంచలోహములలో
నను బంగారంబు హెచ్చనందగునటులన్
మనుజులలో సామర్థ్యం
బెనసినసద్బుద్ధిమంతు నెన్నఁగ వలయున్. 106

ఆ. శతసహస్రసంఖ్యజనులలో నొక్కశూ
రుండుఁ బండితేంద్రుఁ డుండు నరిది
వక్త యైనవాఁడు వర్ణింప వేవేలఁ
గలుగు నరిది దాత గలఁడొ లేఁడొ. 107

క. అనుపట్టిరీతినీతిన్
ఘనవాగ్జాలతయు సకలకార్యధురీణ
త్వనిరూఢియుఁ గలమంత్రులు
జననాథునికరుణ గలుగజగతిం గలరా. 108

క. అని యయ్యమరుసు మొదలుగ
జననాథునితోడ నాప్తసరసోక్తితతుల్
దనరఁగ బలుకుచు నుండఁగ
ననుపమగతి గూఢచారుఁ డానమయమునన్. 109

ఉ. వచ్చి విజాపురిం గలుగువార్తలు దెల్పఁ దొణంగె భూవిభుం
డచ్చటిమందియున్ మిగుల నద్భుతమంది వినంగ నెంతయున్

హెచ్చరికయ్యె స్వామి ధరణీశ పరాకు పరా కటంచు భా
స్వచ్ఛతుర్గ్ కైభవవిశాలసుధీయుతుఁ డై చెలంగుచున్.

పంచచామరము.

నిజాముశాహువారలుఁ మనీష శేషతుల్యు లా
వజీర్లు గల్గుగోలకొండ వారిభూరిమంత్రులున్
గిజాధినాథు పేరి చాలఁ గాగిదమ్ము లంపుచున్
విజాపురమ్ములోనఁ గూడి వేడుకల్ దలిర్పఁగన్. 111

క. ఒద్ది న్వెంకోజి యనాఁ
దద్దయుఁ బెద్ద యనఁ దగినదాదోజి యనా
నిద్దఱుమంత్రులు నొండొరు
లొద్దికమై రాత్రి పగలు నూహాళ్ మిగులన్. 112

ఉ. వీరినృసింహరాయమణి వేడుకతో డుతఁ గృష్ణరాయలం
గోరికమీఱ రాజ్యమునకుం దొరఁ జేసినాఁటనుండియున్
వీరుఁ డతండు శాత్రవుల వెంటఁ బడంగఁ దలంచుకొంతయున్
గౌరవమొప్పనచ్చటిముఖాములుఁ వ్రాయనొనంగికొంతయున్.

క. సింహాసనముల నరపతి
సింహావలి కధికమహిమఁ జెన్నొందె సుమీ
సంహృతదుశ్శీలుం డగు
సంహారహరుఁ డైన వేంకటాద్రీశుకృపన్. 114

తే. అనుచు నొకకొండ తెక్కువ యనఁగ నేమి
యనియును సమంబె యనుచు సర్వేశ్వకలహ
మంది క్రమ్మఱఁ దెలివంది యధికుఁ డెందు
నరపతి యటంచుఁ బలికిన నయ మొసంగ.

ఉ. ఎక్కడ జూచిన న్సురమునీశ్వరమందిరశైలపంక్తు లే
దిక్కున గన్గొనన్ ధరణిదేవనివాసమహాగ్రహారముల్
మిక్కుట మౌనదు ల్గలుగు మేదినిఁ బోల్చ నరాధినాయకుం
డెక్కడ యీతుపమ్కవిభు లెక్కడ రాయలకోడసాటియే.

తే. నదులలోన నరాధిపస్తుతిన మెసయు
నతఁడు నేనని భగవంతుఁ డనినవాక్య
మెఱుఁగఁగా తదంశజుండు శ్రీకృష్ణరాయ
లెంచి చూచిన సామాన్యనృపుఁడె మహిని. 117

ఉ. కా దన నేల కాఁగలుగుకార్యము తానెఱుఁగదా యిదెంతయున్
మోదమొప్పఁగా నిపుడు ముందుగఁ దెల్పుట మేలటంచు న
య్యోదుల వాహుతో దెలుప నెంతయు నద్భుతమంది వారితో
వాదములాడుచుంగినిసివాఁడని యెన్నదుహంక్రియాంచ్భటిన్.

శా. ఆసింహాసన మేలునట్టినృపు లాహా తొల్లి శౌర్యంబుతో
నీసీమ న్బాలకింప నేర్చిరె మఱేమీ కృష్ణరాయండు నేఁ
డాసన్ వచ్చిన వచ్చుఁగాని భయమే యన్నన్ని రాఘూటఘో
టీసంఘుంబులముంగల న్నిలువఁగా శిల్పీశుఁడున్ శక్తుఁడే.

తే. అనుచుఁ బ్రజ మెచ్చఁగాఁగ బాహ్యమునఁ బలికి
యంతరంగంబులోఁ జాల నళుకుఁ జెంది
బెగ్గడిల్లుచు జాబు లంపించె గోల
కొండకు నిజాముశాహునకు న్మహీశ. 120

శా. ఆమూఁడింట్లదుసీలు నేక మగుసాహాద్దంబుతోఁ దావకీ
నామేయస్థిరకార్యనిర్వహణశౌర్యాయాసి విన్నంత నే
సీమన్ దుర్గములందుఁ గోటలను విస్తీర్ణస్థితిన్ ధాన్యపున్
సామగ్రు ల్సమకూర్ప నెంచిరి సితాంతస్వాంతచాంచల్యులై.

ఉ. సాలవిశాలసాలఘనజాలములం దగు కొత్తళంబులం
జాలఁగఁ జాలుగా జబురుజంగి పిరంగులు నాదిగా దిగా
భీలగతి న్ఘటింపుచును భీకరులైనవజీర్లు నిల్పుచుం
హాళిమెయిం జరించెద రయారెభవజ్జయధాటి కళ్కుచుం.

తే. ఎఱుక గలవారితరబడి నేఁగునపుడు
కరముల సిఖాలుజేసి ముష్కరతురుష్క
లవలఁ బొమ్మని కొత్వాల కప్పగింతు
రచ్చటికిఁ జేరఁ బరులకు నలవి గాదు. 123

తే. మద్యపానులు ఘన్మత్తమానసులును
విప్రజనదేవతాస్థలవిముఖు లగుటఁ
దావకీననితాంతయుద్ధమున కెదిరి
పోరఁగా లేరు తురకలు భూవరేణ్య. 124

క. అని విన్నవించుసమయం
బున గజపతిసీమఁ జూడఁ బోయినచారుల్
జనుదెంచి ప్రణతులై యి
ట్లని తెల్పం దొడఁగి రచటివృత్తాంతంబుల్. 125

చ. జయజయ కృష్ణరాయనృపచంద్ర పురందరభోగసాంద్ర మీ
దయను గళింగదేశవసుధాపతివర్తన మెంతయుం మహో
దయమునఁ గాంచి వచ్చితిమి రాజవరేణ్యుఁ డతండు సంతత
ప్రియకరుఁ డాశ్రితావనగరిష్ఠగుణాభరణుండు చూడఁగన్.

సీ. కుందబృందనవారవిందముల్ జెన్నొంది
యంద మాపొందళుక్కుచందువాలు
పచ్చడాల్ హెచ్చు రా గచ్చు రాణించుడాల్
ముచ్చట ల్మించ మేల్మచ్చుగములు

కల్వరా చెల్వరా విల్వరాణించుక్రొం
జల్వ రాజిలుగొప్పచప్పరములు
నిందిరామందిరానందరాజన్మహా
మందిరాదికగృహాళిందములును
తే. నెందుఁ గనుఁగొన్నఁ గన్నులవిందొనర్చు
నార గోదావరీవారిపూరవర్ధి
తామితారామసర్వసస్యాభిరామ
నవ్యగుణధామ యాజగన్నాథసీమ. 127
తే. అలజగన్నాథునిప్రసాద మఖిలజనులు
సృష్టిదోషంబు లేక భుజింపవలయు
నమ్మహావైభవంబు బ్రహ్మాదులకును
సన్నుతింపఁగ శక్యమే జనవరేణ్య. 128
ఉ. ధీయుతుఁ డాముకుందగజదేవు నిరంతర మెంతయుం జగ
న్నాయకులన్భజింపుచుజనంబులఁబ్రోచుచునుండియొక్కనాఁ
డాయతసౌధమంటపమునందు నిజాశ్రితు లెల్లఁ గొల్వఁగా
శ్రీ యలరంగ సింహమణి చిహ్నితపీఠమున న్వసింపఁగన్.
ఉ. అల్లనిజాముశావలునచివాగ్రణి యిట్లనె నానృపాలుతోఁ
జెల్లుగఁ గృష్ణరాయనృపశేఖరుఁ డన్యనృపాలచిత్తముల్
ఝల్లన గోలకొండయు విజాపురముం బెదరం జనావళుల్
ఘొల్లన దాడివచ్చుపలుకుల్ బలుకంగ దొణంగిరయ్యెడన్.
క. అలవిజయనగరిలోనం
గలవీరలమంత్రివరులు కాగిదములలో
పల వ్రాసి యంప దొణఁగిరి
తిలకింపఁగ నబ్రమాగతిం బ్రభుచంద్రా. 131

క. ఆకర్ణాటకభూవరుఁ
డాకృష్ణుఁ డవల వచ్చినంతనె తురకల్
ప్రాకటహయధాటీగతి
భీకరముగ నరిగిరెదుట గభీరస్ఫురణన్. 132

తే. ఆముదాపురపర్యంత మైన నిపుడు
మించి రాఁగల్గునతఁడు సముచితగతి
మీఱ మీదుర్గసీమల మేర మీఱ
రస్తుసామగ్రు లుంచిన శిస్తుగాదె. 133

తే. అనిన గజపతి యొక్కింత నాత్మ నెంచి
యలజగన్నాయకులె వారికుఁ గేలుఁ జటంచు
శత్రుభీకరమూర్తు లౌక్షాత్రపాత్ర
వరులతో మంతన మొనర్చి వరుసతోడ. 134

క. పరగునఁ దమదుర్గస్థల
వరభూములయందు సకలవస్తుప్రతతుల్
పరిపూర్ణస్థితి దనరం
గరితురగభటాళు లుంచె ఘనస్ఫురణన్. 135

శా. భూనాథోత్తమ యొక్కవింత గల దాభూభర్త గోదావరీ
స్నానార్థం బరుదెంచువేళఁ గని కొండం గల్గుపాశ్చాత్యవీ
రానీకంబులు జుట్టుముట్టుటయు శౌర్యస్ఫూర్తి శోభిల్ల వే
గానన్ వల్లురుక్షత్రియుల్ గణఁగి వీకం బోల్చి రమ్ముష్కరలన్.

మ. అదియుం గాక మహావిచిత్రములు దేవా యొక్కపాత్రుండు పె
ట్టిద మాఖడ్గహతిన్ మహీరుహము ఖండించెన్ మహార్థత్యసం
పద ఘోటిం దుమికించె నొక్కఁ డుఘనాంభస్సేతుమధ్యోర్వియా
నద యుండెంతయు మెచ్చి వారికొసఁగెన్ సద్భూషణవ్రాతముల్.

తే. అలపదార్గురురాజులే యిలను వేడ్క
నిట్టికీర్తియపాత్రులై పుట్టిరొక్క
కా దనిన నింతదోస్సారగరిమ గలదె
కృష్ణరాయక్షితీంద్ర సత్కీర్తిసాంద్ర. 138

ఆ. విన్నకన్న కొన్నివింత లెంతయు మీకుఁ
దెలుప వలయుఁ గానఁ దేటపడఁగ
విన్నవించినార మిన్ని యాకర్ణించి
కొంచె మనక చిత్తగించవలయు. 139

వ. అని యివ్విధంబునఁ దెలుపుచారుల వాక్యంబు విని యద్భు
తంబున నమ్మహీరమణుండు బహుమానం బొనరించి వార
లం బంచి యప్పుడు మొదలగుమంత్రులఁ గాంచి సముచిత
ప్రకారంబున నిట్లనియె. 140

ఉ. దిక్కులఁ గెల్లువార్తలటు తేటపడన్ వినినట్లు యయ్యెఁగా
నిక్కడ సేయఁగెల్లుపను లెయ్యవి తెల్పుఁ డటన్న నెంతయున్
మక్కువతోడ నిట్లనిరి మంత్రిశిఖామణు లానృపాలుతో
వాక్కులకంటెకంటకరవల్లకనల్లలితోక్తవైఖరిన్. 141

తే. వీరనరసింహరాయకుమార నీదు
పేరు విన్నంత గజరాజు బెగ్గడిలఁడె
యిల జగన్నాథభక్తుఁడై వెలయునతని
నెలమి దయసేయఁ దగు నీకుఁ గృష్ణరాయ. 142

క. దేవబ్రాహ్మణభక్తి
ప్రావీణ్యము గనినయతనిబంధుత్వమునన్
భావింపుము సత్కీర్తుల
కీవిగ నదరింపుమయ్య ఢిల్లీశ్వరుతోన్. 143

ఉ. నావుడుఁగృష్ణరాయనరనాథుఁడుమంత్రులమాటకెంతయుఁ
భావమునం జెలంగి నిజబంధుతతిం బిలిపించి మేటిసం
భావనఁ జేయుచుఁ ఘనతఁ బంతిని విందొనరించి సర్వసే
నావళితోడఁ గొల్చినధరాధిపవర్యుల గారవింపుచుఁ. 144

చ. మెఱుఁగుకడెంబులుందళుకుమించినకంఠసరుల్ దురాయులుఁ
సరిపెణలుం గరంబులును నాల్గునగల్ చరణాంగదంబులుం
దురగములాదిగాఁగ దయతో బిరుదుల్ వెలయంగనిచ్చె నం
దఱికి నృపాలశేఖరుఁ డుదారముదారచిత్తోక్తివైఖరిఁ.

మ. పురసంరక్షణదక్షు లౌజనులకుఁ బుద్ధిస్థితుల్ దెల్పి భూ
సురసందర్శితదివ్యలగ్నమహిమల్ బొల్పొంద నందంబుతో
స్థిరశౌర్యోన్నతిజృంభమాణగరిమఁ దిగ్జైత్రయాత్రామతిఁ
వెరవొప్పం బురిచెంతల న్వెలిగుడారేర్వేయంగఁ బంచె న్వెసన్.

ఉ. పంచి సమంచితస్థితి సభాసదుల న్వెలసత్కృప న్విలో
కించి ధరామరేంద్రులకుఁ గీర్తి చెలంగ సమస్తవస్తువుల్
మించినవేడ్క దానము లమేయగతిఁ ఘటియించి విస్ఫుర
త్కాంచనభూషణావళితతద్యుతిరంజితదివ్యమూర్తియై. 147

చ. వరమతి సద్గుణప్రకటవైభవనిర్జితశారదాంబ యా
తిరుమలదేవి కప్పురపుదీవెనవీడె మొసంగి పంపఁగా
నరవరమౌళి దివ్యశకునమ్ములు గన్పడ భద్రదంతిపై
సరగుననెక్కి ఛత్రమును చామరముల్మెఱయంగ నెంతయున్.

సీ. అనవద్యచిత్రవాద్యస్వనంబులతోడ
భేరీవిరావము లోభరుకలఁగ

గంధేభఘీంకారఘనతరధ్వనితోడఁ
దురగహేషారవస్ఫురణ మెసయ
వరభూసురాశీరవప్రభావముతోడ
వందిమాగధశబ్దబృంద మొనర
సకలాభరణపంక్తిచకచకద్యుతితోడ
సురుచిరాయుధదీప్తి సొబగు మీఱ

తే. సరసమన్నీలు దుముదార్లు చతురవితత
సకలసేనాసమేతులై సందడింప
రమణఁ జెలువొందు రాజమార్గమున వచ్చె
రమ్యగుణపాళి శ్రీకృష్ణరాయమౌళి. 149

తే. అతనిమహిమకుఁ జాల నద్భుతము నొంది
విరులవానలు గురియించువేల్పు లనఁగ
విమలసౌధాగ్రములనుండి వేడు కలరఁ
సేసజల్లిరి పురిలోనిచెలువ లపుడు. 150

వ. తదనంతరకథావృత్తాంతం బెట్టిదనిన. 151

క. దివిజేంద్రతనయహరణా
రవిసుతసంరక్షణాతిరాజత్కరుణా
ప్రవిమలవాల్మీకివచః
కవనస్తుతిభరణ కీర్తికలితస్ఫురణా. 152

ఉ. రావణకుంభకర్ణరణరంగమహాంగణలీఢగాఢబా
ణావళిదీప్తిరాజతదిశాంతరశాంతిరసైకవిస్ఫుర
ద్భావసమాధిగమ్య నిజభావనిరంతరసంశ్రితావళి
శ్రీవిభవప్రదానచణసిద్ధభుజోర్థ్వ మహీధురంధరా. 153

భుజంగప్రయాతము.

విరాజత్సదార్వీటివేంగక్ష్మాధీ
శ్వరస్తుత్య సన్నీతవైరిప్రభావా
ఖరారీ కుభృత్కల్యకావర్ణ్యనామా
శరశ్చంద్రికావాససన్మందహాసా. 154

గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతిసద్గురురాజయోగీంద్ర చరణారవింద మనోవిహార నిరంతరానందకర రాజయోగ సామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధర స్వస్వరూపానుభవసంపన్నజ్ఞానప్రసూనాంబికా కాళహస్తీశ్వరకరుణాకటాక్షవీక్షణప్రసాదాసాదితకవితాచమత్కార ధూర్జటిపౌత్ర కాళయామాత్య లక్ష్మ్యంబికాదత్త పోలసమంత్రిగుర్వమాంబికా కుమార ధూర్జటిప్రణీతం బైన శ్రీకృష్ణరాయవిజయం బనుమహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

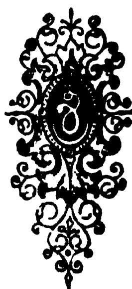

శ్రీరస్తు.

కృష్ణరాయవిజయము.

తృతీయాశ్వాసము.

చినవేంకటరాయ ధ
రాచక్రేశ్వర మనోజ్ఞరాజద్భృంగా
యాచతురాననవినుత
ప్రాచుర్యగుణాలవాల రామకృపాఢ్యా. 1

వ. అవధరింపుము. 2

క. ఇటువలెఁ బురంబు వెలువడి
పటగృహమున నిలిచి ఘనశుభప్రదవేళం
జటులచతురంగసేనా
ర్భటు లెసఁగ న్నడిచె దిశలఁ బ్రతిరవ మడరన్. 3

మ. చని ప్రాగ్దక్షిణపశ్చిమోత్తరవిదిగ్జాలంబునన్ వైరివీ
రనృపాలావనిఁ జుట్టుముట్టికొని యారాజ్యంబునం గల్గుగో
ధనము ల్గుంపటిమూఁక లాఁగినను మాద్యల్లీలతో సర్వసై
న్యనిరూఢిం దదధీశు లెంతయును జన్యప్రౌఢిమం గ్రమ్మినన్.

సీ. రటితదిక్తటపటత్పటపటార్భటులతో
ఘోరమైనతుపాకిగుండ్లచేత
దవ్వుదవ్వున హెచ్చి రివ్వురివ్వున వచ్చి
ప్రసరించురాచూరిబాణములను

పెల్లుగా వెసఁ జిత్తజల్లుగా వెదజల్లు
పెంపరుల్ బెంపారుసంపగముల
ధాటీగతి నటింప మాటికి సూటిగా
నాటుకోఁబల్లెంపుటీటిగముల
తే. నఱిమి తఱిమిన భయమున విఱిగి జరగి
నిజబలంబులఘాటకు నిల్వలేక
శరణు జొచ్చినవారలఁ గరుణఁ జూచి
యచటిదుర్గస్థలంబుల నాక్రమించి. 5

వ. అనంతరం బొక్కపాలురుమత్తున నుమ్మత్తూరు శివసముద్రస్థలంబుల నెనంగు గంగరాజునొడయల నోడించి తదీయస్థలంబున నాగెంబులు, బలియించి శ్రీరంగపట్టణంబు నిరీక్షించి యక్కడినుండి గ్రక్కున నెక్కటిమూఁకల వెక్కసపుఁ బరాక్రమక్రీడల దిక్కులు గ్రక్కదల సంకులసంరంభసైన్యనాయకుం డగు సంకులనాయకునిం గటాక్షించి చంచత్ప్రతాపంబు మెఱయ రయంబున విజాపురంబు గడిదుర్గంబుల చాయం జనుదెంచుసమయంబున. 6

ఉ. శ్రీల వెలుంగునానృపతిశేఖరుఁడాడికి నిల్వ కెంతయున్
జాలిని బొంది యచ్చటిరసాతలనాయకు లాత్మలన్ మహా
దోళనమంది కోటలును దుర్గములుం గయికొ మ్మటంచు ను
ద్వేలభయంబున న్శరణు వేడుచు కానుకలిచ్చి మ్రొక్కిరన్.
క. శరణాగతరక్షణఘన
బిరుదాంకుఁ డతండు వారిఁ బ్రేమం గనుచుం
గరుణించి తత్పురంబుల
నెఱయం దనబలము లుంచి నిండినవేడ్కన్. 8

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రతిదినప్రవర్ధమాన శౌర్యధైర్యధురీణుం డగు
నమ్మహీమండలాఖండలుండు తొంటి రఘుమహారాజుచం
దంబున నిఖిలరాజులు తనకు హస్తగతంబులు సేయు నాద
వని ముదుగల్లు రాచూరు మొదలైన మహాస్థలంబుల నిజ
బలంబు లుంచి మించి గోలకొండపురంబుపై నుద్దండవేదండ
కాండభటప్రకాండంబులతో నురువడించు నవసరంబున. 9

ఉ. ఆగజవాజిబృందముల కాభటకోటుల కానృపాలుబా
హాగురుశౌర్యధైర్యముల కాత్మఁ గలంగుచు విన్నమాత్ర నా
హా గణుతింపశక్యమె యహర్నిశమున్ భయమందియుండి ర
య్యాగరనాముదానగరియందు విజాపురి గోలకొండలోన్.

తే. లక్షగుఱ్ఱంబులోడను లక్షణంబు
మెఱయ బీరాన మూఁడింట్ల తురకదొరలు
కృష్ణవేణికి నీవలఁ గృష్ణరాయ
నృపునకెదురుగ జనుదెంచి నిలిచి రపుడు. 11

చ. నిలిచినవార్త వేగరులు నిక్కముగాఁ దనప్రమోలఁ దెల్పినన్
జెలఁగి భళీ తురుష్కతతిచెంతకుఁ జేరినయంత వచ్చెనే
కలఁగి తొలంగి పోయెదరుగాక మదీయబలంబు ముంగలన్
నిలువఁగ నేర్తురే యనుచు నిశ్చలధైర్యమునన్ వెలుంగుచున్.

తే. అపుడు కొలువయి కొలిచినయమరనాయ
కులను మన్నీల నందఱఁ బిలువ నంపి
సకలబహుమానము లొనర్చి జనవరేణ్యుఁ
డల్ల తురకలవృత్తాంతమెల్లఁ దెలుప. 13

మ. విని యాభూవరకోటిలోన ఘనదోర్వీర్యప్రభావుండు బం
ధునృపాలప్రబలుండుయుద్ధములయందున్ స్వామికార్యంబునం

దున యజ్ఞుండగు పెమ్మసానికులచంద్రుండైన యారాయలిం
గన్నృపాలాగ్రణి బల్కె సంగరకలాకౌతూహ లాయత్తుఁడై.

చ. తురక లనంగ నెంత పటుదోర్బలలీల వధింతు వారలన్
గుఱుతుపడం గుడార్లు దెగఁగోసెదఁ బౌజులలో మెలంగెదన్
నరపతిచంద్ర యెంతయుఘనంబుగ దేవరవారిసొమ్ము ది
న్న ఋణము దీర్చుకోఁగలిగె నన్ గృపఁజూడు మటంచుఁ
బల్కెనన్. 15

తే. అప్పుడు సభలోనఁ గలిగిన యఖిలరాజ
సుతులు మన్నీలు మిగుల సద్భుతముగాఁగ
ఘనతరస్థైర్యశౌర్యము ల్గనపడంగఁ
బల్కి రెంతయు సంతోషభరితు లగుచు. 16

క. ఆనృపమణిపర్యంతము
రాసిత్తుమె శౌర్యమహిమ రంజిల నిదిగో
పూని విరోధుల గెల్తు మ
నూనపరాక్రమధురీణ యుర్వీరమణా. 17

సీ. గుదులుగుదుల్ గాఁగ గ్రుచ్చియెత్తుదుముగా
పెల్లుగా వాలారుబల్లెములను
చేబల్మిచేఁ గ్రమ్మి చిమ్మివైతుము గదా
నోట దంటుకొనంగ నీటిమొనల
తెంపుతో గుంపులై తెగ నేయుదుము గదా
తెఱుచైన శరపరంపరలచేత
జముదాడి యనితోఁచ జముదాడి పోటులం
గూలఁద్రోతుము గదా ఘోరలీల

తే. కరుల హరుల ధరాస్థలి దొరల దొరల
ముష్కర తురుష్కహరుల ధానుష్కవరుల
చెఱకుతుంటలరీతిని నఱకఁ గల్గె
కరముల కరమ్ము గల్గుఖడ్గముల గముల. 18

క. అని కొలిచిన వారందఱు
ననుపమశౌర్యములు మెఱయ నాడినమాటల్
విని యాభూమీరమణుఁడు
ఘనతరకౌతూహలంబు గడలుకొనంగన్. 19

తే. మీర లందఱు నటువంటిశూరవర్యు
లౌర కావున మాకు విచార మేమి
కార్య మొనరించి జయలక్ష్మిఁ గాంచుఁ డనుచు
వీడెము లొసంగె వేత్వేఱ వేడ్కమీఱ. 20

తే. అటుల సమ్మానములు గాంచి యఖిలనృపులు
రణసముత్సాహములు మది రంజిలంగ
విభవ మలరంగ నవ్వేళ విశదలీల
శిబిరములు జేరి సుఖనిద్రఁ జెంది రంత. 21

క. ఆవృత్తాంతము చారుల
చే విశదము గాఁగ విని వజీరులు ముగురున్
భావంబుల నాలోచన
గావింపుచు భయము జెంది కళవళపడుచున్. 22

చ. కొలఁది మెఱుంగ కిట్లు మనగుబ్బుఁ బొఁజులతోన కృష్ణకే
వల నిటఁ జొచ్చి రాఁదగదు వచ్చితి మెక్కడ బోవవచ్చు కే
వలనృపమాత్రుఁడే తలఁప వారిజనాభునియంశజుం డతం
డలిగిన నెంతవారలకునైన రణం బొనరింప శక్యమే. 23

తే. లక్షలక్షోలంది భటజను లక్షయుద్ధ
తాపధౌరేయు లానృపోత్తమునిఁ గొల్చి
యేకమనమున నున్నవా రెంచి చూడ
లక్షగుణ్యంబు గాదె బలంబు మనకు. 24

తే. ఏనుఁగులు వేయి బొందిలీ లెంచి చూడ
లక్ష పెండారు లొకలక్షలక్షతురక
లిచటిబల మానృపాలున కెంచ భటులు
నాలులక్షలు హారు లర్వదాలువేలు. 25

తే. వఱలుకరు లొక రెండువే లరసి చూడ
రాజులును వెలమలుం గమ్మప్రజలు ఘనులు
గలుగురాయలతోఁ బోరి గెలువ మనకు
వశమె యైన ఖుదా యున్నవాఁ డటంచు. 26

క. తమతమ హెచ్చరికలతోఁ
గమకంబున నుండి రంత ఘనతరశౌర్య
క్రమమున నుభయబలమ్ములు
సమరమునకు మొనసె నపుడు జనములు బొగడన్. 27

సీ. నడయాడుకొండలవడువున లేదండ
తండంబు లొండొండ మెండుకొనఁగఁ
గడలితరంగల బెడగారుచందానఁ
గాండప్రకాండముల్ కదు నటించ
వెదురుగుంపులె వెల్లివిరిసిన ట్లెంచె
ననఁగ బల్లెము లీఁటె లతిశయించ
నంచ లంబరమున మించిన ట్లంచిత
చ్ఛత్రచామర సితచ్ఛాయ లలర

తే. ఘంటికాకింకిణీఘణంఘణవిరావ
భూరిభేరీరవంబులు బోరుకలఁగ
రాయబలములు నడిచె గుజ్జంపుదొరల
పౌజుపై దేవగణములు ప్రస్తుతింప. 28

వ. ఇట్లు దాఁకొని యొండొరుల మాఱుకొని తమతమ దొరల నామాంకనంబు లగుబిరుదులు చేకొని తొలుదొల్త యలబలంబు లెసంగ యలగోలుబలంబులు తుపాకులపెళపెళలు పెల్లుగ్రోవులపెటపెటలు జబురుజంగుల ఫిరంగుల ఢీమఢీమలు ఢమామీల ఢమఢమలు బాణాపుఁజివ్వల జిఱజిఱలు బాణంబుల బిఱబిఱలు మనంబులుప్పుట్టు చిఱచిఱలు శింజినీటంకారంబులు పరస్పరహుంకారంబులు నన్యోన్యపురస్కరణంబులు నితరేతరతిరస్కరణంబులు వివిధరోషణంబులు నెఱయ ఖడ్గాఖడ్గి దండాదండి బాహాబాహిం దాఁకుచుం బెనంగుచుం బాయుచుఁ గ్రమ్ముచు డాయుచు నడచుచుఁ గ్రుమ్ముచుఁ జిమ్ముచు నెట్టుచుం దచ్చనలమెచ్చుచు హెచ్చుచుం జొచ్చుచు నీఁటెలం గ్రుచ్చుచు బల్లెంబులఁ గ్రుమ్ముచు కేడంబులం బమ్ముచు శిలల ఱువ్వుచు గెరలి నవ్వుచు తేజీల నడపుచు నేజాలం గెడపుచు లకోరీలం దునుముచుఁ గొండొకసేపు రెండుబలంబులుం గన్నులపండువుగ చండశౌర్యంబులు వెలయ భండనం బొనర్చునెడం దడబడక కదువడిం గినుక వోడమి యొక్కుమొగి రక్కసులనందగిన వెక్కసపుమొక్కలపుతురుష్కులు ధానుష్కకౌశలం బడరం జనుదెంచురయంబు గన్గొని సంరంభంబునం

బెమ్మసానిరామలింగనృపాలుండు కృష్ణరాయక్ష్మాకాంతున
కిట్లనియె. 29

పంచచామరము.

పరాకు రాకు రాకు మంచుఁ బారసీకభూపతుల్
చిరాకు మీఱ దట్టమైనసింగణీలకోరులన్
జిరాగుఱాల వేసి డాసి చిల్లుపొల్లుజేయుచున్
నిరాకరించి మించి వచ్చునేర్పుఁ జూచితే నృపా. 30

ఉ. పంతముతో హుటాహుటినిఁ బౌఁజులలోపలఁ జొచ్చి సైన్యమిం
తింతలు గాఁగ ఖడ్గహతిఁ దెంచెద దేరిజత్రాళ్ళు మీర లీ
చెంతనె యుండి కన్గొనుఁడు శీఘ్రముగాఁ బరవీరరాజులన్
దుంతవయాళి కానిపురిఁ ద్రోచెదఁ జండపరాక్రమోన్నతిన్.

క. మీ రాసమయంబున జయ
భేరీరావములు చెలఁగఁ బృథుతరసైన్య
శ్రీ రాజిల దఱిమినచోఁ
జేరరె తమసీమలకును జెల్లాచెదరై. 32

మ. అనుచుం బల్లెము కేలఁ బూనుకొని శౌర్యారూఢులౌ కమ్మనా
ర్త్యానువెంటం బదివేలు బల్లెములతో విఖ్యాతశౌర్యోన్నతిం
జను దేరన్ ఘనసింహరావ మలరన్ దత్సైన్యముం జొచ్చి హె
చ్చినధైర్యంబునఁ బారసీకతతులం జెండాడె నుద్దండుఁడై.

మ. మొనకు న్వచ్చినవిచ్చుకత్తులసివేము స్తీదుమేల్ రాతులన్
దునుమాడంగనుగల్గిపార్శ్వములయం దుగ్రమ్మునశ్వమ్ములన్
దనబల్లెమ్మునఁ గ్రుమ్మి కమ్మెఱుచు వెన్కన్ దారసిల్ జోదులన్
గని దూరంబు దొలంగఁ జేయుఁ బటుదోర్గర్వంబఖర్వంబుగన్.

క. ఆదండధరుఁ డటంచున్
గోదండధరు ల్గలంగఁ గుటిలారిమహా
వేదండతతులఁ గూల్చెన్
వేదండ నిజాప్తనృపులు వేడుకఁ జెందన్. 35

క. ఘనశరతతులం దనసా
ధనగతుల న్వైసరి రిపులు తల్లడిలఁగ హా
త్రినరయమునఁ దఱుముచుఁ గ
త్తి నతఁడు దేరిజపుతాౢళ్ళ దెగఁగోసి వెసన్. 36

వ. ఇట్లు హాసంబు జేయునతని బెట్టిదంపుదిట్టతనంబు నమజిట్టా
డుచు గుట్టుచెడి యట్టట్టు మొదలం గూడక తట్టింబడినపులుఁ
గులగతి గొట్టుమిట్టాడి పట్టపుదొరలు దెరలుం జూచుసమ
యంబున రయంబున నవ్విధంబు గనుంగొని కృష్ణరాయ
ధరానాయక హరిసాయకుండు చండశౌర్యంబున నుద్దండ
వేదండ సమారూఢుం డగుచు నుభయచామరచ్ఛత్రమరకత
కేతనప్రభలు వెలయ నఱువదేనువేలగుఱ్ఱంబులు నాఱులక్ష
ల పదాతివర్గంబు నిన్నూఱుఘటంబు నేనుంగులుం గొలువ
నొక్కనిబ్బరంబున సింహనాదంబులు రోదోంతరంబులు
నిండం దఱుముచు, జయభేరికాతాడనంబు గావించ ని
యోగించిన. 37

మ. జలధు ల్ఘూర్ణిలె దిక్కరు ల్జెదరెఁ జాంచల్యంబు నొందెఁ ధరా
స్థలి ధాత్రీధరసంఘము ల్గదలె పాతాళంబు స్వర్లోకమున్
గలఁగెఁ శత్రుభయంకరప్రకటదోర్గర్వస్ఫురత్కృష్ణరా
యలసద్భేరిధణంధణస్వనము లాశాంతంబులం బర్వఁగన్.

తే. అటుల జయభేరికారవం బతిశయించ
జెలఁగి చనుదెంచునతనికోల్తలకు గాఁగఁ
జెదరి బెదరి కలంగి కఱ జెదరి తొలఁగి
గచ్చువిచ్చయ్యెఁ బారశీకవ్రజంబు. 39

వ. అయ్యవసరంబున. 40

ఉ. వాహినిఁ గూర్చి నీవు శరపాళి విరోధుల ముంచి తౌ నృపా
వాహినులందు నెన్నఁదగువాహినిగాని భవత్సహాయ నై
యీహారులఱశరాత్రినలయించెదఁ జూడుమటంచు నెంచెనో
నాహరిసీలనీలసలిలావృతిఁ గృష్ణయు నింపె నెంతయున్. 41

క. కొండలము మిగుల మదిలో
నాందోళన మంది తురక లకట ఖోదా నే
మందము సీమలకుం జను
టందము గా కిచట నిల్వ నగునే మనకున్. 42

ఆ. ఎందుఁ జనఁగ రానియిక్కట్టు ప్రాపించెఁ
గృష్ణ రాఁ దొడంగెఁ గృష్ణరాయ
లివలఁ దఱుమఁ జొచ్చె నెంతయు వెఱపించఁ
బోయి వెఱచుకొన్నచాయ యయ్యె. 43

ఆ. పదరి కృష్ణ దాఁటి పదపద మని వచ్చి
యొక్క మన్నవాని కోర్వలేక
తిరిగినట్టు లయ్యెఁ దెలియంగ రాయల
యెదుటఁ బడినరిపులు బ్రదుకఁ గలరె. 44

తే. వెనుకముం దైనయంతనే వెనుకముందు
దోఁచకున్నది నది దాఁటి తొలఁగు టరిది

యనుచు మంత్రులు దాము నన్యోన్యచింత
నాత్మలోఁ గుంది కడ లేనియార్తిఁ జెంది. 45

సీ. తురకవేషము మాని తోరమౌ కర్ణాట
కపువేషములు వేసి కదలువారు
దండిదరికివచ్చెఁ జెండె నీతఁడు మించి
పొండి యనుచుఁ బాఱిపోవువారు
వేగఁజూచెద మంచు వెగవెగఁ జనుదెంచి
దూర మేఁగుచుఁ బొదల్ దూఱువారు
వెనువెంటఁ దగిలెను వీఁడె వీఁడె యటంచు
గొబ్బునఁ బఱచుచుఁ గూలువారు

తే. సాెసారెకుఁ గర్త్రాలు దూఱువారు
నై కలంగి యథాయథ లగుచుఁ జనిరి
మదహయగజంబు లటుబెట్టి మొదటిదొరలు
ఒక్కవిధమున నది దాఁటి యుఱికి రపుడు. 46

తే. అటుల జయలక్ష్మిఁ గైకొని హరులకరులఁ
బరులధనపంక్తులను దనవశము జేసి
వెలయు శ్రీకృష్ణరాయల విభవగరిమఁ
గాంచి కన్నుల పండువుగాఁగ నపుడు. 47

తే. సరససాహిత్యరచన విస్ఫురణ మెనయు
సారమధురోక్తి మాదయగారిమల్ల
నార్యుఁ డలయల్లసాని పెద్దార్యవరుఁడు
ముక్కుతిమ్మన మొదలైనముఖ్యకవులు. 48

క. వినుతించి రపుడు వారికిఁ
గనకాంబరభూషణములు ఘనత నొసఁగి యా

జనవరుఁ డప్పాజిఁ గనుం
గొని యి ట్లని పలికె నపుడు కుతుకం బలరన్. 49

చ. విరిగినవైరులం దజిమి వేగమె వారలసీమ లెల్ల సు
స్థిరమతి నాక్రమింపవలదే యను డానెఱమంత్రి బల్కె భూ
వర యిది వేళ గాదు పౌరవం జననిచ్చి కెలంకులందు స
త్వరు లగుశాత్రవుల్ గదియునైపుదొరంగదె యెంతవారికిన్.

తే. భూమిపాలక గజపతి సీమలోన
గలుగువారలు మించి మార్గములయందు
నెందు ముట్టడి గావించ నెంచ మనకు
రస్తుసామగ్రి జేరుట దుస్తరంబు. 51

క. తూరుపునం గలగజపతి
వారిదళము నెల్లఁ దెచ్చి వరుసన్ జయల
క్ష్మీరమణిఁ జెందు మనవుడు
భేరీభాంకార మడరఁ బృతనాయుతుఁడై. 52

తే. తనప్రతాపప్రకాశంబు దనర బంధు
జనమనఃపద్మనికరరంజన మెలర్ప
నహితకువలయవరగర్వ మణఁగ నుదయ
గిరికి వేవేగ నయ్యినుం డరుగుదెంచె. 53

క. వచ్చి చతురంగబలములు
విచ్చలవిడి నాల్గుదిశల వెలయఁగ నిలిపెన్
మెచ్చలరఁగ దనమహిమ వి
యచ్చరు లచ్చెరువుతోడ నభినుతిసేయన్. 54

సీ. పచాయఁ గనుఁగొన్న హేరాళమై తోఁచు
గంధాంధసింహళగజచయంబు

సేవంక నీక్షించ హేషారవోదీర్ణ
గాంధారకాంభోజకాండవితతి
యేదారిఁ జూచిన నాదారిన తుపాకి
బలువైన జబురుజంగులు ఫిరంగు
లేదండ గనుఁగొంచ వేదండకరచండ
కోదండధరభటకోటి పటలి
తే. యొచటఁ జూచిన బల్లెంబు లీఁటెగములు
గలుగురాయలదళ మెల్లఁ గలయ నించి
యుదయగిరిచెంత నుదయించె నొక్కవింత
యనుచు దుర్గములో మంది యళుకుఁ జెంది. 55

క. అభిమానమునకుఁ గా న
య్యిభరాజుజనంబు బోరె నెంతయు బాహా
విభవం బెలర్ప సేనా
విభసమ్మున కెదిరి కృష్ణరాయలతోడన్. 56

క. దుర్గమ మగునాదుర్గ మ
నర్గళగతి దీయుటకు నహర్నిశము మహా
దోర్గర్వమునన్ నానా
మార్గములం బోరి రపుడు మాద్యద్గతులన్. 57

సీ. కోటలు దుర్గముల్ గొనుచు దోఃపటుబల
ధాటిచే మించునార్వీటివారు
కంటకాహితకంఠలుంఠనోద్ధతలీల
దంట లై తగుతోరగంటివారు

నిబ్బరంబుగ శత్రునికరంబు నణఁగించి
ధీరులై మించుగొబ్బూరివారు
చాల దోర్బలలీల సమదారిసంఘంబుఁ
దూలించి వెలయునందేలవార
తే. లాలిగాఁ గల్లురాజులు మేదురగతి
తుళువదొరలును బోయలు దురుసు గాఁగఁ
బ్రతిదినంబును ఘోర మారణ మొసర్చ
నిలిచి పోరాడె గజపతిబలము లపుడు. 58

ఉ. కీవిగ సాళువారును కడిందిరహిఁ వెలుగోటివార లా
రావెలవారు గూడుకొని రాత్రి బగల్ చతురంగసేనతో
నేవగఁ జూచినన్ దెలియ నెంతయశక్యము గానిదుర్గమా
భూవరమౌళి గాంచి యొకపూఁటనె దీసెద నంచు నుగ్రుఁడై.

ఉ. దిగ్గన లేచి సాహసము తేటపడన్ మునుమున్న గాఁగఁ దా
నగ్గలికన్ జెలంగువిధ మంతయుఁ గన్గొని రోషచిత్తుఁడై
లగ్గల కెక్కె రండని బలంబు చలం బలరన్ రవంబులన్
దిగ్గజముల్ వడంక బలుతెంపున గుంపులు గూడి యుద్ధతిన్.

క. తనధాటి కళుకుచున్ గ్ర
క్కున దుర్గము డిగ్గి కావుకా వనువారిన్
గనుఁగొని యాభూరమణుఁడు
ఘనతరకారుణ్యరసము గడలుకొనంగన్. 61

తే. జడియకుఁడటంచు నభయహస్తం బొసంగి
యమ్మహాదుర్గమహిమకు నద్భుతంబు
నొంది యచ్చట నాప్తుల నుంచి యవల
జనియె నుద్దండశౌర్యప్రచండుఁ డగుచు. 62

సీ. అట కందుకూరు బెట్టదరె కాహళశంఖ
భేరీవిరావముల్ భోరుకలఁగ
నావల కొండవీ డదరె దిక్తటనట
త్సేనారజోవ్రజశ్రీలు వెలయ
మఱికొండపల్లిఁ గలంగె రటన్మదేభేంద్రు
ఘంటికాఘణఘణంఘణలు జెలఁగ
నామీఁద వినుకొండ యల్లాడె భటసము
ద్భటసింహరవమహార్భటులు దనర
తే. వెండియును గల్గుకోటలు వివిధదుర్గ
తతులు తముఁ దామె విడిచి కొండలకుఁ జేరి
రచటిగజపతివారిసైన్యాధినాథు
లలనృపాలునిదాడికి నిలువలేక. 63

తే. ఎదురు గాంచనముద్రలు ముద మెలర్పఁ
దెచ్చి వేవేగఁ జేతి కందిచ్చువారు
శరణు వేఁడుచు సాష్టాంగ మెఱఁగువారు
నైరి యుత్తరమునఁ గల్గునట్టిదొరలు. 64

వ. ఇవ్విధంబున నిఖలస్థలదుర్గశైలదుర్గంబులు హస్తగతంబు లగుటయు సందందుఁ గ్రందుగ నిజసైన్యంబు లుండ నియమించిన దర్పంబున నముదానగరంబుపయి గరంబు దురంబు సేయం దలంచి యప్పురంబు నలుదెసలుం జుట్టుముట్టినం బెట్టదరియు బెదరియుఁ జెదరియుం దజ్జానపదవర్గంబు పలుదెసలం బాఱ మీఱినరాగంబున నచ్చటియవనబలంబు లెసంగ చలంబు నఁ గోట వెడలి వడిం దలపడినం బోరు ఘోరం బై కౌరవపాండవరణంబునుం బోలి గాంగేయ కుంభజాత దుశ్శా

నన వీరలక్ష్మీణా కర్ణ శల్య హారణకారణం బై రామరాక్షస యుద్ధంబునుం బోలి ఖరదూషణబలకబంధసంబంధ హారివర ప్రహారణధురీణం బై కృష్ణదానవసంగ్రామంబునుం బోలి మాగధ బల దంతవక్త్ర కేశి శిరఃఖండనప్రచండం బై భంగంబు లగుమతంగజంబులు పాటితంబు లగుఖేటకంబు లు పాతనంబు లగు కేతనంబులు తో ఱంగుగాత్రంబులు విఱుగుఛత్రంబులు ప్రస్తంబు లగుచామరంబులు నస్తంబు లగు తోమరంబులు పాటితంబు లగుకపాలంబులు నిరంతరంబుగ మెఱయునయ్యుద్ధవిడికి నోహటించి చలించి పలాయమాను లగుపారసీకుల ననేకులం గాంచిశీకు లని యెంచి బ్రతుకుదురుగాక యని యుపేక్షించి తదీయస్థలంబున జయధ్వజం బె త్తించి పదిలంబుగ దళంబు హత్తించి జయోత్సాహంబున మించి గజపతి యున్న దేశంబునకుం గమకంబునం దమకంబు మీఱం జననెంచు నమ్మూరురాయరగండప్రచండ బిరుదాంకుం గనుంగొని యనంగునిమామగురునిం గ్రేణి సేయం గల సుధీచమత్కారంబున వెలయు సాళ్వతిమ్మరుసు మంత్రిపుంగవుం డిట్లనియె. 65

చ. ఇతరులు శక్తులే తలఁప నేదులశాహునిజాముశాహులన్
గుతపసమల్కునున్ గెలిచి గొబ్బున సర్వగిరీంద్రదుర్గముల్
జతురతఁ గైకొనన్ ధర నసాధ్యము నీ కిఁక గల్గ దైన నం
చితయశ యొక్కవిన్నపముఁ జేసెద వేడుకఁ జిత్తగింపుమా.

ఉ. తిన్నఁదనంబునన్ గజపతిం గెలువం జను టొప్పు గాక యా
పన్నశరణ్యా శైలవనపంక్తులు దాఁటి తదీయసీమలో

సన్నిలఁ జూచి వాదలు ఘనంబుగ మార్గము లడ్డగించినన్
సన్నుతశౌర్యరస్తు మనసైన్యము జేరుట దుస్తరంబుగన్. 67

చ. అనుటయుఁబిన్ననవ్వొనగియప్పయిదెంతటికార్యమయ్యెయా
వనగిరు లెంత వస్తుతతి వచ్చుట యెంత సమ స్తదేశముల్
మనకువశంబులయ్యెఁ బదమామదమానుచుసంశయంబునె
మ్మనమునమానుచున్దివిజమంత్రిసమానయటంచుఁబల్కుచున్.

క. ఆవీరనృసింహాధరి
త్రీవరనందనుఁడు రణదతిస్ఫుటభేరీ
రావములు చెలఁగ నడచెన్
దేవతలు నుతింప గజపతిఁ గెలుచుటకై. 69

క. చనుచోఁ జితాప్పుఖానుం
డనువాఁడు ధరాధరాంతరాంతరసీమన్
గనుమలలో నఱువదివేల్
ఘనశార్జ్గధరుల్ చెలంగఁ గలహ మొనర్పన్. 70

ఉ. నాలుగుదిక్కులం గినిసి నట్టడవిం జరియించు నచ్చమూ
పాళి గలంగ బల్లెముల బాణములన్ మెఱుఁగీఁటెగుంపులన్
రాలఁ దుపాకులం బలుఫిరంగుల భంగము నొందఁజేసి గ
గ్గోలుపడం గడంగి యెలగోలుబలంబు చలం బెలర్పఁగన్.

క. ముంగల నెసంగ రంగ
త్తుంగతురంగేంద్రఖురవిధూతరజంబుల్
నింగిఁ జెలంగఁ గళింగధ
రాంగణమున నిల్చె రాయ లద్భుతమతి యై. 72

పంచచామరము.

చితాప్రఖానుఁ డంగడిందిచిచ్చు నార్చ నేర్చి వ
చ్చితింగదా ముదంబు మీఱ శీఘ్రము మీగజాధిపుల్
నితాంతకీర్తి ధాత్రిలోన నిండ గల్చెదర్ ఘన
ప్రతాపదీధితిం దిగంతభాగము ల్విరాజిలన్. 73

తే. అనుచు పొట్నూరిసింహాద్రి కరుగుదెంచి
సకలచతురంగబలములు సరగ నప్పుడు
పరభయంకరవైభవప్రకటలీల
పాళె మిడియించె వేడ్క నప్పార్థివుండు. 74

సీ. కెందమ్మిచెంగల్వచందమ్ములం గల్వఁ
జెలైన కెంబట్టుజిగిగుడార్లు
రంగారుబంగారుసింగారము లెసంగు
మేలైనవెలిపట్టుమిహిగుడార్లు
చిగురాకు తెగసారు సగ రాజిలు వాలుశారు
వగ మీఱు రత్నాలవహిగుడార్లు
హెచ్చైనవిలువ మేల్పచ్చడాల్పచ్చడాల్
పచ్చడాల్ గలజీనిపనిగుడార్లు

తే. గొప్పహురుమంజిసుప్పాణికూర్పడంపు
డంబు పగడంబు జగడంబు సంబరంబు
లెసఁగినగుడార్లు గలుగునవ్వసుమతీశు
పాళె మీఱించి గజరాజు భయము మించి. 75

శా. ఔరా చూచితె గాని రాయలబలం బౌరౌర యేనుంగు ల
య్యారే చారుతురంగసంఘము లహాహా మన్నె వారల్ భళీ

ధీరుల్ రాజకుమారులంచుమదినెంతేయద్భుతంబొందుచున్
బోరఁ గక్యమె యీనృపాలమణితో భూరిస్థిరప్రౌఢిమన్.
తే. అనుచు నాప్తులతోన మంతన మొనర్ప
వార లిట్లని పలికిరి వసుమతీశ
యలపదార్థరు పాత్రులు నద్భుతప్ర
తాపశాలులు గలుగంగఁ దలఁక నేల. 77
క. అనుటయుఁ దెలివిం జెందుచు
జననాథుఁడు వారివారి సదనంబులకుం
ఘనులయినమంత్రిపుంగవు
లను బంపెం వారువారలం బిలుచుటయుం. 78
క. చనుదెంచువార లవ్విభుఁ
గనుఁగొనఁ గూర్చుండుఁ డనుచు గౌరవ మెసఁగం
ఘనతరముగ బహుమానము
లొనరింపుచుఁ బల్కె నప్పు డుచితప్రౌఢిన్. 79
ఉ. వింటిరె కృష్ణరాయపృథివీపతి యచ్చట శౌర్యలీలచేఁ
గంటకు లౌతురుష్కులఁ గకావిక లై చనఁ జేసె నెంతయుం
దంటతనంబు మీఱ భుజదర్పమునం మనసీమఁ జొచ్చెగా
కంటికినింక సేయఁ దగుకార్యము లెయ్యవి తెల్పుఁడీయ్యెడన్.
క. మును పెదగజపతిభూవరుఁ
డనువందఁ సేతుదర్శనార్థం బరుగం
వెనువెంటఁ జనినతురకలు
వినుఁ డా దేశమునఁ గొన్ని వింత లొనర్పన్. 81
క. అది చాల న్మననునఁ గల
దదియును గా కచటిసీమ లస్మత్సీమల్

గలిసినమాట ల్వినుఁ డ
క్కలరత్నము సూడుద్రిప్పుకొన వచ్చె సుమీ. 82

ఆ. కృష్ణరాయఁ డనఁగఁ గేవలమనుజుఁడే
విష్ణుమూర్తి గాన విజయశీలుఁ
డతని గెల్వఁ దగినయతులితోపాయంబుఁ
జింత సేయుఁ డయ్య శీఘ్రముగను. 83

క. అనిన విని కృష్ణరాయం
డన నేమి సురాధినాథుఁ డైనన్ భయమే
యనియెన్ బలభద్రనిభుం
డనఁ దగుబలభద్రపాత్రుఁ డతిమోదమునన్. 84

శా. భగ్నం జేసెదరుండెంచెనో యని రిపుల్ బాఱంగ జన్యస్థలిన్
దుర్గాంబాకరుణాకటాక్షవిలస ద్దుర్వారఖడ్గాహతిన్
దోర్గర్వం బలరంగ నీక్షణమె గెల్తుం జూడు మంచు న్వెసన్
దుర్గాపాత్రుఁడుబల్కెభూవరుఁడుసంతోషంబునన్ దేలఁగన్.

క. భీముఁ డన రిపులు దలఁపఁగ
భీమావహకేళి సల్పి పేర్చెద వినుమీ
భీమకటాక్షముచేతఁ గృ
పామహిమ నటంచు భీమపాత్రుం డనియెన్. 86

పంచచామరము.

ముకుందసత్కృపాకటాక్షము న్విరాజిలన్ గృపా
ముకుందబల్లెముం గరంబు బూని శత్రుసైన్యమున్
చెకుందముం జెలంగఁ జొచ్చి చింతు వింతగా ననెన్
ముకుందపాత్రుఁ డెంతయుం బ్రమోదయుక్తచిత్తుఁ డై.

క. ఏకరణిం జననీయక
వే కరఖడ్గమున శత్రువీరుల నెల్లన్
శ్రీకరముగ గెలిచెద నని
భీకరపాత్రుండు బల్కె భీకరలీలన్. 88

తే. శూరవరు లన్న యూరాయబారు జొచ్చి
ధీరుఁ డని మెచ్చ ఖడ్గసందీప్తు లెసఁగ
నాహవ మొనర్తు నని పల్కె నద్భుతముగఁ
జేరుపాత్రుండు సారగంభీరఫణితి. 89

క. క్షణమున జయించి వచ్చెదఁ
బ్రణుతింపఁగ శత్రువరుల బలిమి నటంచున్
రణరంగపాత్రుఁ డనియెన్
రణరంగోత్సాహవిభవరంజితమతి యై. 90

క. సుతామిత్రాదులు మెచ్చన్
శాత్రవులన్ గెలిచి వత్తు నరగున ననుచున్
జిత్రముగఁ బలికె ఖడ్గా
పాత్రుఁడు సభవార లెల్లఁ బ్రణుతి యొనర్పన్. 91

క. తుండములతోడ మదవే
దండములం గొండతతుల ధరణిం బడగా
ఖండాఖండెద నని యా
ఖండలపాత్రుండు బలికెఁ గడువేడుకతోన్. 92

చ. బలముచలంబు నేర్పడ శబా నని దేవరవారు మెచ్చఁగా
విలసితబాణపాతముల వేగమె శత్రునృపాలసంఘముల్
కలఁగి తొలంగ నేతు నని గౌరవరీతి దగన్ మురారిపా
త్రులు బలికెన్ గజాధిపతితోఁ దనశౌర్యవిలాస మేర్పడన్.

వ. వెండియుఁ బ్రచండశౌర్యుం డగువజ్రముష్టిపాత్రుండును తురగరేవంతపాత్రుండును గజాంకుశపాత్రుండును అసహాయపాత్రుండును మృగేంద్రపాత్రుండును దక్కినవీరలోకంబున ట్లనె పలికినం గనుంగొని వారలతో నిట్లనియె. 94

ఆ. ఇట్టిపట్లు మీర లెవ్విధంబున నైన
నిర్వహింప వలయు నిఖలరాజ్య
వైభవం బటంచు వక్కలాకులతోడ
వస్త్రభూషణములు వరుస నొసఁగ. 95

క. అన్నిటికి జగన్నాయకు
లున్నా రని పలికి రణసముత్సాహమనో
త్యున్నతిఁ జని రని వారల
సన్నాహము కృష్ణరాయజనపతి వినుచున్. 96

తే. ఇలఁ బదార్గురురాజులచెలువు గలిగి
యలచతుర్దశభువనముల్ గెలువఁ బూను
నట్టిఘను లౌనెకా వారినణఁచ వశమె
పదరి వచ్చితి మప్పాజిపలుకు వినక. 97

క. అని యాలోచనఁ జేయుచు
మనమున నారాత్రి యుబ్బుమఱుగునఁ బౌళెం
బునఁ గలజను లవ్వార్తలు
విని యుత్సాహంబు లేనివిధ మెఱిఁగి వెసన్. 98

ఆ. అయ్యుదంత మప్పు డప్పాజితోఁ దెల్ప
నాదుపల్కు వినక నరవరేణ్య
వచ్చినంత యింత వచ్చెఁగదా యిందు
కేమి సేయువార మిచటఁ జెపుమ. 99

తే. అనుడు రాయలు బల్కె నీ వనినమాట
లెక్క సేయమి యిచ్చోటఁ జిక్క వలసెఁ
దలఁప నినువంటిమంత్రి యిద్ధాత్రిఁ గలఁడె
చూడు మిందుల కోకయుక్తిసూక్ష్మమతిని. 100

మ. అను డమ్మంత్రివరేణ్యుఁ డిట్లనియె నయ్యా భేదమార్గంబునన్
వినుమప్పాత్రులఁ గెల్వఁగావలయునుర్వీశ శౌర్యస్థైర్యంబులం
జెనయన్ శక్యముగాదు గా ధనమణిశ్రేణీదుకూలాదివ
స్తునికాయంబులొసంగ నెవ్వరున సాధ్యుల్ లేరుచింతింపఁగన్.

క. నావుఁడు బొక్కసమంతయు
నీవశ మగు నీకుఁ దోచునియతిం గార్యం
బేవగను నిర్వహించెదో
ధీవర్య యటంచు నరిగె తేజం బెసఁగన్. 102

వ. ఇట్లరిగి యభ్యంతరమందిరంబున సుఖంబున వసించె నంత
నమ్మంత్రిపుంగవుండు. 103

క. ఘనతరభేదోపాయం
బునకుం దగినట్టియుక్తిఁ బుట్టించి రయం
బొనరఁగ రాయల పేరిటి
దినదరు లాక్షత్రియులకుఁ దేటపడంగన్. 104

క. వ్రాయించి మందసమ్ముల
రాయల్ ధరియించునాభరణవస్త్రితతుల్
ధీయుక్తి నుంచి పంపె శు
భాయత్తత భటులఁ గూర్చి యప్పాత్రులకున్. 105

క. పంచిన దుర్గములోపలి
వంచనఁ గని సామజేంద్ర వారలు వారిన్

బొంచి ద్వారముమోల నిల్చిన
సంచలితస్వాంతుఁ డగుచు సరగున నతఁడున్. 106

తే. దట్టముగఁ బెట్టియలలోనఁ బెట్టియున్న
తళుకుబంగారుజిలికాగిదములలోని
సారముగ వ్రాసి యున్నదస్తూరిఁ జూచి
చదువుకొనె నాత్మలోన విస్మయము గదుర. 107

సీ. శ్రీమతు కర్ణాటసింహాసనాధ్యక్షుఁ
డగుకృష్ణరాయధరాధనాథుఁ
డల పదారుగురు పాత్రులకు సంప్రీతిఁ బం
పినసులేఖంబులు, మిమ్ము మునుపు
గజపతిరాష్ట్రదుర్గవిశేషములనుండి
మెలఁపుగాఁ బలికినపలుకుబడుల
తీరు వ్రాసితిరి మీకోరినట్లనె ఘనా
భరణదుకూలముల్ బంపినార

తే. మట్లనే రేపు జగడాని కరుగుదెంచి
నట్లు జనుదెంచి మాచేతి కతని మీరు
పట్టియిచ్చిన యప్పుడె మీపట్ల మేము
కొదువ పడకుండ నడిపించుకొనెద మెపుడు. 108

ఆ. అనుచు తేటపడినయాపత్రవార్తఁ గనుఁగొని
వారిఁత యిట్టులయ్యె వసుధలోన
నమ్మఁ గూడ దెంతినమ్మినవారల
మోస మయ్యె ననుచు వేసరిలుచు. 109

క. నరసేంద్రుకృష్ణరాయల
వరధాటికి నిల్వలేక వారణపతి స

త్వరగతి తత్పురమతి న
ప్పురమతిదూరముగ నెడలి పోయెఁ బెలుచన్. 110

క. మరునాఁ డాకథ విని తా
మరిగిరి సంతోషరహితులై యెందైనన్
దారి లేనిపోటు గలదే
దురమున నని తలఁచి యచటఁ దొలఁగుచుఁ బాత్రుల్. 111

తే. అపుడు త్రైలోక్యసామ్రాజ్య మబ్బినట్లు
సకలచతురంగసేనతో సంతసిలుచుఁ
గృష్ణరాయక్షితీందుని కీర్తి వెలయ
సరగ నచ్చట నొకజయస్తంభ మునిచె. 112

తే. తత్పురంబుఁ బ్రవేశించి తగినరీతి
నల్లగజరాజనగరిచాయలకుఁ దనదు
సేన జనకుండ దిట్టంబు జేసి తాను
నొక్కచోట వసించెను యుక్తలీల. 113

వ. తదనంతరవృత్తాంతం బెట్టిదనిన. 114

చ. మునినవనావనా భువనమోహనదానకళాజితాబ్ధిరా
డనిమిషధేనురత్నతరుహాటకశైలఘనాఘనా పురా
తనబహువాక్యవర్ణితపదద్వయసద్వయదుఃఖభంజనా
యనుపమభక్తివైభవపదాంబుజసేవకచిత్తరంజనా. 115

క. వనసంచారిగణప్రభు
ఘనతరసామ్రాజ్యవిభవకారణకరుణా
వనరాశిగర్వహరణా
కనకాచలధైర్య జనకకన్యారమణా. 116

వనమయూరము.

సూనృతవచోవిభవ సూరకులచంద్రా
దీనజనరక్షక సుధీజనక్షణేంద్రా
భూనుతవిలాస ఘనపుణ్యగుణవానా
హీనజనదూర విబుధేంద్రజనిరాసా. 117

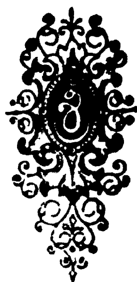
గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతిసద్గురురాజయోగీంద్ర చరణారవింద మనోవిహార నిరంతరానందకర రాజయోగ సామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధర స్వస్వరూపానుభవ సంపన్నజ్ఞాన ప్రసూనాంబికా కాళహస్తీశ్వర కరుణాకటాక్షవీక్షణప్రసాదాసాదితకవితాచమత్కారధూర్జటిపౌత్ర కాళయామాత్య లక్ష్మ్యంబికాదత్త పోలసమంత్రిగున్నమాంబికా కుమార ధూర్జటిప్రణీతం బైన శ్రీకృష్ణరాయవిజయం బనుమహా ప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

కృష్ణరాయవిజయము

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీమదనంతపరాక్రమ
ధామా యార్వీటిరామ ధరణీశసుత
శ్రీమద్వేంకటరాయ
ప్రేమాస్పద రామచంద్ర పృథుగుణసాంద్రా. 1

వ. అవధరింపుము. 2

శా. ఆరీతిన్ జయలక్ష్మి గైకొని మహాహ్లాదంబుతో నవ్విభుం
డారూఢిన్ దనపద్దు చెల్లె నిట రాజ్యం బాగజాధీశ్వరుం
డే రంజిల్లుచు నేలుఁగాక యని యెంతే వేడ్కఁ దన్మంత్రి వే
నారాజుం బిలిపించె నంచితకృపావ్యాపారపారీణుఁడై. 3

తే. అందులకుఁ గొంత సంశయ ముంది యతఁడు
రాయ లెంతయు బాంధవప్రౌఢి వెలయఁ
దలఁచి యుండుట లెస్సగాఁ దెలిసి యపుడు
కానుకలు గొంచుఁ జనుదెంచె ఘనత దనర. 4

సీ. భువి రోహణాచలంబునకు రత్నావళు
లంచితంబుగ సమర్పించినట్లు
రహిని మేరుధరాధరంబున కెంతయు
రంగారుబంగా రొసంగినట్లు

తగ సుధాసాగరోత్తమున కెవ్వారైన
మెచ్చునాక్షీరము దెచ్చినట్లు
నరగ మందారభూజమునకు వింతగా
హే చ్చైనయొక ఫలం బిచ్చినట్లు
తే. సమ్మహాగుణమణికి నయ్యతులధైర్య
వారి కాకరుణానిధి కావితీర్ణ
ఖనిక మణిధనధేనువుల్ ఘనపటములు
వసుతతియు మ్రోల నిడె గజవల్లభుండు. 5
తే. కరము గనుఁగొని మిగుల శ్రీకరము గాఁగ
కరము వేడుక నెదు రేఁగి గారవముగఁ
గాఁగలింపుచు నెనరున గారవించి
రాయ లెంతయు నాగజరాజు నపుడు. 6
క. కూర్చుండుఁ డనుచుఁ దానుం
గూర్చుండినయపుడె నెనరుగూర్చినముదితో
నేర్చిననవరత్నంబులు
జేర్చినసింహాసనమున సింధురపతియున్. 7
క. వసియించి కృష్ణరాయల
రసికతకు న్మనసులోన రంజిలి పిలప
ద్బినరుహమరందధారా
విస్ఫురమధురోక్తిగరిమ వెలయఁగ ననియెన్. 8
క. నిరసించిన నిరసించక
శర ణన రక్షించ నీకె చను నృపతులతోఁ
గరుణించితి వీపట్లన్
దిరముగ సింహాసనంబు నిల్పితివిగదా. 9

క. లోకంబు లెల్ల మెచ్చఁగ
మాకుం బ్రాపగుచు నిట్లు మన్నించితి వా
శ్రీకృష్ణుఁడు ధర్మసుతుం
జేకొని రక్షించినట్లు సిద్ధముగాఁగన్. 10

క. గోవిప్రుల రక్షింపుచు
దేవగృహతటాకములఁ బ్రతిష్ఠించి ధరన్
భూవర యపహృతరాజ్య
శ్రీ వెలయించినయతండె శ్రీవిభుఁ డెందున్. 11

ఉ. నీగుణ మెందుఁ దీర్చుకొన నేర మదీయకుమారిఁ జారుశృం
గారమణిన్ గుణోన్నమణిని గైకొను మిచ్చితి నీకుఁ గీరతు
ష్కారసమానరూప హిమకైరవబంధుయశఃకలాప ల
క్ష్మీరమణాప్రతాపనరసింహకుమార కుమారవిక్రమా. 12

తే. నావు డప్పాజి యాగజనాథుతోడ
ననియె నీతోడ బాంధవం బరయఁ గృష్ణ
రాయశౌరికి క్షీరనీరధి మురారి
కబ్జగేహిని నొసఁగిన యట్లసుమ్మి. 13

చ. అనవుడుఁ గృష్ణరాయనృపుఁ డాగజనాథునితోడ నిట్లనెన్
వినుము నరేంద్ర నీవనఁగ నే నన భేదము లేదు నీమనం
బున కొకవింతగాఁ దలఁపఁ బోకుము శీఘ్రముగాఁగ నెంతయున్
ఘనతరవైభవం బలరఁగా నొనరింపు వివాహయత్నమున్.

క. అనుటయుఁ బరమానందం
బున గజపతి కృష్ణరాయభూపాలునితో
జననాథ మత్కుమారిం
గనుఁగొన నప్పాజిఁ బంపఁ గాఁ దగు వేడ్కన్. 15

తే. మత్కుమారివివేకసంపద తదీయ
రూపరేఖావిలాసనిరూఢి జూచి
వేగ నిటు వచ్చు పంపు నావెంట నిపుడు
నవ్యగుణసంగ శుభలక్షణం బెసంగ. 16

తే. నావుడును కృష్ణరాయధరావిభుండు
తనదునెమ్మోము గనుఁగొన్నమన సెఱింగి
యమ్మహామంత్రి స్వామి భాగ్యంబుఁ జేసి
నాడ చూచెద ననుచు సంతస మెలర్ప. 17

తే. అపుడు బహుమాన మొనరించి యధిపుఁ డంప
విభవ మలరంగ నగ్గజవిభునివెంట
నరిగి యమ్మంత్రిమౌళి తదాదరంబు
దనరఁ గక్ష్యాంతరంబులు దాఁటి యెలమి. 18

క. నవరత్ననిర్మితోన్నత
భవనంబున రత్నపీఠిపై వసియింపఁగ
సవినయముగ నజ్జనపతి
వివిధాంబరభూషణములు వేడుక నొసఁగెన్ 19

క. నీయంతమంత్రిమణి సుర
నాయకునకు నైనఁ గలఁడె నరనుత మాకున్
రాయలబంధుత్వంబును
నీయుక్తిం గలిగెఁ గాదె నీతివిచారా. 20

క. అని సరసగోష్ఠిఁ బెంపొం
దినవేడ్కఁ గుమారిఁ దోడి తేఁ దగువారిన్
బనిచిన ఘనశృంగారం
బొనరం దోడితెచ్చి రప్పు డుచితప్రౌఢిన్. 21

సీ. తళుకుకస్తవ జిల్కుతళుకుఁజూపుల సౌరు
తమ్మిరేకులతీరుఁ గ్రమ్మరింప
మెఱుఁగుటద్దపుముద్దుమెఱయునిద్దపుమోము
మొలకనవ్వుల తేట గులకరింపఁ
గప్పురాజగి నొప్పుకఱకుపెన్నెరిగొప్పు
తేఁటిదాఁటులనీటు దీటుకొనంగఁ
గమ్మపూనెరిమేనిమెయిమెమేలికడాని
క్రొమ్మెఱుంగుహొరంగుఁ గ్రుమ్మరింపఁ
తే. గులుకువగగుబ్బచనుదోయి గుసిసి గునిసి
సరిగచెంగావిప్పైఁటతో సరసమాడ
చరణమంజీరరావము ల్పండడింప
వచ్చెఁ జెలువంబు మీఱఁగ భూవరకుమారి. 22
తే. వచ్చి గారవ మలర భూవరునియాజ్ఞ
దనర నవ్వాజి కప్పుడు వందన మొసర్చ
నతఁడు దీవించి తగును రాయలకు నిమ్మ
హాత్తురా లని మదిలోన హర్ష మలర. 23
తే. అమ్మ కర్ణాటసింహాసనాఢ్యుఁ డగుచుఁ
జెలఁగుశ్రీకృష్ణరాయలఁ జెట్టవట్టి
మాద్భశాశ్రితజనులు నీమహిమ నుతులు
సేయ వర్ధిల్లు మని పల్కెఁ జెలువుమిగుల. 24
క. అలతుఖాఁరమణీమణి
జలజాస్యలు వెంటఁ గొల్వ జనకునియాజ్ఞన్
వెలయుచు నంతఃపురికిన్
విలసితగతి నరిగె నపుడు వేడుక మీఱన్. 25

మ. అలభూపాలకమౌళి తిమ్మరుసుతో నయ్యా మదీయాత్మజా
విలసత్ప్రౌఢిమఁ గాంచితే తెలుపుమీ వేవేగ శ్రీకృష్ణరా
యలతో సంచు వచించునట్టియెడ నత్యాశ్చర్యమొప్పారఁద
ల్లలనారత్నము వింత మీఱ నొకచిల్కం బంపె నచ్చోటికిన్.

క. పంచిన విరించియువతివి
పంచిరవోదీర్ణ వాక్యబంధురఫణితిన్
మించి నిజపాణిసరసీ
జాంచలమున వేడ్క మీఱ నది వ్రాలుటయున్. 27

తే. కాంచి యమ్మంత్రి యెచ్చోటనుంచి వచ్చె
పంచదారలతీపు మేల్పచ్చవన్నె
మించుపంచాస్త్రివారువ మంచు నాత్మ
నెంచ గజపతి కన్గొని యిట్టులనియె. 28

క. ఇది మత్కుమారి పెంచిన
చదివినకీరంబు తనదుసౌందర్యగుణా
భ్యుదయము రాయలు వినుటకు
ముదమున దెల్పు మని పంచె ముచ్చటగాఁగన్. 29

క. బంగారమునకుఁ బరిమళ
ముం గలిగినయట్లు నృపతిముంగల మీ రీ
యంగనగుణంబు లెన్నఁగ
సంగతి దగ నిదియు మఱియు సన్నుతిసేయున్. 30

శా. దీనిం గైకొని పొండటంచు నతఁ డెంతేఁ బ్రేమమీఱంగ భూ
షానూత్నాంబరవాహనాదికము లిచ్చన్మెచ్చుగా నిచ్చి స
న్మానశ్రీరహిమించఁ బంచుటయునమ్మంత్రీంద్రుఁ డాకార్యసం
ధానాత్యుద్ధతి నేఁగుదెంచెఁ బురకాంతల్మేడలం జూడఁగన్.

ఉ. ఎప్పుడు వచ్చు మంత్రిమణి యెప్పుడు వీనులవిందుగాఁగ నా
యొప్పులకుప్ప సద్గుణసమున్నతి చక్కఁదనంబు విందు నే
నెప్పుడు గాంతుఁ బెండ్లి హరాయ లెప్పుడు పొం దొనరింతు
నంచు మే, ల్లొప్పడ భూవరుం డెదురుచూచుచు నుండఁగ
సత్వరంబుగఁ. 32

తే. వచ్చి యప్పాజ యాధరావల్లభునకు
వేడ్క మీఱఁగఁ దనచేత వెలయుచిలుక
ముంగల నిడంగఁ గనుఁగొని ముద మెసంగ
వింత యిది యేమి యనుచు నవ్విభుఁ డనంగ. 33

తే. స్వామియానతిఁ జని గజస్వామితనయఁ
జూచి వచ్చితి నెంతయుఁ జోద్య మయ్యె
నమ్మగువచక్కఁదనము బ్రహ్మాదులకును
వర్ణనలు సేయ శక్యమే వసుమతీశ. 34

క. ఆకంజాక్షి విలాసం
బీక్షరం బెఱుఁగుఁగాని యితరు లెఱుఁగ రా
రాకేందువదన దీని గు
ణాకర యిట రాయబార మంపె న్వేగన్. 35

చ. అనుడు పరాకు సామి కరుణాకర రాయలదేవ మీకు వం
దన మొనరించెదన్వినుఁడు నామన వెంతయుఁ జిత్తగింపుఁడీ
జనవర నాదు పేరు సహజంబుగ మోహనవాణి యంద్రు నిన్
గనుఁగొనఁగల్గె నెంతయును కన్నులపండువుగాఁగ నియ్యెడన్.

ఉ. క్షీరసముద్రమధ్యమున శేషశయానునిపుష్పదోఁటలో
గారవ మొప్పఁగాఁ బ్రబలికల్మిలతాంగికిఁ బ్రొద్దుబుచ్చుచున్

సారవచోవిలాసముల సన్నుతిఁ గాంచిరి సర్వలోకసం
చారులుదొల్లి మాకొలనుసాములుబూమెలుగాదుభూవరా.

తే. అలజగన్నాయకస్వామి యవతరించి
యిల వసించుట మజ్జనయిత్రి మఱియు
జనకుఁడును దర్శనార్థమై సరగ వచ్చి
యిచట శాశ్వతముగ నిల్చి రెలమితోడ. 38

తే. స్వామిసన్నిధి రత్నపంజరమునందుఁ
బ్రబలుచును బిన్ననాఁడె భూప్రజలవలన
వింటి గజపతిసుత సద్వివేకగరిమ
లెనయఁ జిలుకలఁ బోషించు నెప్పు డనుచు. 39

చ. విని యొకనాఁడు వేడ్కఁ బృథివీవరనందన గారవింపఁగాఁ
దనరెడనంచు నెంచి వనితామణితా నెప్రియంబు మీఱఁ గాం
చనకలశాంబుపూరములుజల్లుచుఁ బోచినతియ్యమామిడుల్
గొనబగు కేళికావనులకుం జని ప్రేమ్మించుచుంటి నెంతయున్.

ఉ. అంత వసంత మెంతయుఁ దనంత సనంతఘనాంతకాంతవ
న్యాంతికదంతురీభవదనంతలతాంతనితాంతకాంతితో
సంత శకుంతసంతతిహృదంతరసంతతచింతితార్థభా
స్వంతము పొల్చె నా విరహవంతుల కెంతయు వింతవింతగన్.

సీ. తొలుదొల్తఁ బండుటాకులు రాలె మహిమీఁద
విలసిల్లె మలయాద్రి మలయుసీఁద
యొక్కొక్క కెందలి రుదయించెఁ దరురాజిఁ
దోరమై తనరెఁ గంతునివరాజి
చెలఁగె దిక్తటులఁ గోయిలరావములసారు
మొదలాడె గంధుతుమ్మెదలబారు

రహిమీఱె నప్పుడు మరందధారల చెన్ను
పొలుపొందె మెఱుఁగుఁబుప్పొడులవన్నె
తే. పొన్నగున్నలు సురపొన్న లన్నువలగు
క్రొన్ననలచెన్ను లలరినవిన్న నెసఁగె
నెన్న నన్నన్న యూచైత్ర మెంతవింత
సంతస మొనర్చె రమ్యమై జనులకెల్ల. 42
ఉ. సారెకుసారెకుం గుసుమసాయకుఁ డక్షయగాజిగుండియల్
దూఱఁగ వేగఁ జేవెడలి దూసి వెసం జళిపించుర క్తసి
క్తారుణనూతనాయుధము లై మలయానిలమందమందసం
చారచలచ్ఛలాగ్రమతరుజాలముల న్మెఱసెం గిసాలముల్. 43
ఉ. మత్తిలి వీర లిట్టియెడల మమ్ము గణింపక మానినీమనో
విత్తముల న్హరించెదరు వేగమె పాంథులు శిక్షసేతు మా
నిత్తఱినంచుఁ జిత్తజనిభృత్యులు తత్తఱపాటు మీఱఁగా
నెత్తిన బెత్తములట్లు తగె నెంతయుఁ జక్కనిపూవుఁదీవియల్. 44
సీ. వేళాసతీపదాన్వితలాక్ష గగనల
క్ష్మీకుచద్వయకుంకుమాకలనము
ధర కదంబకసముత్కరసూనరాజి ది
శాంగనాశోణపట్టాంబరాళి
మోహాభిక్షీ గళస్ఫురితగుంజాఫల
ప్రతతి యధ్వగమధుప్రతవినూత్న
చాంపేయతతి సుమాస్త్రస్యందనారుణ
దీప్తిమద్వైజయంతీవితాన
తే. మమితతరుమానిబృందజటాంశుపటలి
మాధవార్పితవల్లికామానినీవ

తంసమణీఘృణి తలిరాకు దనరె నప్ప
డంగజప్రతాపవిస్ఫూర్తి నతిశయించి. 45

క. అమధుమాసదినంబున
నామధురవచోవిలాస మలరినవగ నా
రామ ముదం బొనరఁగ నా
రామమునకు రాఁ దలంచి రమణీయముగన్. 46

సీ. పరిగంచుజిలుఁగుచందురుకావికుచ్చెల
యడుగుఁదమ్ములమెట్టె ననుసరింపఁ
దళుకు లేముద్దుఁజెక్కుల బెళ్కుజిగితోడ
రతనాలకమ్మడాల్ ప్రతిఘటింప
గుత్తంపుఁ గులుకుచన్గుబ్బకొండలతోడ
ముత్తెంపుపేరులు ముద్దుగురియ
కళ లీనుకలువనెచ్చెలివంటిమోముపైఁ
గమ్మకస్తూరిబొట్టు గమ్మసంగి
తే. మేల్మిసొమ్ములు క్రొమ్మించుమించు నణఁచ
వెంట రాయంచబోదల జంట లంట
మగువ లిరుగడఁ గొల్వంగ మందగతుల
వచ్చె గజరాజపుత్త్రి యవ్వనమునకును. 47

క. వచ్చి మణినూపురధ్వని
హెచ్చ న్నెచ్చెలులతోడ హేలాగతులన్
మెచ్చులర నవ్వనంబున
విచ్చలవిడి తరులనీడ విహరించె రహిన్. 48

సీ. ఒకదారి బకదారి చికిలిపారువముల
జిలిబిలిపలుకుల చెలువు వినుచు

నొకదండ శుకకాండ సుకుమారసారవా
గ్రమణీయకలకలారవము వినుచు
నొకమూల మకరాలయకసత్సరోవర
వికచారవిందము ల్వేడ్కఁ గొనుచు
నొకవంక నకలంకమకరందరసబిందు
ధారాఝరీతటుల్ దాఁటి చనుచు
తే. నలరునలరులు తలిరులు ఫలము లెలమి
చెలిమిచెలువలతోఁగూడఁ జిదిమికొనుచు
నగుచు మెల్లన నే నందునన్యఫలస
మన్వితం బైనయొలమావి కపుడు జేరె. 49
తే. చేరి యప్పు డేను రాల్చినచిన్నిఫలము
లన్ని గైకొని ననుఁ జూచి యద్భుతమున
వెలఁది కనుఁగొంటె యిది యొక్కవింతచిలుక
యెచట నుండియొ చనుదెంచె నిచటి కిప్పుడు. 50
క. అని నెచ్చెలులుం దానును
ననుఁ బట్టుకొనం దలంచి నవ్వుచు రా న
వ్వనజాక్షితోడఁ బల్కితి
ఘనతరవాక్ప్రౌఢిమంబు గడలుకొనంగన్. 51
తే. తరుణి సామాన్యముగ నన్ను దలఁచ వలదు
ధరణిజనులకు ననుఁ బట్టఁ దరముగాదు
నీగుణాతిశయప్రౌఢి నేను మున్నె
చాల విని యుందు నెందెందు జగతియందు. 52
ఉ. కన్నులపండువై తనరఁ గన్గొనఁ గల్గెఁ గదా లతాంగి న
న్మన్ననసేయ నీదుచరణంబులప్రాపులనుండ నెంచితిం

గన్నియ నేనెఱుంగుదును కాఁగల కార్యము గృష్ణరాయఁడే
కన్నడరాజమౌళి నిను గారవలీలను బెండ్లియాడెడిన్. 53

తే. అనిన సిగ్గునఁ దలవంచి యలరుబోఁడి
యనుఁగుఁజెలువలు మెచ్చ సౌహార్ద మెనయ
నన్నుఁ జేకొని పంజరాంతరము నందు
గరిమతో నుంచి మిక్కిలి గారవించె. 54

శా. ఆగాంభీర్య మవార్య మాచెలిమి నిత్యానంద సంధాయకం
బాగానాంచితసాహితీరమ యనన్యస్త్రీనసామాన్య యా
రా గంధర్వవధూవతంసములయం దావింత నేఁ జూడలే
దా గాంధర్వవరాధరోహణధురీణా కృష్ణరాయాగ్రణీ. 55

సీ. అచటితుమ్మెదబాఁఱు లబ్జాస్యనెరులతోఁ
సరిరాక నో కట్టు మొఱయదొంఁగె
నచటిపల్లవపంక్తి యబలపాదములతోఁ
సమతఁ గాంచకనో చంచలతఁ జెందె
నచటికోయిలగుంపు హరిణాక్షిపలుకుల
కుదురంద నేరకో కూఁత లిడియె
అచటిపెందీవియ లలివేణిమేనిడా
లానరకో యుఱ్ఱూఁత లూఁగఁ దొణఁగె

తే. నచటివిరిగుత్తు లాచెలికుచయుగంబు
రహి వహింపఁగ లేకనో రాలఁ గణఁగె
నచటిపూఁదేనె కనకాంగి యధరమధురి
మకు సమానంబుగాక నో మహినిఁ జెందె. 56

క. ఘను లానెరికురు లనుచుఁ
ఘను లాడం గడఁగి రౌర కాంతామణికిన్
దొన లాజంఘిక లౌ నని
జను లాదట మెత్తు రౌర చంద్రాననకున్. 57

తే నెమ్మిదోదుమ్మిబంగారునీటుకమ్మి
చమరవాలమ్ము వాలమ్ముసాటి యౌను
గతియు నూఁగారు నెమ్మేను కళుకుఁజూపు
బాలికామణి కెప్పుడు భూపాలతిలక. 58

తే. మీలు తామరపూలు క్రొమ్మెఱుఁగుఁచాలు
తరుణమృగి నేలు తరుణినేత్రములడాలు
తొమ్మిదవలెక్క వ్రాలు వీఁడోయిమేలు
పలుకులహా[illegible]రంగు కపురంపుఁబలు కెనంగు. 59

తే. శంఖశంఖంబు లైనను సరసిజాక్షి
గళముతో సాటి గా వనర్గళజయాంక
తరుణికనుఁగొనులో ననంతమ్ము లగు న
నంతములు నైన సరిగా వహార్యధైర్య. 60

క. భామలా కమలాసుతువిలు
రమలా రమణీయనిటలరాజత్వములా
కమలారిద్వికళాభా
గములా విమలాంగి నెన్నఁగా వశమగునే. 61

క. పరిణతతాంబూలలతా
సరసదళావళుల గిల్లి సరగునఁ బెల్చన్
ధరణి రహిఁ మీఱు నెంతయుఁ
దరుణీమణిముద్దుగుల్కు తళుకు ల్బెళుకుల్. 62

క. కురువిందమ్ముల తమ్ముల
సరవింద మ్మేలు మనఁగ సౌ రౌనవలా
గరగర నాపల్వరుసల్
గరగర దానింబవిత్తుగమి సదలించున్. 63

సీ. ఔరౌర శరదుజ్జ్వలాబ్జమో దూరీకృ
తాబ్జమో తరలాయతాక్షి మోము
హైసరే హృదయాపహారమో మౌక్తిక
హారమో యెలనాగ యలఁతినవ్వు
చాఁగురే శృంగారసారమో నిమ్నగా
సారమో. తన్వంగిసరసనాభి
చాబాసు మేదినీచక్రమో మరుతేరి
చక్రమో పూబోఁడిజఘనసీమ

తే. రంభలో హస్తికరజయారంభ లేమొ
యురుతర స్తనిపలుచనియూరు లౌర
రాజదేవేంద్ర యటువంటి రాజముఖినిఁ
గంటిమే పింటిమే తొంటికతలనైన. 64

తే. నాస హేమంబు గావున నాసఁజేసి
యనుసరించెను నవ్వుఁబువ్వనఁ జెలంగు
రాచజవరాలిమోమున రహిఁ జెలంగు
ముద్దుబంగారుముంగఱముత్తియంబు. 65

ఉ. ఆరమణీలలామ మలయానిలచంచలదూర్మికానట
త్సారసరాజహంసఘనసారసపాళిమదాళిజాలసం
చారసమంచితారవవిశాలగభీరజలాశయంబునన్
దోరపువేడ్క నెచ్చెలులతో జలకేళి యొనర్చె వేడుకన్.

సీ. బంగారుపావడల్ చెంగావిపుప్పొడుల్
సింగారము లెసంగుజిగి మెలంగ
ఘనవళీకాండముల్ కల్లోలతండముల్
మెండుగా నొండొం...
విమలదృగ్బృందముల్ వికచ...
క్రందుగా నం...ద పొందు సల్ప
కచభృంగజాలముల్ కలితశైవాలముల్
మాలిమి న...కేళిఁ దేల
తే. నతులితోత్సాహ మంత... నతిశయించ
సరసి విహరించునప్పు డబ్జ...
పాలసంద్రంబులోపల నోలలాడు
వేలుపులవెలఁదులో యన వెలసి రపుడు.

తే. గంధమాల్యాభరణవస్త్రకలిత లగుచు
శాస్త్రపద్ధతి సకలోపచారములను
తెలివిఁ జెలువొందుకపురంపుఁదిన్నెలందుఁ
బువ్వుబోఁడులు వలరేనిపూజజేసి. 68

క. కన్నడసేయకు మదనా
కన్నడరాయఁ డగునరసఘనుఁ గృష్ణేంద్రుం
జెన్నలరఁగ గజనాథుని
కన్నెకుఁ బతిసేయు మనుచుఁ గలకల నుచుర్. 69

మ. తనవెంటం గొలువంగఁ బ్రాణసఖులం దాత్పర్యముప్పొంగఁ
గాఁ, గనుచుర్ వేడుకలుల్లసిల్లగనుసౌఖ్యస్ఫూర్తి నంతఃపురం
బునకుం జేరి లతాంగి సత్కరుణ నర్ బోషింపుచున్నత్కథల్
వినుచు న్విద్యలఁ బ్రొద్దుబుచ్చె నెపుడుర్ లీలావతీమన్మథా.

సీ. ఏవేళ భవదీయలీలావిశేషముల్
వేవేలవిధముల వినుచునుందు
నేవేళ యుష్మత్ప్రభావసంతోషముల్
వేడుక ల్వోలయంగ వినుచునుందు
నేవేళ తావకీనావిష్కృతయశఃప్ర
వీణ తేజస్థితు ల్వినుచునుందు
నేవేళ మీాజయశ్రీవితీర్ణకళావి
వేక వైభవములు వినుచునుందు
తే. కృష్ణమూ_ర్తివె నీవు శ్రీకృష్ణరాయ
సత్యముగ సర్వఘాటియే సత్యసుమ్మి
కలుగుఁ గళ్యాణ మిదిగో శీఘ్రముగ మీాకు
నతులితసుఖైకవార్ధి నోలాడు మధిప. 71

వ. త్వదీయహితార్థంబుగా తదీయరూపరేఖావిలాసగుణంబులు ప్రకటింపం జనుదెంచితిఁ దొల్లి దమయంతీనలదూత్యం బొనరించినరాజహంసంబుచందంబున భవత్కారుణ్యంబు గాంచితిం బోయి వచ్చెద నీకు సమస్కృతి యొనర్చితి ననుచుం గలకలధ్వను లెసంగ నయ్యనంగతుఖ్ఖారంబు తుఖ్ఖారమణీమణిగృహాంగణంబునకుం జని తన్మనఃప్రియం బొనర్చె నంత నయ్యనంతాధీశ్వరుండును సభాసదులు నద్భుతానందంబులం జెందుచు సుఖం బుండి రయ్యవసరమున. 72

సీ. కట్టిరి నవరత్నఘనతోరణంబులు
కడువేగ రాజమార్గములయందుఁ
బట్టిరి శోభనప్రకటితద్రవ్యముల్
రంజిల్ల మిగులహేరాళముగను

జొట్టిరి రంభాదిసురుచిర స్తంభాళి
రహిఁ మీఱఁ జిత్రవస్త్రములసమితి
పెట్టిరి దట్ట మాకట్టాణిముత్తెంపు
ముగ్గులు ద్వారభూములఁ జెలంగ

తే. సరగ నెందెందు గజపతిపురమునందు
నభినవాలంకరణలీల హర్ష మలర
సంతతోత్సాహచిత్తులై సకలజనులు
నంత నైవాహికోత్సవం బతిశయించ. 73

ఉ. అంతట సామజేంద్రుఁడు దిగంతసమాగతబాంధవావళుల్
సంతసమందఁ గీర్తిజితచంద్రుఁ డనందగుకృష్ణరాయభూ
కాంతునకుం గొమార్తె నొసఁగన్ సుముహూర్తము నెంచి
వేడ్కతోఁ, నంతిపురం బలంక్రియల నంద మొనర్చె విచిత్ర
వైఖరిన్. 74

ఉ. పెండ్లికొమార్తెఁ జేయుఁ డని పెద్దలు పల్క మిటారితళ్కుపూ
బోండ్లు నృపాలపుత్రికను పుత్తళి మేల్ జిగిపీఁట నుంచి హొం
గిండ్లను తావినూనె తగు గిన్నెల బంగరుపళ్ళెరంబులన్, బం
ఢ్లను కుంకుమం బెసఁగఁ బాటలుపాడుచుఁ దెచ్చి రయ్యెడన్.

క. వనితామణి తలయంటన్
జనితామోదమునఁ బటుకుచద్వయి గులుకన్
నునుగానళుకుం దా టం
కనటత్కంకణసువేణికలును జెలంగన్. 76

తే. జలకమాడి మెఱుంగుదువ్వలువ దాల్చి
గంధమాల్యాభరణవస్త్రకలిత యగుచు

మించుటద్దంబు వీక్షించి మెఱుఁగుఁబోఁడి
యంగజునిరాజ్యరమవోలె నలరె నపుడు. 77

తే. తనకు జోడగునొకరాజు ఘనతరాన్వ
యమునఁ గలిగెను కృష్ణరాయ లయి సత్య
మరిభయంకరతేజోవిహారి యనుచు
వెలిచి వేవేగ సిగ్గున జరగె ననఁగ. 78

తే. సమయనరుఁ డబ్ధిరణసీమఁ జక్రసింధు
ధవువియోగాగ్ని పాశుపతమున నేయ
మించి రయమున దాఁకఁగ మిట్టిపడిన
తత్కిరీటంబురీతినిఁ దళుకెనంగి. 79

చ. ఇనుఁ డపరాబ్ధిఁ గ్రుంకె గగనేందిర దాల్చినకుంకుమం బనాఁ
దనరెను సాంధ్యరాగరుచిదట్టము లై కనుపట్టెఁ దార ల
య్యనిమిషభూషణోజ్జ్వలము లౌ మగరాలమెఱుంగుగుంపు
లో, యనఁగ మనోజుఁ డొక్క మొగి నంతటఁ జల్లినతూపు
లో యనన్. 80

మ. తనబాహాస్థిరకార్యసంగరిమఁ దా నిల్చునజ్ఞానమో
యనఁగాఁ జీఁకటిమించె వెన్కఁ గననౌనచ్ఛత్వమో నాఁగఁ బ్రా
గ్ఘనపాండుప్రభ దోఁచె సత్త్వగతలింగంబో యనం జంద్రుఁ డొ
ప్పె నిజానందకళల్ జెలంగె నవఁ గల్పించెఁ గనచ్చంద్రికల్.

మ. కృపయొక్కింతయు లేకచిత్తజుఁడు సారెఁ వాఁడిక్రొందళ్కుతో
రపుచెంగల్వమెఱుంగుతూపు లెదఁ దూఱం బెట్టుగా నేయఁగా
విపరీతస్థితిఁ గోయిల ల్మొరయఁగా విభ్రాంతితో మించఁగా
నపు డావెన్నెలకుం గలంగె నలకన్యారత్న మత్యంతమున్.

ఆ. కలఁగి కలువతేనిఁ గనుఁగొని కటకటా
తగునె చంద్ర నీకుఁ దలిరుబోండ్ల
నలఁచుదుర్గుణంబు కలకాల మీగతిఁ
బాప మెనయు నేమి ఫలము దీన. 83

సీ. ఇనునితో జోడుగాఁ దనరెద ననుచునో
యధ్వగావళి నిట్టు లలచు టెల్ల
సోమనామము దాల్చి సొలసెద ననుచునో
యుగ్రరూపస్ఫూర్తి నొనరు టెల్ల
బడబాగ్నితోఁగూడ బాడమితి ననుచునో
వేఁడివెన్నెలలచే వేచు టెల్ల
హరిసమాఖ్య నహించి యలరితి ననుచునో
పటుభయంకరవృత్తిఁ బరఁగు టెల్ల

తే. పద్మినులఁ బ్రోచి చెలువుచేఁ బ్రణుతిఁ గాంచి
చల్ల నగుచోటనే నిల్చి జనులు మెచ్చ
జగతి కాదరు వైనదత్సద్గుణంబు
లెంచ వారలసమత నీ కేల కలుగు. 84

మ. అరయంగాఁ దనతల్లియింటికి హితవ్యాపారము౯ జేసి యి
ద్ధర నాత్మీయవిరోధి యాశివునకుం దా భూషణం బయ్యెనే
తఱినమ్మం దగఁడంచు నెంచక నిరూఢామోమగా నెంచు తా
మెరతూపుందొర యింతమాత్రమునకై మిన్నందె దే
చంద్రమా. 85

తే. అరయఁ బాశ్చాత్యమహిభృత్ప్రదాంతరమునఁ
దిరిగి సురపానహితరీతి సొబ గెసఁగి

నరగ గురుభక్తి దొరగి గోసంగి వైతె
నీకుఁ జెల్లును ద్విజరాజనియతి చంద్ర. 86

క. నక్షత్రేశత గలని
స్నితిక్షితి రా జనఁగఁ దగును మెప్పుదు నమరుల్
ప్రక్షీణునిఁ జేసిన నీ
వక్షయగతి బ్రతికె దార యాశ్చర్యముగన్. 87

వ. అని యివ్విధంబున. 88

తే. చందమామను దూరి నీచందమాన
చంద మామంద మారుతే స్యందమాన
బిందుమాధుర్యధరశరబృంద యనుచు
నందమానందనునిఁ బల్కెనలరుఁబోఁడి. 89

తే. మార నిను శంకరుఁడు పలుమారు మార
వలయుఁ గ్రమ్మఱ బ్రతికించఁ దలఁచె నకట
యట్టియవివేకమునసుమీ గట్టుఁబట్టి
బెట్టుజటగట్టి భైక్షంబు బట్టఁ గడఁగె. 90

పంచచామరము.

రమాకుమార సారె పాంథరాజ నెంచ నిట్లు బీ
రమా యుమాధినాథుతోడ రాయడించి మించి నే
ర మాని తౌర నీకునుం దురంగ మొక్కకీరమా
రమారమి స్మెలంగ కొఁగ రవ్వ సేయ సారమా. 91

సీ. మెత్తందనము గల్గు నెత్తమ్మి రేకుల
కేలాగు గలిగెనో యిట్టివేఁడి
కోమలత్వముఁ జెంది కొమరొందుకలువల
కేరీతిఁ గలిగెనో యిట్టివాఁడి

చల్ల నై వలపుచే నుల్లసిల్ల మొల్లల
కేలాగు గలిగెనో యిట్టియుడుకు
మంచిమాటలచేత నంచితం బగుచిల్క
కేవగఁ గలిగెనో యిట్టిదుడుకు

తే. కటకటా నీవు చేపట్టఁ గాని కాదె
ఇప్పు డిన్నియు న న్నిట్టు లేచఁ దొడఁగె
జగతి నెటువంటివస్తువు ల్సద్గుణంబు
విడువకుండునె దుర్గుణాన్వితునిఁ గూడి. 92

క. పలుభూజములం దిరుగుచు
బలుభూతం బైననిన్ను బాములఁ బెట్టన్
వలయును సుడఁబడఁ గా ని
మ్మలయుటఁ జాలించి నిలుము మలయానిలమా. 93

వ. అని మఱియును. 94

క. చిలుకా నాపాలికి మరు
చిలుకా నీ విపుడు చెలిమిఁ జేసితె మున్నే
పలుకాదర మెనయవుగా
పలుకాఁకలపాలు సేయఁ బాడియె నీకున్. 95

తే. ఔర నీమైకకంఠ్య మేమనఁగ వచ్చుఁ
బల్లవాసక్తిఁ బ్రబలి తౌ ప్రజలు నవ్వ
నల్లపలుగాకులనుగూడి తనుచుఁ గాదె
కోకిలా నిన్ను రాముఁడు కోపగించె. 96

తే. తుమ్మెద నటంచు వత్తు వెందును జెలంగి
నీదుమధుపానవృత్తి గణించ నేల

చుఱుకుముట్టంగ మొరయుచు సోఁకునట్టి
యలిశిలీముఖ మంచు ని న్ననఁగ వినవె. 97

క. అని విధుమదనులను సమీ
రణశుకకోకిలల మధుకరంబును నిందిం
చును వనితామణి ఘనతర
కనదనుపమవిరహతాపగతిఁ గలిగించన్. 98

క. అచ్చెరువుఁ జెంది నెచ్చెలు
లచ్చానకు శైత్యకృత్య మలరించి మఱిన్
మెచ్చులరంగ వచించిరి
విచ్చలవిడి గారవంబు వెలయఁగఁ గరుణన్. 99

ఆ. ఇంత కలఁగ నేల యెలనాగ రేపు మా
పటికిఁ బెండ్లి యౌను ప్రౌఢివెలయ
నీకుఁ గృష్ణరాయభూకాంతునకును నీ
చింతితార్థ ఫలము సిద్ధి యగును. 100

తే. అని యనేకవిధంబుల ననునయించి
గారవింపుచు మిక్కిలి యూఱడించి
తెలివితో నుండె నెంతయుఁ దీవెబోణి
యప్పు డంతంత వేగుజా మయ్యె నచట. 101

క. మిన్నక కుక్కుటములు తమ
చెన్నగుకాలజ్ఞరీతి శివు బాహ్యముగా
నెన్నఁదర దేమి మీాయం
దున్నాఁడో యనుచుఁ దెలుపునోజ న్మొరసెన్. 102

చ. అలగురుఁ డట్టివేకువ సురాపగఁ గ్రుంకి తదీయతీరమం
దలరిచినట్టిసైకతమయుంబగులింగము పూజసేయఁగా.

దలఁచి తదేకనిష్ఠ నవతామరసం బపు డెత్తె భక్తి రం
జిల నన వేగుఁజుక్క వెలసెఁ దళుకుంజిగితోడఁ బ్రాగ్దిశన్.

తే. అపుడు ప్రాగ్భామ స్నానార్థ మర్ణవంబు
దరిని నుదయాచలాంతికస్థలమునందు
నారవైచినచెంగావిచీర యనఁగ
నరుణదీధితి గన నయ్యె నంచితముగ. 104

సీ. ఇంద్రుఁడు కొలువునకు నేతెంచి పఱుపున
గీలించుమహితాళికెం పనంగ
నమరులసభఁ జూడ నరుదెంచునొకభక్తి
పరుఁడు దెచ్చినవిమ్మపం డనంగ
నందనవనమందుఁ గ్రందన నెరజాజు
పొలుపొందుదానిమ్మపూవనంగ
వినయంబుతోడ నింద్రునిభృత్యుఁడు ధరించు
కెంగేలిబంగారుగిం డనంగ

తే. నప్పు డుదయించి వచ్చె నీహారతిమిర
కువలయచకోరవిస్ఫూర్తి గుందుపడఁగ
విశ్వజనచక్షురంభోజవితతితోన
బద్మతతు లెల్ల వికసించఁ బద్మహితుఁడు. 105

తే. అప్పు డప్పాజి కృష్ణరాయలను బెండ్లి
కొడుకుఁ జేయంగ నెంచి పుణ్యాడిమొఱుంగు
డంబుల నెసంగుబలుదివాణంబులోన
భద్రపీఠంబుపై నుంచెఁ బ్రౌఢి మించ. 106

వ. తదనంతరంబ. 107

చ. కులుకుచు నిబ్బరంపుబిగిగుబ్బలు పయ్యెటలోన మించఁగా
నళుకుచుఁ గానుఁదీఁగె శ్రవణాభరణంబులు హారవల్లరుల్
బెళుకుచు నిగ్గు లీన వలభిన్మణివేణి నటించ తా వినూ
నెలసిరసంటె నొక్కతరుణీమణి కన్నడరాయమౌళికిన్. 108

క. హృద్యానవద్యవాద్యర
వాద్యసుగీతస్వనంబు లతివలపాటల్
చోద్యం బొసంగ నెంతయు
సద్యోనైవాహికప్రసన్నతఁ దెల్పెన్. 109

ఆ. ఒకలతాంగితావి యొనరినయటకలి
యొసఁగ వేగ నొక్క బిసరుహాక్షి
నెరులు బ్రామ నొక్కనెలఁత కొప్పిరనీట
జలకమార్చి క్రొత్తవలువ లొసఁగ. 110

క. తడి యొత్తె నప్పు డొకపు
త్తడిబొమ్మ నృపాలమణికిఁ దాత్పర్యమునన్
వడి సాంబ్రాణిని ధూపం
బడరించె లతాంగి యొకతె యవనీపతికిన్. 111

సీ. సరిగంచువలిపమేల్ జంటిరుమాలుడాల్
నెరులపూసరులపై నీటుజూప
వెలలేనిముత్యాల తళుకుచౌకట్లతో
మగరాలబావిలీ ల్సొగసుఁజూప
మెఱుఁగారుజాతికస్తురిగీఱుబొట్టుతో
ముంగుఱు ల్పలుమాఱు ముచ్చటాడ
తళుకుగందంపునిద్దపునిండుపూఁతతోఁ
జలువదుప్పటినిగ్గు సరస మలర

తే. మారురాయరగండపెండేరముఖ్య
లలితభూషణకలితుఁ డై యలరె నప్పు
డలరువిలుకానిచెలువంబు నతిశయించి
వీరనరసింహరాయకుమారశౌరి. 112

క. వైవాహికార్థవస్తు
శ్రీ వెలయఁగఁ దత్తదుచితశృంగారవిధుల్
వేవేగ నొనర్పుచు గజ
భూవిభుఁ డలరె న్నితాంతమోదం బెసఁగన్. 113

క. కులదేవతార్చనాదిక
విలసితకళ్యాణలీల వెలయఁగ నంతేఁ
జెలఁగిరి యంతఃపురిలో
సులలితవిప్రాంగనాదిసుదతులు వేడ్కన్. 114

మ. ఇనుఁ డస్తాద్రికిఁ జేరెఁ జక్రములకుం దేపారె నాకాశమ
ధ్యనిరూఢద్యుతితారకాప్రతతు లంత న్వింతలై సారెసా
రె నిరీక్షించఁగ వేడ్కలూరె శశి మీఱెం బ్రాగ్దిశాభామినీ
ఘనవక్షోరుహహారమౌక్తికమనంగా వారియుప్పొంగఁగన్.

సీ. హాటకోన్నతకాంతపాటలద్యుతి మించు
దివ్వటీల్వెనల్ తేజరిలఁగ
వజ్రమౌక్తికముఖ్యవరరత్ననిర్మిత
చ్ఛత్రచామరకాంతి చౌకళింప
బిరుదాంక కేతనస్ఫురదంబరచ్ఛటల్
మించి యంబరమున సంచరింప
మౌళిమండనరత్నపాళీలసద్ద్యుతుల్
దీపాంకురంబులఁ దెగడి **మెఱయఁ**

తే. బగలువత్తులు దినకరప్రభల వెలుఁగ
నపుడు గజపతి దోస్త్రేర హావుసుమీఱ
నచ్చెఁ బెండ్లికుమారుండు వాద్యరవము
లెసఁగఁ బెండ్లింటికడకు భద్రేభ మెక్కి. 116

ఉ. వచ్చి మదేభముం డిగి సువాసినులిచ్చు మెఱుంగుటారతుల్
మచ్చికమీఱఁ గైకొని చెలంగుచు ద్వారము లెల్లఁ దాఁటి భా
స్వచ్ఛటులేందుకాంతమణి సంఘటితం బగు పెండ్లితిన్నెపై
హెచ్చిన హేమపీఠము పయిన్ వసియించె నృపాలుఁ డయ్యెడన్.

మ. ఘనవిప్రుల్ నృపమౌళిచే నపుడు సంకల్పంబు సేయించి భూ
జనరక్షాంచిత మైనహస్తమున భాస్వత్కంకణం బుంచి చెం
దినవేడ్కన్ గజరాజనందనను దోడ్తెమ్మన్న బాలామణుల్
మనసుల్ రంజిలఁ బాలు ల్లసిల శింభల్లిలఁ దోడ్తెచ్చిరన్.

తే. మదనుఁ డను బొమ్మలాటగాఁడు నెఱింగి
రాజు నెదుటికిఁ దెరలోస రిహిఁ జెలంగు
మెచ్చు బంగారుప్రతిమను దెచ్చె ననఁగ
వచ్చెఁ బెండ్లికుమారి చెల్వంబు మీఱి. 119

తే. నరగఁ దెరబట్టి మంగళాష్టకము జదువఁ
బట్టెఁ దనమొద్దుఁ గూర్చుండెఁ బట్టుకొనుచు
నపుడు గజపతి సంకల్ప మాచరించెఁ
దెలివిగను గోత్రనామముల్ కలయ నుడివి. 120

తే. సరగ పట్టపుదేవియంజలి నొసంగు
కలశజలములచేత రాయలపదాబ్జ
ములకు నర్ఘ్య శ్రీ మొసంగి యా భూవరుం బు
గంధమాల్యాభరణవస్త్రకలితుఁ జేసి. 121

క. మధుపర్క మొసఁగి కలశాం
బుధి హరికిన్ లక్ష్మి నొసఁగుపోలికె గజరా
డ్వైధుఁడు సుత దారవోసెం
బ్రథితోన్నతి మీఱఁ గృష్ణరాయల కెలమిన్. 122

ఆ. అట మిటార్లు గొండ రపరంజిజిగిమెట్టుఁ
బ్రాలపుటికె లిడిరి ప్రాక్షి మిగుల
శంఖకాహళాదిసద్రావములు మ్రోయఁ
బాటలాధరాళిపాట లెసఁగ. 123

క. శృంగారవతీగళంబున
మంగళసూత్రంబు గట్టె మహనీయకళల్
రంగలరఁ గృష్ణరాయలు
సంగతి దనరి న్నితాంతసంతోషమునన్. 124

తే. అపుడు తలఁబ్రాలు వోసి యన్యోన్యహస్త
కముల నెలమి వధూవరుల్ కమలశరుఁడు
రతియుఁ దమకీర్తితతులు ధరాతలమునఁ
దేటపడఁ జేసి రనఁగ ముత్తెములగముల. 125

తే. అలయరుంధతీదర్శన మాచరించి
యెలమిమీఱ వధూవరు లిచ్చి రఖిల
జనుల కెంతయుఁ దాంబూలచయము జాల
వల్లికలకాంతు లంతట నుల్లసిలఁగ. 126

క. విలసితబహుళనైభవముల
నలరుచు నాగవలిఁ జేసి యఖిలార్థిజనం
బులకు వరహాలుమాళ్వ
చ్ఛలవిడి పచ్చడము లిచ్చె జనవరుఁ డంతన్. 127

తే. ఘనతరాపూపసూపాజ్యకలితభోజ
నముల సంతృప్తిఁ జెందె బాంధవజనంబు
లభినుతింపంగ వశమె బ్రహ్మాదులకును
వలను మీఱంగ నప్పెండ్లివైభవంబు. 128

క. అంత నవరత్నకాంచన
కాంతం బై వెలయు కేళికాగృహమున న
త్యంతరశయ్యాతలమున
నెంతయు రాయలు వసింప నెలమి దలిర్పన్. 129

మ. చెలువ ల్గోడ్కొని రామణీఖచితమంజీరస్వనుల్ మించఁగాఁ
దళుకుంజెక్కుమెఱుంగుటద్దములపై తాటంకరత్నద్యుతుల్
వెలయం దా గజరాజపుత్త్రి యగుఠీవిం దెల్పుచుం దాన వ
చ్చెలతాంగీమణి మందమందగతులన్ శృంగారముప్పొంగఁగన్.

తే. వచ్చి పడుకింటిగడప కివ్వలనె నిలిచి
సిగ్గున శిరంబు వంచునచ్చిగురుబోఁడి
తచ్చనల్ మెచ్చ పదమంచుఁ దలిరుబోండ్లు
నృపతిముంగల నిల్పిరి నేర్పు వెలయ. 131

తే. రాయబారంబు బంపె నీరమణి కృష్ణ
రాయ భారంబు మీదె యీరాజవదన
చాల దయచేయుటకు ముద్దరాలుసుమ్మి
యే మెఱుంగదు గోల భూమీశతిలక. 132

క. అని యొక నెపంబుఁ బెట్టుక
యనుఁగుంజెలువలు జనంగ నవనతముఖి యై
కనకమణిస్తంభము మఱుఁ
గున నిల్చినతరుణిఁ జూచి కుతుకం బలరన్. 133

తే. అప్పుడు నరనాథు డింతి కిట్లనియెఁ దరుణి
యింతే నీ గ్గెల నీకు ని న్నెప్ప డెప్ప
డెనయుదు నటంచు మదిలోన నెంచియున్న
నన్ను దయసేయఁ గదవె పొందళుకుబొమ్మ. 134

క. స్థిర మగుదుర్గవ్రజముఁ
స్థిరరణమున నాక్రమించితిఁ శీఘ్రముగా
మరురణమున నీకుచయుగ
పరదుర్గము లాక్రమింపవలయుం జుమ్మీ. 135

క. అని నరసోక్తులు మెరయఁ
వినతాంగిం జేర దీసి విరిపానుపునఁ
మనసారఁ గౌఁగిలింపుచు
జనితామోదం బెలర్ప జనవరుఁ డంతఁ. 136

సీ. వాలారుకొనగోట వాలపెన్నెరిగొప్పు
నీటుగా పలుమాఱు నిమిరి నిమిరి
మొలక లేతరుణిచన్నులమీఁద నెంతయు
నోరపుగా నెలవంక లుంచి యుంచి
తళుకు లేచును ముద్దుగులుకు చెక్కిళ్ళను
ననువుమీఱఁగ ముద్దు లాడి యాడి
తేవియల్ జిప్పిల్లు తెరవనిద్దపుమోవి
చాలంగఁ దనివారఁ గ్రోలి క్రోలి

తే. యలరుపై వ్రాలు నెలదేఁటిచెలువు మించి
పంచశర శాస్త్రసరసప్రపంచసరణి
నమితరతిసుఖవార్థి నోలాడి మిగులఁ
దనిసి తనియించె లలితాంగి ధరణివిభుఁడు. 137

మ. అల వేదండనృపాలుఁ డశ్వగజభూషానేకసద్వస్తువుల్
గొలఁదుల్ మీఱఁగ నిచ్చి పంపఁగ దిశల్ ఘూర్ణిల్లు భేరీరవం
బులతో సేనలు గొల్వఁ దేజమడరన్ భూమీజను ల్మెచ్చఁగా
జలజాతాక్షుఁడనంగ రాయ లప్పు డుత్సాహంబునం గ్రమ్మఱెన్.

క. అరణముగా గజపతివా
రరుదారం గృష్ణ కవలియఖిలస్థలముల్
సరసత నొసంగఁ గైకొని
వరజయకీర్తిప్రతాపవైభవ మలరన్. 139

తే. కల్బరగికోటమీఁద లగ్గలకు నెక్కి
కార్య మొనరించి జయలక్ష్మిఁ గాంచి యచట
నుండి తనరాజ్యమునఁ గల్గునొరపుమీఱు
మంచిదేవస్థలంబు లీక్షించ నెంచి. 140

సీ. శ్రీశైలకాళహా సిచిదంబరాదిక
రమణీయశైవస్థలములు జూచి
శ్రీరంగ కాంచికా శేషాచలప్రము
ఖము లైనవిష్ణుస్థలములఁ జూచి
అర్ణవఘనతామ్రపర్ణీకవేరసు
తాముఖ్యపుణ్యతీర్థములు జూచి
చోళకేరళపాండ్యసురుచిరనిజభుజా
శ్రయదేశజాగ్రహారములు జూచి

తే. విలసితోత్సవములు చాలవెలయఁ జేసి
విజయపురి గోలకొండవా ర్వెఱగుపడఁగ
విజయనగరంబుఁ జేరె దిగ్విజయలీలఁ
బ్రజలు వర్ణింప శ్రీకృష్ణరాయనృపతి. 141

తే. బంధురకవీంద్రకృతులలోఁ బ్రౌఢిఁ గన్న
మనుచరిత్రాదికృతు లంది మహిమ చెలఁగి
సకలసామ్రాజ్యవైభవ సరణి వెలయ
ధరణి యేలుచు నుండె నద్ధరణివిభుఁడు. 142

శా. నిర్వాణప్రదదివ్యనామబలభిన్నీలోపలశ్యామగం
ధర్వస్తుత్యయశోవిహారజనవ్రాత్తార్తిసంహారవాక్
ఛర్వాణీరమణాద్భుతప్రదమహాశౌర్యప్రభావోదయా
యార్వీట్యన్వయచిన్నవేంకటధరాధ్యక్షార్చితాంఘ్రిద్వయా.

క. శరణాగతరక్షణఘన, బిరుదాంకా భక్తిమద్విభీషణకరుణా
భరణాంతఃకరణాలి, స్ఫురణాసకలదివిజప్రపూజితచరణా. 144

ఉత్సాహము. తాటకాహరా ప్రసిద్ధతారకాక్షరప్రదా
హాటకాంగదావతంస హారభూషణోజ్జ్వలా
పాటితారివీర నిత్యపావనాకృతీ జగ
న్నాటకక్రియాధురీణ నవ్యసద్గుణోన్నతీ. 145

గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతి సద్గురు రాజయోగీంద్ర చరణారవిందసంధానిత మనోవిహార నిరంతరానందకర రాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధర స్వస్వరూపానుభవసంపన్న జ్ఞానప్రసూనాంబికా కాళహస్తీశ్వర కటాక్ష వీక్షణ ప్రసాదాసాదిత కవితా చమత్కార ధూర్జటిపౌత్ర కాళయామాత్య లక్ష్మ్యంబికాదత్త పోలసమంత్రి గుర్వమాంబికా కుమారధూర్జటిప్రణీతం బైన కృష్ణరాయవిజయంబునందు సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము.

కృష్ణరాయవిజయము సంపూర్ణము.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

ప్రతి 1-8 రు.

ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజప్రణీతము, చక్కానికూర్పు 1
డిటో మేలుప్రతి, కాలికోబైండు ... 1
భాస్కరరామాయణము, చక్కానికూర్పు ... 2
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కానికూర్పు ... 2
మొల్లరామాయణము, చిన్నసైజాన పెద్దక్షరములతో చక్కగ ముద్రితము 0
అచ్చతెనుఁగురామాయణము, శుద్ధప్రతి ... 1
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకుముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధములబాగుగ నున్నది. } 2
డిటో మేలుప్రతి, చక్కానిబైండు ...
డిటో అత్యుత్తమప్రతి, రెండువాల్యములు
వసుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము, దశసరకాగితములు, చక్కానికూర్పు. 2
మనుచరిత్ర, సటీక ...
ఆముక్తమాల్యద, సటీక ...
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము ...
కళాపూర్ణోదయము, దశసరకాగితములు ...
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కానికూర్పు ...
శృంగారనైషధము, శ్రీనాథకవిది ...
నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు ...
విజయవిలాసము, క్రొత్తకూర్పు ...
గంగారాయచరిత్ర, దిట్టకవి. నారాయణకవిప్రణీతము...
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము ...
రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు రామభద్రకవి ...
అప్పకవీయము, చక్కానికూర్పు, అట్టబైండు ...
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు టీకానుక్రమణికాసహితము, కాలికోబైండు }
సులక్షణసారము, సటీక ... 01

ఆంధ్రగ్రంథములు.

		ప్రతి 1-కి రు.	అ.
.వపద్యములు, చక్కనికూర్పు 1200 పద్యములు	...	0	4
టో బ్రౌనుదొరగారి యింగ్లీషుతో	...	1	0
తృశతకము	...	0	1
ప్తమస్కంధము, సటీక, చిన్నసైజు, చక్కనికూర్పు	...	1	0
.మతిశతకము ,,	...	0	2
భాస్కరశతకము ,,	...	0	3
కూఁసబోధశతకము ,,	...	0	2
రథిశతకము ,,	...	0	4
వాయిశతకము ,,	...	0	2
ాడప్పశతకము	...	0	2
క. ఎహాశతకము	...	0	2
శేఖరశతకము	...	0	1
ఉ౯ ంగేశశతకము, అడిదము సూరకవిది	...	0	2
• శ్వీశ్వరశతకము, ధూర్జటికవిది	...	0	2
ండకము, బమ్మెర. పోతరాజప్రణీతము	...	0	1
ేశ్వరశతకము, కూచిమంచి తిమ్మకవిది	...	0	2
దనశతకము	...	0	2
మణిశతకము	...	0	2
గద కము	...	0	2
ఎవరీపరిణయము	...	0	4
తాపహరణము, సాధారణప్రతి	...	0	4
మేలుకొలుపులు, చిన్నసైజు, క్రొత్తకూర్పు		0	6
మనోభిరామము	...	0	8
ద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము	...	0	8
రిణయము, కూచిమంచి తిమ్మకవిది	...	0	6
రిత్ర, కనుపర్తి. అబ్బయామాత్యప్రణీతము	...	0	8
ురవిలాసము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	8
హరివంశము, నాచనసోమనాథకృతము	...	1	4
ంత్రము, నారాయణకవికృతము, క్రొత్తకూర్పు		0	12
ూర్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము	...	1	0

ఆంధ్రగ్రంథములు.

శారంగధరచరిత్ర, చేమకూర. వేంకటకవికృతము ...
రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక, చక్కనిప్రతి ...
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు, మంచికాగితములు
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు ...
కుచేలోపాఖ్యానము సటీక, (భాగవతములోనిది) ...
డిటో ,, (గట్టుప్రభుకృతము) ...
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక శుద్ధప్రతి ...
ఆంధ్రభాషాభూషణము ...
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటిప్పణము ... (
ఆంధ్రభాషార్ణవము, చక్కనికూర్పు ... 0
ఆంధ్రనవనభాగవతము, ద్వాదశస్కంధములు, శ్రీశతఘంటము. వేంకటరంగశాస్త్రికృతము. ...
శ్రీశంకరాచార్యచరిత్ర, ప్రతిమతో ... 0
రామకృష్ణపరమహంసచరిత్ర ,, ... 0
బాలగంగాధరతిలకుగారిచరిత్ర ... 0
దాదాభాయి నౌరోజీచరిత్ర, ప్రతిమతో ... 0
అనిబిసెంటుచరిత్ర ,, ... 0
వివేకానం ,, ... C
శ్రీక ,, ... 0
సా జీవితము ... 0
లివాహనచరిత్ర ... 0
కాశ్ గ్రస్సు ఉపన్యాసము ... 0
గారి ఉపన్యాసము ... 0
పూర్వకథలు, శ్రీపీ శాస్త్రికృతము, క్రొత్తకూర్పు. 1
జీవితము ... 0
అధ్యా చక్కనిప్రతి, చిన్నసైజు 0

వి. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

THE TRILINGA.

త్రిలిఙ్గ.

కాలానుసారముగా వాఙ్మయము మాఱ్పు చెందుచు యున్నది. కల్పనలు, కథలు, గీతములు, చర్చలు, విమర్శ ములు, నూతనపరిశోధనములు, వాఙ్మయమున కంగములు ఇవి యన్ని సులభముగా జనులయందు వ్యాపింపఁ జేయుటకు పత్రికలు సాధనములు. అట్టిపత్రికలు లేనికొఱంతను దీర్చ "త్రిలిఙ్గ" యను మాసపత్రికను 1914 సం॥ జనవరి నుండి ముద్రించుచున్నాము.

దీనిలో శాస్త్రచరిత్రాంశములు కూడ నుండును. స్త్రీలు, విద్యార్థులు, విద్వాంసులు చదువదగిన విషయము లనేకము లిందుండఁగలవు.

దీని నందఱును సులభముగాఁ దెప్పించుకొనఁగలందులకు సంవత్సరమునకు చందా రు. 2-4-0 లు మాత్రము పెట్టితిమి. పోషకులకు చందా రు. 10—0—0 లు.

10396